ΠΑΝΔΩΡΑ.

1. ΜΑΙΟΥ. 1853. ΤΟΜΟΣ Δ'. ΦΥΛΛ. 75.

Ο ΤΑΥΡΟΜΑΧΟΣ.

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ.)

—o—

Ποῖος ἀγνοεῖ τὴν ἐμπαθῆ κλίσιν τῶν Ἱσπανῶν πρὸς τὴν ταυρομαχίαν; Διέγος Τουδίλλας ὁ Ταυρομάχος ἦτον ὁ δημοτικώτατος ἀνὴρ τῆς Σεβιλλίας, καὶ ὅλης τῆς Ἀνδαλουσίας. Ἔπρεπε νὰ παρευρεθῇ καὶ εἰς Γρενάδαν, καὶ εἰς Κορδύβην, καὶ εἰς τὰ Γάδειρά, παντοῦ ὅπου ἔμελλε νὰ γένῃ ἐπίσημος ταυρομαχία, διότι χωρὶς αὐτοῦ δὲν ἐγίνετο οὐδεμία εὐχάριστος διασκέδασις. Ὀσημέραι ηὔξανεν ἡ φήμη αὐτοῦ, καὶ ἐπεσκίαζε τὴν φήμην τοῦ Ματθαίου, τοῦ ταυρομάχου τῆς Μαδρίτης, ὅστις ἀπὸ τριάκοντα ἤδη ἐτῶν ἐθεωρεῖτο καθ' ὅλην τὴν Ἱσπανίαν ὡς βασιλεὺς ὅλων τῶν ταυρομάχων.

Μίαν ἑσπέραν ἔμελλε νὰ διαγωνισθῇ ὁ Διέγος πρὸς τὸν παλαιὸν ταυρομάχον εἰς τὸ θέατρον τῆς Σεβιλλίας· ἄπειρον πλῆθος θεατῶν συρρεῦσαν ἐπερίμενεν ἀυπομόνως τὴν ὥραν τοῦ συναγωνισμοῦ. Οἱ δύο πρωταγωνισταὶ τῆς σκηνῆς διεφιλονείκουν πρὸς ἀλλήλους περὶ πρωτείων· τὸ αἴσθημα τῆς φιλοτιμίας εἶχε διεγερθῆ εἰς ὑπέρτατον βαθμόν· βαθυτάτη σιωπὴ ἐπεκράτει καθ' ὅλον τὸ πλῆθος.

Ὁ εἰσαχθεὶς πρῶτος ταῦρος ἀνῆκεν εἰς τὸν Διέγον. Μὲ ἀξιοθαύμαστον ἀνδρείαν καὶ χάριν τῷ κατέφερεν ὁ ἥρως πληγὴν θανατηφόρον. Ζωηραὶ χειροκροτήσεις ἀντήχησαν ἐνθουσιωδῶς πανταχόθεν. Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ἡ σειρὰ εἰς τὸν Ματθαῖον, καὶ ἐκ νέου ἐπεκράτησε βαθεῖα σιωπή· ὁ Ματθαῖος, εἰ καὶ ἄγων τὸ ἑξηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἐκράτει ὅμως εἰσέτι ὑψηλὰ τὴν κεφαλήν, καὶ μὲ τόσην ἐπιδεξιότητα ἔσυρε τὸ δίστομον ξίφος του κατὰ τοῦ μαινομένου ζώου, ὥστε οἱ φίλοι τοῦ Διέγου ᾐσθάνθησαν στιγμιαίαν ἀνησυχίαν. Ἀλλ' ἡ χεὶρ τοῦ ταυρομάχου τῆς Μαδρίτης διεσείσθη, ὅτε ἐνέπηγε τὸ ξίφος εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ταύρου· ἦτο ἐλάττωμα τῆς ὡρίμου ἡλικίας του.

Ἐν τοσούτῳ « εὖγε! εὖγε! » ἐφώναξάν τινες, καὶ τὸν ἐχειροκρότησαν πρὸς δεῖγμα τοῦ σεβασμοῦ των εἰς τὸν ποτὲ βασιλέα τῶν ταυρομάχων, ὅστις ἀπὸ τοῦδε παρήκμαζε πλέον. Ὁ Ματθαῖος ᾐσθάνθη ὅτι ἡ ἐπὶ τῶν ταυρομάχων κυριαρχία αὐτοῦ ἔπαυεν ἔκτοτε·

ἀνεστέναξε βαρέως, καὶ πλησιάσας εἰς τὸν Διέγον Τουδίλλαν, ἔθεσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ νέου ἀνταγωνιστοῦ στέφανον. Ζωηρὰ χειροκροτήσεις ἀντήχησαν ἐκ νέου· ὁ γηραιὸς ταυρομάχος ἐχάρισε τὸ ξίφος αὐτοῦ εἰς τὸν ἐπιτήδειον διάδοχόν του, καὶ ἐφώναξε μὲ πάλλουσαν φωνήν· « Ζήτω ὁ Διέγας Τουδίλλας ὁ Βασιλεὺς τῶν ταυρομάχων! ὁ Ματθαῖος ἐρόνευσε τὸν τελευταῖόν του ταῦρον. Κάτοικοι τῆς Σεβιλλίας ἡ σημερινὴ διασκέδασις εἶναι ἡ τελευταία παράστασις τοῦ Ματθαίου! »

Ὅτε ἐτελείωσε τὰς λέξεις ταύτας, δάκρυα ἔβρεξαν τὰς ἐρρυτιδωμένας παρειάς του. Τότε ἐφορμήσας ὁ λαὸς εἰς τὰς κιγκλίδας, ἐστεφάνωσεν αὐτόν· καὶ ἀμφότεροι οἱ ταυρομάχοι ἐν θριάμβῳ εἰσήχθησαν εἰς τὴν πόλιν. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ὁ Ματθαῖος ἀνεχώρησεν εἰς Μαδρίτην, καὶ ἔκτοτε δὲν ἐφάνη ἐπὶ σκηνῆς.

Ὁ Διέγος Τουδίλλας λοιπὸν κατεῖχε τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν ἀνδρειοτάτων ἐκείνων ὑποκριτῶν, οἵτινες καθ' ἑκάστην ἐπέραν, πρὸς διάχυσιν ἀπειραρίθμων θεατῶν, ἐξέθετον εἰς κίνδυνον τὴν ζωήν των. Ὁ Διέγος ἦτον ὡραῖος ἄνθρ, χιλιάδες καρδιῶν ἔπαλλον δι' αὐτόν, πολλαὶ Κυρίαι τῆς ἀνωτέρας τάξεως ἤθελον περιυνεσθαι διὰ τὸν ἔρωτα τοῦ ἐνδόξου ταυρομάχου· ἀλλ' αὐτὸς, ἀναίσθητος εἰς τὰς συμπαθείας αὐτῶν, εἶχε τὴν καρδίαν του ἀφωσιωμένην εἰς μόνην τὴν Δόναν Μαρικίταν, τὴν θυγατέρα τοῦ πλουσίου καὶ ἰσχυροῦ μαρκεσίου Πουντάλης. Δι' αὐτὴν ὑπέφερεν ὅλας τὰς βασάνους, ὅσας πολλαὶ ἄλλαι ὑπέφερον δι' αὐτόν. Ἡ Μαρικίτα ἦτον ὀμογάλακτός του, τρυφερὰν κλίσιν ἔτρεφε πρὸς αὐτόν, καὶ ὡμίλει μετ' αὐτοῦ φιλικώτατα, ὁσάκις αὐτὸς ἐπεσκέπτετο τὸν μαρκέσιον Πουντάλης. Ἀλλὰ τὰ αἰσθήματα τῆς Μαρικίτης ἦσαν ἁπλῶς φιλικά· ἐγνώριζε καλῶς τὸ μέγα χάσμα τὸ διαχωρίζον αὐτὴν ἀπὸ τὸν ταυρομάχον, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ τῷ χαρίσῃ τὸν ἔρωτά της, ἀνήκουσα εἰς εὐγενῆ ἱππότην τῆς Ἱσπανίας. Ὁ Διέγος ἐγνώριζε ταῦτα πάντα. ἀλλ' ἀντὶ ν' ἀποψυχρανθῇ, ἔτι ἐμπαθέστερον ἠγάπα τὴν θυγατέρα τοῦ πλουσίου μαρκεσίου.

Μίαν ἑσπέραν παρετήρησεν ἐν τῷ θεάτρῳ ἄγνωστόν τινα ἱππότην πλησίον τῆς Μαρικίτας, ἀδιακόπως ὁμιλοῦντα μετ' αὐτῆς. Ἡ νέα κόρη ἐμειδίᾳ ἀκούουσα τοὺς λόγους αὐτοῦ, παρθενικὸν ἐρύθημα ἐχρωμάτιζε συχνάκις τὰς παρειάς της, αὐτὴ δὲ ἐπροσπάθει νὰ κρύψῃ τὴν παραχὴν της ὄπισθεν τῶν πτυχῶν τοῦ ἐπενδύτου της, ἢ τῆς ῥιπίδος της. Ὁ Διέγος, μόλις ἐτελείωσεν ἡ ταυρομαχία, καὶ μὲ ζηλότυπον μανίαν ἐφώρμησε βιαίως ἔξω ἀπὸ τὸ θέατρον, πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ ὁποίου τὸν ἐπερίμενον τρεῖς χωρικοί· τοὐλάχιστον τοιοῦτοι ἐφαίνοντο ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν ἐνδυμασίαν αὐτῶν· ὁ Διέγος τοὺς ἀπέφυγε, καὶ ἔτρεχε τόσον βιαίως, ὥστε οἱ τρεῖς οὗτοι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τὸν παρακολουθήσωσι. Τέλος ἐστάθη πρὸ αὐλῆς μαρμαροστρώτου περιφραγμένης διὰ κιγκλίδων ὑψηλοτάτων, εἰς ἣν εἰσῆλθε μετ' ὀλίγον. Ἦτο δὲ αὐλὴ τοῦ παλατίου τοῦ μαρκεσίου Πουντάλης. Οἱ τρεῖς ἄνδρες οἱ ἀκολουθοῦντες αὐτὸν γνωρίζοντες τὴν οἰκίαν, ἐπερίμεναν μέχρις οὗ ἐξέλθῃ ὁ Διέγος, ἀφοῦ πρῶτον ἐβεβαιώθησαν ὅτι δὲν ὑπῆρχε καμμία ἄλλη ἔξοδος. Μόλις δὲ εἰσελθόντα τὸν ταυρομάχον εἰς τὴν αὐλὴν περιεκύκλωσαν ὁ αὐλάρχης, καὶ ἡ λοιπὴ θεραπεία· φιλοφρονέστατα ἀπεκρίθη πρὸς τὰς ἐρωτήσεις αὐτῶν περὶ τῶν λεπτομερειῶν τῆς τελειωθείσης ταυρομαχίας, ἔπειτα ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν αὐλάρχην εἶπε μὲ ὕφος ἀδιαφορίας· « δὲν μὲ λέγεις ποῖος εἶναι ὁ μαυρογένειος ἱππότης, ὅστις μετὰ τοῦ Κυρίου μαρκεσίου σήμερον ἦλθεν εἰς τὸ θέατρον; » — Δὸν Ἀλβάρος Βάῤῥος, ὁ μέλλων γαμβρὸς τοῦ Κυρίου μαρκεσίου. » Ὁποῖα αἰσθήματα διήγειρεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Διέγου ἡ εἴδησις αὕτη, εἶνε δύσκολον νὰ περιγράψῃ τις. Ἐν τοσούτῳ εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ἡ ἅμαξα τοῦ μαρκεσίου· οἱ θεράποντες διεσκορπίσθησαν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, ὁ Διέγος Τουδίλλας ἔμεινε μόνος εἰς τὴν αὐλήν· ὁ γέρων μαρκέσιος κατέβη πρῶτος, καὶ ἔβλεπε μὲ πατρικὴν εὐχαρίστησιν τὸν Δὸν Ἀλβάρον Βάῤῥον, προσιέροντα τὸν βραχίονά του εἰς τὴν Μαρικίταν· ὁ δὲ ταυρομάχος προσήλωσε τοὺς ὀφθαλμούς του μὲ ἀλλόκοτον βλέμμα ἐπὶ τῆς νέας, ἥτις ἐρίνη ταραχθεῖσα.

« Τί κάμνετε ἐδῶ, φίλε μου; » εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Δὸν Ἀλβάρος μὲ περιφρονητικὸν ὕφος. Ὁ Ταυρομάχος ἐδυσκολεύθη κατ' ἀρχὰς νὰ ὑποφέρῃ τὸν ἀλαζονικὸν τόνον τῶν ὀλίγων τούτων λέξεων, ἀλλὰ κρατήσας τὸν θυμόν του, ἐχαιρέτησε μὲ βαθεῖαν ὑπόκλισιν τὸν γέροντα μαρκέσιον, ὅστις τὸν εὐχαρίστησε κλίνας ἐλαφρὰ τὴν κεφαλήν, ἔπειτα ἀποτεινόμενος εἰς τὴν Δόναν Μαρικίταν εἶπεν ὁ Διέγας· « Ἂν ἡ εὐγενεία σας μοὶ διευθύνετε τὴν ἐρώτησιν ταύτην, ἤθελα ἀποκριθῆ, ὅτι σᾶς προσέρχω τὰ βαθύτατα σεβάσματά μου. » — « Διέγο, » ἀπεκρίθη ἡ νέα, « χαίρω, ὅτι σὲ βλέπω ἐδῶ, ἀφοῦ ἤδη ἐπὶ τῆς σκηνῆς σὲ ἐθαύμασα. Κύριε Βάῤῥε, » ἐξηκολούθησεν ἀποτεινομένη πρὸς τὸν πλησίον της, « δὲν σᾶς εἶπα ἀκόμη, ὅτι ἡ μήτηρ τοῦ Διέγου ὑπῆρξε τροφός μου, καὶ ὅτι ὁ Διέγας εἰς τὴν πρώτην μου παιδικὴν ἡλικίαν ὑπῆρξεν ὁ φύλαξ καὶ προστάτης μου. » — « Ἐὰν ἡ ἀγάπη σας μοὶ δώσῃ τὸ δικαίωμα τοῦτο, ἀπεκρίθη ὁ Δὸν Βάῤῥος, σᾶς λέγω ὅτι εἰς τὸ ἑξῆς δὲν θέλετε ἔχει κανένα ἄλλον φύλακα ἐκτὸς ἐμοῦ, οὔτε ἄλλον τινα προστάτην, εἰμὴ τὸ ξίφος μου. »

Ὁ οὕτω πικρότατα προσβληθεὶς ταυρομάχος ἀπήντησε μὲ φωνὴν τρέμουσαν ὑπὸ μανίας· « Ἡ Δόνα Μαρικίτα ἠξεύρει, ὅτι τοῦ Διέγου Τουδίλλου τὸ ξίφος ἀξίζει πλέον, ἢ ὅσον τὸ ξίφος ἑνὸς εὐγενοῦς. » — « Ὅπως ἡ μάχαιρα τοῦ μακελλάρου ἀξίζει πλέον, ἢ τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ Τωλήτου· » ἀπεκρίθη ὁ Δὸν Ἀλβάρος σκωπτικῶς, ῥίψας βλοσυρὸν βλέμμα πρὸς τὸν Διέγον.

Ὁ Διέγος Τουδίλλας ἔγεινε κάτωχρος, ἔφερε τὴν χεῖρά του ἐπὶ τῆς λαβῆς τοῦ ξίφους αὐτοῦ, ὡς ἂν ἐσκόπει νὰ ἐπιπέσῃ ἐπὶ τοῦ νέου Ἱππότου, ἀλλ' ἐν ἱκετικὸν βλέμμα τῆς Δόνας Μαρικίτας τοῦ ἀνεχαίτισε τὴν ὀργήν. — Ἡ ἀλαζονεία τοῦ Δὸν Ἀλβάρου, καὶ ὁ πρὸς τὸν Διέγον περιφρονητικὸς τρόπος αὐτοῦ ἐλύπησαν πολὺ τὴν Δόναν Μαρικίταν, ἥτις ἄφησε μὲ ἀγανάκτησιν τὸν βραχίονα τοῦ μνηστῆρος αὐτῆς, καὶ τῷ ἔδειξεν ἀνακλιντῆρα, κείμενον παρὰ τὸν τοῖχον· αὐτὴ δὲ ἤρχισε φιλοφρόνως νὰ συνομιλῇ μὲ τὸν Διέγον· « Γνωρίζω καλὰ τὴν ἀξίαν τοῦ ξίφους καὶ τῆς ἀνδρείας σου, καλέ μου Διέγα, » εἶπε πρὸς αὐτόν· « μὴ ζαλίζεσαι διὰ τὰ λόγια ἑνὸς ξένου, ὅστις δὲν σὲ γνωρίζει. Ἂν αὐτὸς μὲ ἀγαπᾷ, καθὼς μὲ τὸ βεβαιώνει, θὰ μάθει ἀπ' ἐμὲ νὰ σοὶ ἀπονέμῃ τὴν προσήκουσαν τιμήν. » — « Ὦ! » ἀπήντησεν ὁ Διέγος, « παρῆλθον τὰ ἔτη, ὅτε σᾶς ἠκολούθουν εἰς τὰς ἐξοχὰς, εἰς τοὺς ἀγροὺς, καὶ εἰς τοὺς λειμῶνας. Τότε, τότε ἤμην ὁ καλός σας Διέγος. Ἐσεῖς μοὶ ἐδώκατε μὲ μειδιῶν πρόσωπον τὸν σιδηροῦν τοῦτον δακτύλιον, παμπάλαιον δεῖγμα τῆς φιλίας Σας, πολύτιμον δῶρον, τὸ ὁποῖον καὶ εἰς τὸν τάφον θὰ μὲ παρακολουθήσει. Τότε ἤμην εὐτυχὴς, ἐπειδὴ τότε ἦλθε ἡ μικρὰ Μαρικίτα, ἀδύνατον παιδίον, τὸ ὁποῖον ἠγάπων. » — « Πῶς; δὲν μὲ ἀγαπᾷς πλέον; » εἶπεν ἀφελῶς ἡ νέα κόρη. — « Ὑπὲρ τὴν ζωήν μου, ὑπὲρ τὴν ὑπόληψίν μου, ὑπὲρ αὐτὴν τὴν τιμήν μου, » ἀπήντησεν ὁ Διέγος μὲ ὕφος, κατατρομάξαν τὴν Δόναν Μαρικίτα.

Ὁ Διέγος ἔῤῥιψε τότε βλέμμα ζηλοτυπίας καὶ μίσους εἰς τὸν νέον ἱππότην, ὅστις ἐν τῷ μεταξὺ στηριγμένος εἴς τινα στήλην, ἔψαλλε σκωπτικὰ ᾄσματα περὶ ζηλοτυπίας.

Ἐν τούτοις ὁ γέρων μαρκέσιος ἐπλησίασε πρὸς τὸν γαμβρόν του, καὶ συνωμίλει μὲ αὐτόν· « εἶμαι ὁ εὐδαιμονέστατος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου » ἔλεγεν ὁ Δὸν Ἀλβάρος, « ἡ Μαρικίτα σας εἶναι μυριάκις ὡραιοτέρα καὶ καλλιτέρα παρ' ὅσον ἐφανταζόμην, καὶ, τὸ σημαντικώτερον, ἐξέφρασε μὲ τὸν ἔρωτά της. »

Ἐνῷ ὁ μαρκέσιος συνδιελέγετο μετὰ τοῦ γαμβροῦ του, ἡ Μαρικίτα ἠρώτα τὸν Διέγον φιλοφρονητικώτατα περὶ τῆς Ζαλέας τῆς εἰσποιητῆς θυγατρός του, τῷ ὡμίλει περὶ τῶν ταυρομάχων, καὶ ἐπροσπάθει παντοιοτρόπως νὰ καταπραύνῃ τὴν ἐκ τῶν ἀποτόμων λέξεων τοῦ μνηστῆρός της παροξυνθεῖσαν ψυχήν του. Ἀλλ' ἐκεῖνος ὀλίγην προσοχὴν ἔδιδεν εἰς τοὺς λόγους τῆς Μαρικίτας, ἠτένιζε μόνον εἰς τὸν νέον Ἱππότην ἀσχολούμενον ἤδη εἰς σπουδαίας συνομιλίας μετὰ τοῦ μαρκεσίου, καὶ τὸ πρόσωπόν του ἦτο κάτωχρον ὑπὸ μανίας καὶ ζηλοτυπίας.

Ἐν τούτοις οἱ τρεῖς χωρικοὶ οἱ ὁποῖοι εἶχον ἀκολουθήσει τὸν Διέγον μέχρι τῆς οἰκίας, ἐπερίμενον πρὸ τῶν κιγκλίδων, καὶ κατεσκόπευον πᾶν τὸ γινόμενον ἐν αὐτῇ. « Μὰ τοὺς διαβόλους! » εἶπεν ὁ εἷς, « ἡ ὑπόθεσίς μας ὑπάγει πολὺ καλά. » — « Ἀρχηγὲ, εἶπεν ὁ ἄλλος, μὴ βλασφημῇς οὕτως, εἰμπορεῖ νὰ μᾶς προξενήσῃ δυστυχίαν. » — « Σιώπα, ἀνόητε! δὲν ἦλθες ἐδῶ διὰ νὰ φλυαρῇς. » — « Ἀρχηγὲ, εἶπεν ὁ τρίτος, ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι, ὁ νέος κύριος τὸν προσέβαλε σκληρά. — « Τίποτε δὲν εἰμπορεῖ νὰ ἦναι εὐνοϊκώτερον εἰς ἡμᾶς· » εἶπεν ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον οἱ ἄλλοι ὠνόμαζον ἀρχηγόν.

Ὁ Δὸν Ἀλβάρος ἐν τοσούτῳ ἦτον ἀνυπόμονος. « Διατὶ δὲν ἔρχεται ἡ Μαρικίτα πλησίον μου, » εἶπε πρὸς τὸν μαρκέσιον, « τί θέλει οὗτος ὁ φορτικὸς φλύαρος ἀπ' αὐτήν; » — « Φλύαρος! » εἶπεν ὁ μαρκέσιος φιλοφρόνως. « Πρόσεχε, μὴ περιφρονῇς οὕτω τὸν Διέγον Τουδίλλαν, τὸν βασιλέα τῶν ταυρομάχων. Ἂν σὲ ἤκουεν ἡ Μαρικίτα ἤθελε τὸν ὑπερασπισθῆ ἐμπαθῶς. » — « Εἶναι ὁμογάλακτός της, τὸ ἠξεύρω, » ἀπεκρίθη ὁ Δὸν Ἀλβάρος, « ἀλλὰ, μὲ συγχωρεῖτε, εἶναι αὐτόχρημα φλύαρος! » — Μὴ γίνεσθε, παρακαλῶ, ζηλότυπος διὰ τὰς ὀλίγας στιγμὰς, τὰς ὁποίας ἡ ὁμογάλακτός του ἀφιερώνει πρὸς αὐτὸν ὕστερον ἀπὸ πεντάμηνον ἀποχωρισμόν. » — « Ζηλότυπος! ζηλότυπος! » εἶπεν ὁ Δὸν Ἀλβάρος Βάῤῥος γελῶν, « ἡ λέξις αὕτη δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ λεξικόν μου. »

Ὁ μαρκέσιος τότε ἐφώναξε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. Ἡ Μαρικίτα ἀποχαιρετῶσα τὸν Διέγον, « εἰς τὸ καλὸν λοιπὸν, φίλε μου! εἶπεν, εἰς τὸ καλόν! κάθε πρωὶ ἐπιθυμῶ νὰ μ' ἐπισκέπτεσαι· συνήθως εἶμαι μόνη, ἀφοῦ ἐπιστρέψω ἀπὸ τὸ λουτρὸν, τότε εἰμποροῦμεν νὰ συνομιλῶμεν ἐκπεταμένως, καθὼς ἄλλοτε. Ἀλλὰ μὴ λησμονῇς, παρακαλῶ, νὰ φέρῃς μαζί σου καὶ τὴν φίλην μου μικρὰν Ζαλέαν, πρὸ πολλοῦ ἐπιθυμῶ νὰ τὴν ἰδῶ καὶ πάλιν. » — « Ἀ! πάντοτε εἴσθε ἡ αὐτή, πάντοτε εἶσθε ἄγγελος, » ἐψιθύρισεν ὁ Διέγος ἀναχωρῶν, « ἰδοὺ διατί σᾶς ἀγαπῶ ἐκ ψυχῆς. » — « Ἂς καλὸν ἀδελφόν, » εἶπεν ἡ νέα κόρη. — « Μυριάκις περισσότερον! » ἀπεκρίθη ὁ ταυρομάχος, ὅστις οὐδέποτε εἶχε τολμήσει νὰ ὁμιλήσῃ τόσον σκωπτικῶς. Ἡ Μαρικίτα ἔσεισε τὴν κεφαλὴν γελῶσα. « Μὲ ἀγαπᾷ, εἶπε καθ' ἑαυτήν, μὲ ἀγαπᾷ ὁ ὑπεραίφανος ταυρομάχος, χάριν τοῦ ὁποίου εἰς μάτην μαραίνονται ὅλαι αἱ ὡραῖαι τῆς Σεβιλλίας. »

Ὁ Διέγος ἐξελθὼν ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ μαρκεσίου ἔσπευσε πρὸς τὴν κατοικίαν αὐτοῦ. Οἱ τρεῖς ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι μέχρι τοῦδε τὸν ἐπερίμενον, τὸν ἠκολούθησαν κατὰ πόδα, χωρὶς νὰ εἴπωσι πρὸς ἀλλήλους οὐδὲ λέξιν. Ἡ ἐννάτη ὥρα ἐσήμαινεν ἤδη, ὅτε ὁ Διέγος εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ.

« Τώρα εἶναι εἰς τὸν οἰκόν του, » εἶπεν ὁ εἷς τῶν μυστηριωδῶν ἀνδρῶν, « τώρα τὸν ἔχομεν πλέον. » — « Ἡ ὥρα εἶναι εὐνοϊκὴ, Κύριε Ἀρχηγὲ, » ἀπεκρίθη ὁ δεύτερος, « ὁ Διέγος εἶναι ἠρεθισμένος διὰ τὸ συμβεβηκὸς ἐκεῖνο· ζήτω ἡ Ἱσπανία! . . . Μὰ τοὺς διαβόλους ὅλους! φίλοι! ὅλα ὑπάγουν καλὰ, καθὼς ἐλέγαμεν, ἀλλ' ἂς μὴ χάσωμεν τὸν καιρόν. — « Τώρα ἐσύ, δειλὲ Ἰωάννη! » εἶπεν ὁ Ἀρχηγός, « φέρε μας τοὺς τέσσαρας ἵππους, καὶ κράτησέ τους ἐδῶ. » — « Δειλέ! δειλέ! » ἐψιθύρισεν ὁ ἱπποκόμος, « ἤθελα εὐχαρίστως ἀντισταθῆ καθ' ὁλοκλήρου στρατεύματος, καθὼς καὶ τὸ ἔκαμα, ἀλλὰ δὲν εἰμπορῶ νὰ ὑποφέρω, ὥστε νὰ φέρῃ τις καὶ ἑαυτὸν καὶ ἄλλους εἰς δυστυχίαν, βλασφημῶν οὕτως, ὥστε ἤθελε καταπέσει καὶ μᾶς πλακώσει ὁ οὐρανός. »

Ὁ Ἀρχηγὸς καὶ ὁ φίλος αὐτοῦ συνωμίλουν ἀκόμη καμπόσον καιρὸν ἡσύχως, πρὶν κρούσωσι τὴν θύραν τῆς οἰκίας τοῦ Διέγου. Ἐν τούτοις ἐντὸς τῆς οἰκίας συνέβη οἰκιακή τις σκηνὴ μεταξὺ τοῦ Διέγου Τουδίλλου, τοῦ βασιλέως τῶν ταυρομάχων, καὶ τῆς θεραπαίνης καὶ συγχρόνως θετῆς αὐτοῦ θυγατρὸς Ζαλέας.

Ἡ Ζαλέα ἦτον εὐειδὴς κόρη 17—18 ἐτῶν, τὸ βαθυκίτρινον χρῶμα τῆς ἐπιδερμίδος της ἐδείκνυε τὴν ἐκ τῶν Ἀθιγγάνων καταγωγήν της. Ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ, ὁ πάππος, καὶ ἡ γραῖα προμάμμη της Φραγχιπαργώ, καὶ ὅλοι οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαί της, ὡς καὶ οἱ πολυάριθμοι θεῖοί της, πρὸ δέκα ἐτῶν εἶχον φονευθῆ πρὸς τὸ ἑσπέρας ὅλοι ὁμοῦ εἰς τὴν μεγάλην πλατεῖαν τῆς Σεβιλλίας, ὡς λῃσταὶ καὶ φονεῖς.

Ὅτε ἡ Ζαλέα ἐγκατέλιπε τὸ δεσμωτήριον, ἠκολούθησε τοὺς δυστυχεῖς συγγενεῖς της, τοὺς ὁποίους εἶδε νὰ ἐκπνεύσωσιν ὑπὸ τρομερωτάτας βασάνους. Τὴν Ζαλέαν ἐφείσθησαν χάριν τῆς τρυφερᾶς της ἡλικίας, ἀλλὰ τὸ πτωχὸν παιδίον, διὰ τὸ ὁποῖον δὲν ἐφρόντιζε κανείς, ἔμελλε νὰ γίνῃ θῦμα τῆς πείνης καὶ τῆς λύπης ἐπὶ τοῦ τόπου τῆς καταδίκης, ἂν δὲν τὸ εὐσπλαγχνίζετο ὁ Διέγος Τουδίλλας, ἐπιστρέφων ἤδη ἀπὸ τὴν ἑσπερινὴν προσευχὴν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. Ὁ Διέγος εἶχεν ἀφορμὴν νὰ λυπηθῇ τὸ πτωχὸν καὶ κλαῖον κοράσιον, τὸ ὁποῖον κανὲν ἄλλο ἔνδυμα δὲν εἶχεν, εἰμὴ δασύμαλλόν τινα μηλωτὴν καλουμένην Ζαλέαν, ἐξ οὗ ὠνομάζετο οὕτω καὶ αὐτή. Τὴν προλαβοῦσαν ἑβδομάδα εἶχε στερηθῆ ὁ Διέγος τῆς μητρός του, τὴν ὁποίαν ἠγάπα τρυφερῶς, καὶ ἤδη εἶχε προσευχηθῆ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτῆς· ἡ ἰδέα λοιπὸν τοῦ νὰ πράξῃ ἀγαθόν τι, διὰ τοῦ ὁποίου νὰ συνεργήσῃ ἴσως πρὸς αἰωνίαν ἀνάπαυσιν τῆς ψυχῆς τῆς μητρός του, παρεκίνησεν αὐτὸν νὰ λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ τὴν ὀρφανὴν κόρην εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ νὰ φροντίσῃ περὶ αὐτῆς. Ὅτε τὴν εὔσπλαγχνον ταύτην πρᾶξιν διηγήθη ὁ Διέγος εἰς τὴν Δόναν Μαριλίταν, ζωηρῶς συνεκινήθη ἡ εὐγενὴς νεᾶνις, ἐφρόντισε περὶ τῆς ἐνδυμασίας τῆς πτωχῆς κόρης, καὶ ἐχάρισεν ἐνδύματά τινα πρὸς τὴν μικρὰν Ζαλέαν, ἥτις αὐτὴν μὲν ἐτίμα ὡς προστάτιδά της, τὸν δὲ σωτῆρά της Διέγον ἠγάπα ἐξ ὅλης ψυχῆς. Οὐ μόνον εὐπειθεστάτη καὶ εὐγνώμων θεράπαινα, ἀλλὰ καὶ ἄγγελος φύλαξ αὐτοῦ. Μίαν φορὰν ἀρρώστησε τὸ ἐγχειρίδιόν τινος δολοφόνου, ὑπηρετοῦντος βεβαίως τὸν φθόνον, ταυρομάχου, εἴτε ζηλοτύπου συζύγου, ἐνῷ ἐφώρμα ἐπὶ τοῦ Διέγου· ἄλλοτε μεγαλητέραν ἐκδούλευσιν ἀπένειμεν εἰς αὐτόν, σώσασα τὴν Μαριλίταν ἀπὸ μανιώδη τινὰ ταῦρον καταδιώκοντα αὐτήν.

Ὅτε ὁ Διέγος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν τρέμων ἀπὸ τὸν θυμόν του, ἠπόρησεν ἡ Ζαλέα διὰ τὴν ἀπεριγράπτον ταραχὴν αὐτοῦ· ἀνεθεμάτιζε καὶ Θεὸν καὶ πᾶν ὅσιον· φρικιᾷ βλασφημίαι ἐξήρχοντο ἀπὸ τὸ στόμα του, καὶ μὲ μεγάλα βήματα περιπατῶν ἄνω κάτω, ἐπρόφερε τρομερωτάτας κατάρας. «Ἀλλοίμονον! ἀλλοίμονον καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς ἐκεῖνον!» ἐφώναξεν, αὔχι! ὄχι! δὲν πρέπει νὰ μὲ προσβάλῃ τις οὕτως ἀτιμωρητί.»

«Παναγία μου!» εἶπεν ἡ ὡραία νεᾶνις μὲ πραεῖαν φωνήν, «ἐλησμονήσατε νὰ ἀλλάξητε τὰ ἐνδύματά σας!» καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν ταυρομάχον τὰ οἰκιακὰ ἐνδύματά του. — «Ἔχεις δίκαιον,» τέκνον μου, ἀπεκρίθη ὁ Διέγος, «πρέπει ν' ἀποβάλω τὰ ἐνδύματα τοῦ θεάτρου. Ὁ ἥλιος! Τοῦτο τὸ ξίφος λοιπὸν εἶναι μάχαιρα μακελλάρου, ὅπλον ἀποτρόπαιον, ἐνῷ δὲν ἐβάφθη ἀκόμη μὲ κανενὸς χριστιανοῦ αἷμα!.... Θεέμου! Λοιπὸν εἶμαι ἥλιος γελωτοποιός, ταλαίπωρος γόης! οὔτω τολμᾷ νὰ καθυβρίζῃ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ἀνδαλουσίας τὸν βασιλέα τῶν ταυρομάχων, ἄνδρα, τὸν ὁποῖον μετὰ τοῦ γηραιοῦ Ματθαίου ἐν θριάμβῳ συνώδευσεν ἄπειρον πλῆθος διὰ τῶν ἀγυιῶν! Λοιπὸν ἀλαζών τις ἱππότης εἶναι τρομερώτερος παρὰ τὸν ταῦρον τῆς Σιέρρας; θὰ τὸ ἴδω!»

— «Κύριε,» ἐψιθύρισεν ἔντρομος ἡ Ζαλέα, «μήπως ὁ λαός σᾶς προσέβαλε;» — «Μὲ ἐχειροκρότησαν ζωηρότατα!» — «Ἴσως αἱ Κυρίαι ἔμειναν ἀδιάφοροι πρὸς τὸν Κύριόν μου.» — «Καὶ τί μὲ μέλει διὰ τὰς Κυρίας;» ἀνέκραξεν ὁ Διέγος. «Τὸ πιστεύεις, Ζαλέα, ὅτι αὐτὴ ἀγαπᾷ ἕνα ὑπερήριον ἱππότην, καὶ ὑπέφερε νὰ μὲ προσβάλῃ οὗτος ἐπὶ παρουσίᾳ της; Ἔπρεπε νὰ μὴν ἤμεθα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μαρκεσίου, καὶ ταιαύτην προσβολὴν ἤθελε μὲ πληρώσει ὁ ἥλιος μὲ τὴν ἰδίαν ζωήν του.» — «Καὶ πῶς ὀνομάζεται αὐτὸς τὸν ὁποῖον αὐτὴ ἀγαπᾷ;» ἠρώτησεν ἔντρομος ἡ Ζαλέα. Ὁ ταυρομάχος ἀνέκραξε· «Καὶ ποῖος σὲ εἶπε ὅτι αὐτὴ τὸν ἀγαπᾷ; εἰπέ, ἀποκρίσου, πόθεν τὸ ἠξεύρεις;» — «Σεῖς ὁ ἴδιος Κύριέ μου, νομίζω ὅτι μὲ τὸ εἴπατε.» ἐψιθύρισεν ἡ Ζαλέα. — «Κακὰ τὸ νομίζεις· σιωπή! ἄφες με....» Δάκρυα ἔπεσαν κατὰ γῆς ἀπὸ τὰς μακρὰς βλεφαρίδας τῆς Ζαλέας· «Ταλαίπωρέ μου αὐθένεια!» ἔλεγε καθ' ἑαυτήν, ὅτ' ἐκρούσθη ἡ θύρα. Ἡ Ζαλέα ἤνοιξε, καὶ εἰσῆλθον οἱ δύο ἄγνωστοι.

Ὁ Ζωρράστρων, οὕτως ὠνομάζετο ὁ εἷς, εἰσερχόμενος ἔλεγεν· «Κύριέ μου, πρὸ πολλοῦ σὲ ζητοῦμεν.» — «Πρὸς ποῖον σκοπόν; Ἀλλ' εἰπέτε μοι πρῶτον, ποῖος εἶσθε;» ἠρώτησεν ὁ Διέγος.— «Τοῦτο εἰμποροῦμεν νὰ σὲ τὸ εἴπωμεν, μόνον ὅταν εἴμεθα μόνοι.» Μὲ ἓν νεῦμα τοῦ Διέγου ἐξῆλθεν ἡ Ζαλέα· ἀλλὰ σταθεῖσα πρὸ τῆς θύρας ἠκροᾶτο προσεκτικῶς. — «Κύριε, ταύτην τὴν ἑσπέραν σ' ἐπρόσβαλαν πικρά» εἶπεν ὁ Ζωρράστρων· ὁ Διέγος ἔτρεμεν ἐρυθρὸν ἀγανακτήσεως ἐχρωμάτισε τὸ πρόσωπόν του. «Ἤλθες ἐδῶ διὰ νὰ μὲ περιγελάσῃς;» ἀνέκραξεν. — «Ὑπομονή, Κύριε,» εἶπεν ὁ ἕτερος ξένος. — «Μὴ παραμονεύετε, μὲ ἀκολουθεῖτε κατὰ πόδας, μὲ...» — «Ὑπομονή, ὑπομονὴ Κύριε!» τὸν διέκοψεν ὁ πρῶτος ξένος, σὲ προσφέρομεν περίστασιν διὰ νὰ ἐκδικηθῇς.» — «Ἔξω ἄθλιοι! ἔξω! δὲν ἔχω τὸ ξίφος μου; Τί ἀνάγκην ἔχω νὰ μισθώσω τὰ ἐγχειρίδιά σας; ἔξω, ἔξω, σᾶς λέγω, ἡ παρουσία σας μολύνει τὴν οἰκίαν μου· ἔξω!»

Ταῦτα λέγων ἐφώρμησεν ὁ Διέγος ἐπὶ τῶν δύο ξένων διὰ νὰ τοὺς ἐκβάλῃ ἀπὸ τὴν οἰκίαν, ἀλλὰ κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς δὲν ἐπτοήθη τῆς θέσεώς του. Τότε ἡ Ζαλέα εἰσῆλθε κρατοῦσα εἰς μὲν τὴν μίαν τῶν χειρῶν ἐγχειρίδιον, εἰς δὲ τὴν ἄλλην ξίφος, τὸ ὁποῖον καὶ προσέφερεν εἰς τὸν Κύριόν της. Μ' ὅλην τὴν ἀπελπιστικὴν θέσιν τοῦ ταυρομάχου καὶ τῆς θεραπαίνης οἱ δύο ξένοι ἔμειναν ἀκίνητοι. «Ἀνυπόμονε ἄνθρωπε,» εἶπεν ὁ Ζωρράστρων ἡσύχως, «ἄφες μας νὰ σὲ εἴπωμεν τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς μας, καὶ διάταξε τὴν νέαν ταύτην νὰ ἐξέλθῃ πάλιν. — «Μή, δι' ὄνομα Θεοῦ, Διέγο! μὴ με ἀποπέμψῃς,» ἀνέκραξεν ἡ Ζαλέα, «οἱ ἄνθρωποι οὗτοι δὲν ἔχουν καλοὺς σκοπούς... δὲν εἶμαι τέκνον σου; δὲν εἶμαι ἡ μικρά σου θυγάτηρ Ζαλέα; Τὰ μυστικά σου πάντοτε δὲν ὑπῆρξαν καὶ ἰδικά μου; μήπως ἔχω φλύαρον γλῶσσαν; μὲ ἀπέσπασε κανεὶς μέχρι τοῦδε εἴτε διὰ τοῦ δόλου εἴτε διὰ τῆς βίας κανὲν μυστικόν σου;» — Εἰπέτε λοιπόν,» εἶπεν ὁ Διέγος. — «Ἐμπροσθέν της;» — «Μάλιστα ἔμπροσθέν της. — «Πρόσεχε ὡραία κόρη,» ἀπήντησεν ὁ ξένος, «κινδυνεύει ἡ ζωή σου, ἂν τολμήσῃς νὰ ἐκβάλῃς ἀπὸ τὸ στόμα σου καὶ τὸ παραμικρὸν ἀφ' ὅσα θὰ ἀκούσῃς. Ἡ Ζαλέα ἀνύψωσεν ὑπερηφάνως τὴν κεφαλήν, καὶ εἶπε μετ' ἀξιοπρεπείας· — ἠμπορεῖτε νὰ ὁμιλήσετε ἐλευθέρως, Κύριοί μου, χωρὶς νὰ φοβηθῆτε παντελῶς.»

Ὁ Ζωρράστρων ἤρχισε τὴν ὁμιλίαν· «Κύριε,» εἶπεν ἀποτεινόμενος εἰς τὸν Διέγον, «τὰ πράγματα τῆς Ἱσπανίας κυβερνῶνται ἀπὸ ἀθλίους ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἐπιβάλλουν ὑπερμέτρους φόρους, καὶ καταβροχθίζουν τὰ ὑπάρχοντά μας· κύτοι κατατρυφῶσιν ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ τοὺς ἱδρῶτας ἡμῶν, ἐνῷ οἱ ἄγρυπνοι φύλακες καὶ ὑπερασπισταὶ τῆς πατρίδος ἀποθνήσκουσι τῆς πείνης. Ἤδη ἐπανεστάτησεν ἡ Καταλονία, ὅλα τὰ μεσημβρινὰ μέρη τῆς Ἱσπανίας εἶναι πρόθυμα νὰ ἀκολουθήσουν τὸ παράδειγμά της. Ἂν δρεῖός τις στρατηγὸς ἔχων συγγενικοὺς δεσμοὺς μετὰ σοῦ, ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς μας, καὶ μᾶς ἔστειλε πρὸς σέ· τὰ λοιπὰ θέλει σοὶ διηγηθεῖ ὁ Παῦλος Τουδίλλας ὁ ἀδελφός σου.»

Ὁ Παῦλος Τουδίλλας ἦτο δέκα ἔτη μεγαλήτερος τοῦ Διέγου. Ἀπὸ νεότητός του ὑπηρέτει εἰς τοὺς περιφήμους Ἱσπανικοὺς λόχους, οἵτινες πρὸ τῆς παρὰ τῇ Ροκροΐᾳ καταστροφῆς των ἐθεωροῦντο ὡς τὸ πρῶτον πεζικὸν τοῦ κόσμου. Ὁ Διέγος Τουδίλλας ἐνόμιζε τὸν ἀδελφόν του ἀποθανόντα, ἐπειδὴ μετὰ τὸ δυστυχὲς ἐκεῖνο συμβὰν τῆς Ροκροΐας τίποτε δὲν εἶχεν ἀκούσει περὶ αὐτοῦ. Ἀλλ' οἱ δύο ξένοι τῷ παρουσίασαν τόσαν σαφεῖς ἀποδείξεις, ὥστε δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἀμφιβάλῃ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων αὐτῶν.

«Συγχωρήσατέ με λοιπόν, κύριοί μου,» εἶπεν ὁ Διέγος, «συγχωρήσατέ με, παρακαλῶ διὰ τὸν προσβλητικὸν καὶ ὄποπτόν μου τρόπον. Ἀμέσως θὰ σᾶς ἀκολουθήσω.»

Ἐν τούτοις ὁ τρίτος ξένος, τὸν ὁποῖον ὁ Ζωρράστρων εἶχε στείλει διὰ τοὺς ἵππους, ἐπιστρέψας ἀπήγγειλεν ὅτι ἦσαν ἕτοιμοι οἱ ἵπποι. Ἡ Ζαλέα εἶχε παρασκευάσει μικρόν τι δεῖπνον· μεταξὺ τοῦ δείπνου ἐδιηγήθη ὁ ἀχηγὸς εἰς τὸν Διέγον, ὅτι εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Ἰταλικῆς, ἀρχαίας τινος πόλεως ὄχι μακρὰν τῆς Σεβιλλίας, ἦτο συνηθροισμένον πλῆθος συνωμοτῶν, καὶ ὅτι στασιῶται ὅλοι διὰ κοινοῦ ὀνόματος ἐλέγοντο Βαρτουλεῖοι. — Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον παρεσκευάσθησαν διὰ τὴν ὁδοιπορίαν. Ἡ Ζαλέα ἐπέβη ἐπὶ τοῦ ἵππου ὀπισθεν τοῦ Κυρίου της· ἡ νὺξ ἦτον αἰθρία· τὰ ἄστρα ἔλαμπον ἐπὶ τοῦ μελανωποῦ οὐρανοῦ τῆς Ἀνδαλουσίας, ὡς διαυγεῖς μαργαρίται ἐπὶ βασιλικοῦ ἐπενδύτου.

Μετά τινα βραχεῖαν ὁδοιπορίαν ἔφθασαν εἰς τὴν Ἰταλικὴν, πλησίον τῆς ὁποίας ἔκειτο τὸ χωρίον Σαντιπόγκιον. Ἐκεῖ ἀφήσαντες τοὺς ἵππους των, ἐπορεύοντο πεζοὶ εἰς τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως. Ἀφοῦ δ' ἐπροχώρησαν ἑκατοντάδας τινας βημάτων, αἴφνης ὁ Ἰωάννης ἔγεινεν ἄφαντος ὑπὸ τὴν γῆν, ὁπόθεν μετ' ὀλίγον ἐπιστρέψας εἶπεν εἰς τὸν Ζωρράστρωνα· «Ἀρχηγέ, ὁ στρατηγὸς εἶναι ἕτοιμος νὰ σᾶς ὑποδεχθῇ.»

Ὁ Ζωρράστρων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κατέβησαν εἰς ὑπόγειον τινα δρόμον, ὅ,τις ἔφερεν εἰς τὰς ὑποχθονίους καμάρας τῆς Ἰταλικῆς. Ἐπί τινα χρόνον ἠκολούθησαν τὰ ἴχνη ἑνὸς λαμπαδούχου, ὅτε αἴφνης ἠνοίχθη εὐρύχωρός τις στοά, ἀπὸ τὴν ὁποίαν διεχύθη λαμπρότατον φῶς ἐπ' αὐτούς. Ὁ Διέγος εἶδεν ἑαυτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ἀδελφοῦ του.

Ὁ Παῦλος Τουδίλλας ἐπονομαζόμενος Ἰούγγης, ὁ ἤδη στρατηγὸς τῶν Βαρτουλεῖων, εἶχε χαρακτῆρας προσώπου ὅλως ἀντιθέτους μὲ τοὺς τοῦ ἀδελφοῦ του, ὥστε ἦτον ἄξιος νὰ ὀνομάζηται πρωτότυπον ἀνδρικῆς ὡραιότητος. Ὁ Παῦλος εἶχεν ἀνάστημα ὑψηλόν, ἦτον ἰσχυὸς καὶ ἐξησθενημένος, μὲ αὐλήν τινα ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἑτέρου ὠτίου, μὲ τράχηλον ὑπὲρ τὸ σύνηθες μακρόν, μὲ μικροὺς μέλανας καὶ κοίλους ὀφθαλμοὺς, καὶ μὲ γένειον ἀπεριποίητον, τοῦ ὁποίου αἱ τρίχες ἦσαν καὶ ἦσαν λευκαί.

Ἀφοῦ οἱ δύο ἀδελφοὶ ἐνηγκαλίσθησαν ἀλλήλους, ὁ Παῦλος ἐξέθεσεν εἰς τὸν Διέγον τὸν σκοπὸν τῆς συνεντεύξεώς των. Ὅτε τὰ λείψανα τῶν παρὰ τῇ Ροκροΐᾳ ἡττηθέντων ταγμάτων ἐπάτησαν πάλιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ἱσπανίας, ἐγκατελείφθησαν ἄνευ πάσης βοηθείας εἰς τὴν συμπάθειαν τῶν ἀνθρώπων. Βεβαίως τοιαύτη τις περιφρόνησις ἔπρεπε νὰ δυσαρεστήσῃ τοὺς ὑπερηφάνους στασιώτας, οἵτινες ἦσαν ἤδη συνειθισμένοι νὰ καλῶνται «κύριοι στρατιῶται.» Ὅτε οἱ ἀρχηγοὶ αὐτῶν εἶδον ἑαυτοὺς τόσον ἀτίμως ἐγκαταλελειμμένους, καὶ ἐκτεθειμένους εἰς τὰς δεινὰς περιπετείας τῆς τύχης, ἐσχημάτισαν ἐπὶ τῶν βουνῶν λῃστρικὰς καὶ λαθρεμπορικὰς συμμορίας. Μεταξὺ αὐτῶν ἓν ἀπόσπασμα Ἀνδαλουσίων στρατιωτῶν ἀπεσύρθη εἰς τὴν Σιέρραν Μορένναν, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων ἐτέθη ὁ Παῦλος Ἰούγγης· ἀλλὰ διὰ νὰ μὴν ἐκθέσῃ εἰς κίνδυνον τὸν ἀδελφόν του, ἓν ἔτος ἔμεινε μακρὰν τῆς Σεβιλλίας, ὅπου τὸν ἐνόμιζον ἀποθανόντα. Τέλος ὅμως ὑποχωρήσας εἰς τὴν βίαν τῶν ἀξιωματικῶν του, καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου ὑπασπιστοῦ αὐτοῦ Ζωρράστρωνος ἐκίνησεν ἐκ τῆς Σιέρρας διὰ νὰ σταθμεύσῃ εἰς τὴν Ἰταλικήν, τῆς ὁποίας τὰς ὑπογείους καμάρας ἐγνώριζε παιδιόθεν. Ἐν τούτοις ὁ στρατὸς ἐνδυναμωμένος διὰ παντὸς εἴδους τυχοδιωκτῶν καὶ φυγάδων τῆς ἐπαρχίας, διέμενεν εἰς τὰς κοιλάδας τῆς Σιέρρας, ἐπειδὴ ὁ Ἰούγγης δὲν ἐτόλμα νὰ στρατοπεδεύσῃ εἰς ἀνοικτὰς πεδιάδας, πρὶν νὰ ἀποκτήσῃ φίλους εἰς τὴν Σεβιλλίαν, καὶ εἰς τὰ πέριξ αὐτῆς. Ἰδοὺ ὁ λόγος, δι' ὃν ἠναγκάσθη νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν σύμπραξιν τοῦ ἀδελφοῦ του Διέγου, ὅστις τῷ ἐδιηγήθη μὲ ὀλίγας λέξεις τὴν προσβολὴν, τὴν ὁποίαν ἔπαθε παρὰ τοῦ Δὸν Ἀλβάρου, καὶ τὴν ἀπόφασίν του

νὰ τὸν ἐκδικηθῇ δεινῶς. « Ἀγαπῶ τὴν Δόναν Μαρικίταν, » ἔλεγεν ὁ Διέγος « καὶ μισῶ τὸν Δὸν Ἀλβάρον, ὡς ἀμοιβὴν τῆς συμπράξεώς μου δὲν ἀπαιτῶ, εἰμὴ ἀπόλυτον ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν δύο τούτων. » — « Σοὶ τὸ ὑπόσχομαι ἀδελφέ μου, » εἶπεν ὁ Πάλλας, « ὅταν φθάσῃ ὁ κατάλληλος καιρὸς θὰ τὸ διακηρύξω εἰς τοὺς στρατιώτας, καὶ κανεὶς τῶν συνεταίρων δὲν θέλει σοῦ ἀφαιρέσει τὰ ἐπὶ τῶν δύο τούτων πραγμάτων δικαιώματά σου. » — Ἄγωμεν, λοιπόν, » εἶπεν ὁ Διέγος, « εἶμαι εἰς τὰς διαταγάς σου· ἔρως καὶ ἐκδίκησις εἶναι τὸ σύνθημά μου. » — « Ἱστανία δὲ καὶ δόξα τὸ ἰδικόν μας, » ἀπεκρίθη ὁ στρατηγὸς τῶν Βερτουλέρων.

Μετὰ ταῦτα συνεκάλεσε τοὺς συνωμότας, καὶ περιεστοιχισμένος ὑπὸ τοῦ Χωϊλάστρωνος καὶ τῶν λοιπῶν ἀξιωματικῶν του ἐξερώνησεν εἰς ἑπήκοον πάντων. « Ἀδελφοί! ὁ Διέγος Τουδίλλας ὁ Ταυροφάγος θέλει δώσει τὸν ὅρκον τῆς πίστεως. » Τότε ὁ Διέγος, ἐπρόφερε μεγαλοφώνως τὸν ὅρκον. « Ὀμνύω νὰ ἀγωνισθῶ καθ' ὁπωσιονδήποτε περίστασιν μέχρις ὀψάτος ὑπὲρ τοῦ Ἱσπανικοῦ ἔθνους καὶ τῆς σωτηρίας τῶν καταδυναστευομένων ὁμογενῶν μου· ὀμνύω νὰ ὑπακούω εἰς τοὺς στρατηγούς, νὰ φυλάξω πίστιν εἰς τὸν ἱερὸν δεσμόν μας, καὶ ἄκραν σιωπὴν ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἤθελα συλληφθῆ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν μας. » Τότε ἐφώναξεν ὁ στρατηγὸς Γούγγης. « Ἀπὸ τοῦδε συνεταῖροι, θέλετε ἀναγνωρίσει τὸν Διέγον Τουδίλλαν ὡς τὸν ἀνώτατον ἀξιωματικὸν τοῦ ἱππικοῦ μας. Ἀπὸ τοῦδε ὁ Διέγος κατέχει τὴν τρίτην θέσιν μετ' ἐμὲ τὸν γενικὸν στρατηγόν σας, καὶ μετὰ τὸν Χωϊλάστρωνα. » Οὕτως εἰπὼν διέλυσε τὸν σύλλογον· οἱ συνωμόται ἀνεχώρησαν, καὶ ἔμειναν εἰς τὴν αἴθουσαν μόνοι οἱ δύο ἀδελφοί.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΤΗΣ

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ.

(Συνέχεια. Ἴδε Φυλλ. ΟΔ'.)

Οἱ Ταυρικοὶ λοιπόν, ἐπὶ ψιλῷ μόνον ὀνόματι ὄντες ὑπήκοοι τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπικρατείας, κατώρθωσαν παραλόγως νὰ διατηρήσωσι τὴν ἀνεξαρτησίαν των καὶ ὡς πρὸς τὰ ἀδιακόπως εἰσβάλλοντα ξένα ἔθνη. Περὶ τῶν ἐπιδρομῶν τούτων μᾶς πληροφοροῦν πρὸ πάντων οἱ Βυζαντινοὶ χρονογράφοι. Πρῶτοι μὲν οἱ *Γότθοι* κατέκλυσαν ὅλην τὴν Χερσόνησον περὶ τὰ τέλη τῆς 4 ἑκατονταετηρίδος, καὶ τῷ ὄντι ὑπῆρξαν οἱ ἐπικινδυνότατοι ἐχθροί. Ἀλλὰ τὸ ἀσυγκρίτῳ λόγῳ περισσότερον μέρος αὐτῶν μετ' οὐ πολὺ ἀνεχώρησεν ἑκουσίως εἰς τὴν Ἰταλίαν, οἱ δὲ ἐναπολειφθέντες, ὀλίγιστοι τὸν ἀριθμόν, διαφείναντες εἰς τὸ εἰρημένον Ἄιρν, παρόντος τοῦ χρόνου, συνεχωνεύθησαν ἐντελῶς μὲ τοὺς Ἕλληνας 10). Καθὸ δὲ χριστιανοὶ τὴν ὁμολογίαν, ἔλαβον, ὡς καὶ οἱ Ταυροέλληνες, ἱερεῖς ἐκ τοῦ Βυζαντίου· ὅθεν μία τῶν ἀρχιεπισκοπῶν τῆς Ταυρικῆς ἐκλήθη Γοτθία, ὄνομα τὸ ὁποῖον διετηρήθη μέχρι τῆς 18 ἑκατονταετηρίδος διὰ τὴν ἐκκλησιαστικήν, ἀλλ' ὄχι διὰ τὴν πολιτικὴν ἢ ἐθνικὴν δύναμίν του 11). Τὰ ἴχνη τούτων τῶν κατακτητῶν ἠκολούθησαν ἄλλοι βάρβαροι, οἵτινες κατ' ἀρχὰς δὲν διετάραξαν ἐπὶ πολὺ τοὺς ἀρχαίους κατοίκους, εὐτυχῶς ἀντιπαλαίσαντας. Ὅταν οἱ *Τοῦρκοι* πρῶτον ἀνεφάνησαν, ἐπὶ τοῦ Τζέρου, μὲ στόλον εἰς τὸν Πόντον πολιορκοῦντες τὴν Χερῶνα, αὐτοὺς ἐνίκησαν πρῶτοι οἱ χριστιανοί· καὶ, ὡς φαίνεται, διεσκέδασαν παντελῶς, διότι ἐκτοτε ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ὁ λαὸς οὗτος ἐφοβεῖτο τὴν Ἐλβάσιν. Συγχρόνως οἱ *Ἄβαρες*, ὑπόφυλον γένος τῶν Τούρκων, κατέχουν τὰς ἀρκτῴας πεδιάδας ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ καὶ ἐπείζον τοὺς Σλάβους, ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἀνεχώρησαν πρὸς τὰς δυτικὰς χώρας, χωρὶς νὰ βλάψωσι τὴν Ταυρικήν. Μετὰ τοὺς εἰσέβαλον οἱ *Χαζάροι*, ὑποτάξαντες δὲ καὶ ἄλλας χώρας, καὶ τὰ ὕπαθρα τῆς Χερσονήσου, καὶ προσέτι ἑνδεκα Κλήματα « ἐξ ὧν » κατὰ τὸν Πορφυρογέννητον « πᾶσα ζωὴ καὶ ἀρμονία τῆς Χαζαρίας καθέστηκεν. » διετέλεσαν μὲν ἐπὶ πλεῖστον εἰρηνικῶς πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ἐπὶ τέλους ὅμως, τῆς προκοπιστῆς φιλίας εἰς ἔχθραν ἐμφανῆ περιελθούσης, κατεδάμασεν αὐτοὺς Βασίλειος ὁ δεύτερος, συνεργῷ τῶν Σλάβων. Ἀλλὰ οἱ κίνδυνοι αὐξάνουσι βαθμηδόν. Ἀπὸ μὲν τοὺς *Πατζινακίτας*, οἵτινες ἐκυρίευσαν ὅλον τὸν ἄνω τοῦ Βορυσθένους, ἀπὸ τὰ πλησίον τοῦ Κιοβίου μέχρι τῆς θαλάσσης, ἂν καὶ δὲν εἶχον πώποτε μονίμους εἰς τὴν Ταυρικὴν ἀποικίας, οἱ Ἕλληνες ἔπαθον ἄλλος, διότι τὸ ἰδιοφυὲς τοῦτο ἔθνος ἐμπόδισε καὶ τὴν ἐμπορίαν μὲ τοὺς Ῥώσσους καὶ τὴν ἀλίευσιν εἰς τὸν ποταμόν. Ὑπὸ δὲ τῶν *Κομάνων*, διαδεξαμένων κατὰ τὸν 12 αἰῶνα τοὺς Πατζινακίτας, ἠναγκάσθησαν, ὡς λέγει ὁ Ῥουβρίκιος 12), ὄχι μόνον αἱ πόλεις, ἀλλὰ καὶ τὰ φρούρια καὶ αἱ κῶμαι νὰ πληρώνωσι δασμόν. Εἶνε ὅμως φανερόν, ὅτι ὅλαι αὗται αἱ εἰσβολαὶ δὲν εἶχον αὐτοτελεστέρας τινὰς συνεπείας μήτε διὰ τὰ ἐθνικὰ στοιχεῖα, μήτε διὰ τὴν πολιτείαν τῶν Ταυροελλήνων. Ἀλλὰ ἐπλησίαζον αἱ καταστρεπτικαὶ θύελλαι.

Τὰ ἀναρίθμητα Μογγολικο-Ταταρικὰ τοῦ Τζίγγις-Χάνου στίφη ὑπερβαίνουν τὰ ὅρια τῆς Εὐρώπης. Ὁ ἔγγονος αὐτοῦ, Βάτου, ἐπιπεσὼν τὴν τότε ὑπὸ πολυαρχίας ἐξασθενημένην Ῥωσσίαν. Αἱ διάφοροι ἡγεμονίαι, πᾶσαι ὁμοῦ κινδυνεύουσαι, συμμαχοῦσι μὲν πρὸς ἀλλήλας, νικῶνται δὲ κατὰ κράτος. Συνέβη τοῦτο τῷ ἔτει 1223, ἐν τῇ παρὰ τῷ ποταμῷ Κάλκᾳ μάχῃ ἐν χώρᾳ ὅπου, μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἑκατονταετηρίδων, θέλομεν εὕρει ἀπογόνους τῶν Ταυροελλήνων 13). Ἀμέσως τότε τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Ῥωσσίας ὑπετάχθη τῇ δεινῇ τοῦ Χρυσοῦ Ὀρδίου δεσποτείᾳ, καὶ ἐν τῷ ἅμα προσδιωρίσθησαν αἱ τύχαι καὶ τῆς Ταυρικῆς.

Οἱ *Τατάροι* εἰσέβαλον εἰς τὴν χερσόνησον οὐχὶ μὲν ἀθρόοι καὶ διὰ μιᾶς, ἀλλὰ σποράδην, κατὰ μικρὰς συμμορίας, δυναμένας ἐν τοιούτῳ νὰ τρέφωσιν εἰς φυγὴν καὶ ὀλεθρον τοὺς Κομάνους. Ἀπαντήσαντες δὲ τοὺς Ἕλληνας ἐδείξαν διάταγμόν τινα καὶ ὅρκον· ἐξεπλάγησαν, φαίνεται, βλέποντες τὰ πολλὰ περιτειχίσματα των. Κατοικοῦντες πρότερον τὰ πεδινὰ τῆς Ἀσίας, δὲν ἐγνώριζον ὀκυρὰ τὰ πλεονεκτήματα τῶν ὀρεινῶν καὶ παραλίων χωρῶν. Τούτας λοιπὸν ἀρήσαντες ἐπὶ λύτροις εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἠρκέσθησαν μὲ τὴν στέππαν καὶ τὴν μεσογαίαν, κτίσαντες ἐκεῖ τὰς μητροπόλεις των, πρῶτον μὲν τὸ εἰς τὰ χρονικὰ τῶν ἀνατολικῶν περίφημον Κρίμιον, τοῦ ὁποίου ὅλη ἠγεμόνευσις ἔγεινεν ὁμώνυμος, ἔπειτα δὲ, περὶ τὰ μέσα τῆς 15 ἑκατονταετηρίδος, τὴν Βαχτσισαράϊαν.

Εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἄλλο τι σύγχρονον συμβὰν ἐφάνη μᾶλλον ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ταυροελλήνων. Ἅμα ἡ Κωνσταντινούπολις ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Σταυροφόρων, ἤρχισαν καὶ ἐνοπλα ἐμπορικὰ ναυτικὰ τῆς Βενετίας καὶ τῆς Γένοβας νὰ πλέωσι τὸν Πόντον. Ἡ ἐμπορία ἡ πάντοτε ἰδιοτελὴς, ἤτο ἐπὶ τοῦ παροκειμένου καὶ βάρβαρος, φέρουσα προσέτι πολεμικὴν στολήν.

Οἱ *Βενετοὶ* ἀπεύθυνον τὰ ἱστία των εἰς τὰ ἑκατέρωθεν τοῦ στόματος τῆς Μαιώτιδος καὶ μάλιστα πρὸς τὴν καρποφόρον ἀκτὴν τῆς Ταυρικῆς, τὴν περὶ τὸν Βόσπορον. Ἂν ἐποιοῦντο τότε ἀκόμη ἢ ὄχι αἱ κῶμαι καὶ πόλεις, ὅσας ὁ Στράβων καὶ οἱ Περίπλοι ἀναφέρουσι μεταξὺ τῆς Θεοδοσίας καὶ τοῦ Παντικαπαίου, ἀγνοοῦμεν· ὑπῆρχεν ὅμως τοὐλάχιστον ἡ ἐπίσημος βασιλεύουσα τοῦ Μιθριδάτου. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης γίνεται συχνάκις μνεία, ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν, περὶ τοῦ *Βοσπόρου*, μετέπειτα δὲ πολλὰ σπανίως. Ἠξεύρομεν ὅμως, ὅτι οἱ προαγόμενοι αὐτοκράτορες, ἐπειδὴ ἡ πόλις, ὡς κειμένη εἰς τὰ τῶν βαρβάρων μεθόρια, πολλάκις ἔπαθεν ἐρήμους, ἐφρόντιζον αὐτὴν (καθὼς ἄλλοτε οἱ Μιλήσιοι καὶ οἱ Βοσπορινοὶ βασιλεῖς) διὰ ἰσχυρῶν ἐπιτειχισμάτων. Ἀναφέρονται καὶ ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ Ἀναστασίου τοῦ Βιβλιοθηκαρίου καὶ ἄλλων, ἰδιοί τινες Ἄρχοντες. Ἤτο δὲ ὁ *Βόσπορος* ὅλα ἀρχιεπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν Ἑλλήνων 14) καὶ εἶχε πολλοὺς ὡραίους ναοὺς, ἐξ ὧν ὁ τοῦ ἁγίου Πρόδρομου εἶνε εἰσέτι ἐν χρήσει καὶ τιμῇ. Ἀποδάντων δὲ εἰς τὰ παράλια τῆς Ταυρικῆς τῶν Ἰταλῶν, ἐσωτήθη καὶ ἡ δυτικὴ ἐκκλησία καὶ ἀλλαχοῦ καὶ εἰς τὸν Βόσπορον. Ἀλλὰ καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν Βενετῶν εἴτε ἐν γένει κατὰ τὸν Εὔξεινον, εἴτε ἰδίως ὡς πρὸς τὰ ἀρχαιότερα κυτόθι καταστήματα τῶν Ἑλλήνων, ἀμοιρούμεν κατὰ τὸ παρὸν ἀκριβεστέρων πληροφοριῶν, ἐλπίζομεν ὅμως τοιαύτας μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν ἐρευνῶν, αἵτινες νεωστὶ συνήχθησαν ὑπὸ περιηγητῶν τινων Ῥώσσων ἀπὸ τῶν ἀρχείων τῆς Ἰταλίας. Τοῦτο δὲ εἶνε βέβαιον, ὅτι ὁ Βόσπορος, κατληφθεὶς ὑπὸ τῶν δυτικῶν, ἀπώλεσεν ὡς πρὸς τὸν Ἑλληνισμὸν τὴν βαρύτητά του, μέχρις οὗ βραδύτερον, ὡς θέλομεν ἴδει, ἀπροσδοκήτως ἀναλαμβάνει αὐτὴν πάλιν, φέρων τότε τὸ Ῥωσσικὸν ὄνομα Κέρτζ 15)

Αἱ τῶν *Γεννουήσων* κατὰ τῆς Ταυρικῆς πράξεις εἶνε μᾶλλον γνωσταί. Οὗτοι, ἰσχυρογνώμονες ἄρα καὶ φιλοκερδεῖς, δὲν ἐφείσθησαν οὐδὲ πανουργιῶν, οὐδ' ἐχθροπραξιῶν, ἕως ὅτου ἐσφετερίσθησαν τὸ μονοπώλιον τῆς Ποντικῆς ἐμπορίας. Κατ' ἀρχὰς συχνὰ ἠναγκασμένοι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Βενετῶν νὰ ὑποχωρῶσιν, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὅμως ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ των. Περὶ τὰ τέλη τῆς 13 ἑκατονταετηρίδος τοὺς βλέπομεν κατέχοντας τὴν πρότερον μὲν περίφημον, ἀλλ' ἤδη ἐπὶ τοῦ Ἀνωνύμου περίπλου ἐκβαρβαρωθεῖσαν καὶ ἔπειτα ὅλως ἀμνημόνευτον *Θεοδοσίαν*, ἥτις ἐκτοτε μετονομάζεται Καφφᾶ; 16). καὶ ἔγεινε τὸ πρωτόθρονον τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐμπορεῖον, ὅθεν καὶ ἐκαλεῖτο ἡ Μικρὰ Κωνσταντινούπολις. Προστούτοις « ὀνειροπολοῦντες, » ὡς ἐκφράζεται ὁ Νικηφόρος Γρηγοράς, » τὴν τῆς ὅλης θαλάσσης ἡγεμονίαν καὶ διαστρεφεριζόμενοι πρῶτον τὸν Εὔξεινον Πόντον, διὰ τὰ ἐκεῖθεν κέρδη, οὐ μόνον Βυζαντίοις ἐπέστατον ἡγεμονικῶς ἤδη καὶ πολλῷ τῷ θράσει ῥέοντες, ἀπέχεσθαι τῆς Μαιώτιδος καὶ Ταναΐδος, ἔτι τε Χερσῶνος καὶ ὅσα τῶν Σκυθῶν ὑπὲρ τὸν Ἴστρον παραλίας ἔστι χωρία περιπλέοντας ἐμπορεύεσθαι, πλὴν ἢ ὅπη ἂν ἐξ αὐτῶν τὸ ἐνδόσιμον εἴη· ἀλλὰ καὶ Πενετικοὺς αὐτοὺς ἐκεῖθεν ἀπήλαυνον ἐμπορίας, μελέτην ἔχοντες ὅσον οὐδέπω καὶ τριήρεσι συχναῖς τὸν αὐχένα τοῦ Πόντου συγκλείσαντες. » Τοσοῦτον ἦσαν οὗτοι κραταιοὶ ἤδη εἰς τὰ μέσα τῆς 14 ἑκατονταετηρίδος. Ἡ φυσικὴ συνέπεια τούτου, ὡς πρὸς τὴν Ταυρικὴν ἦτο ὅτι ἡ μεγάλη πόλις τῶν Ἑλλήνων, ἡ *Χερσώνησος*, τῆς ὁποίας ἀνωτέρω πολλάκις ἐμνημονεύσαμεν, καθ' ἑκάστην παρακμάζουσα, ἐπὶ τέλους ἔγινε πάντη ἀσήμαντος, ἂν καὶ διετήρει τὴν ἐπισκοπήν της 17) καὶ ὑπῆρχε μέχρι τοῦ 16 αἰῶνος 18).

Οἱ δὲ Γεννουῆται πλησιάζουσαν ὑπὸ τὸ πρόσχημα φιλίας εἰς τοὺς Τατάρους, οἵτινες ἐν τούτοις εἶχον τόσον πληθυνθῆ εἰς τὴν Ταυρικὴν, ὥστε ἐνομίζοντο

---

40 Παράθ. τὰ τῆς σημειώσεως 8.

41) Παρομοίως ἀπαντῶμεν καὶ ἕνα Λατῖνον τῆς Χερσῶνος ἐπίσκοπον ἐν τῷ ἔτει 1654, μολονότι ἡ πόλις τότε δὲν ὑπῆρχε πλέον. Ἴδε τοῦ καταστέρου, ἐν τῇ σημ. 44, ἀναφερθέντος βιβλίου τοῦ Λεκιενίου, Τόμ. I. σελ. 1330.

(12) Ἴδε τὰ εἰς τὴν σημ. 9 ἀνήκοντα.

43) Παράθ. τὸ κείμενον τῆς σημ. 69.

44) Τοὺς τῆς Βοσπορικῆς ἐκκλησίας προέδρους ἀναφέρει ἐλεκιένιος ἐν τῷ γνωστῷ ποιήματι τοῦ Oriens Christianus T. I. σελ. 1327—1325.

(16) Παράθ. τὸ τῆς σημ. 71.

16) Ἴσως κατὰ τὸν τόπον Καφᾶ, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Πορφυρογέννητος (ἐν τῇ πρὸς τὸν ἴδιον υἱὸν συγγραφῇ κεφ. 53) γενικῶς μόνον σημειοῦ, ὅτι ἔκειτο μεταξὺ τοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς Χερσῶνος. Ὁ Νικηφ. Γρηγ. (Ἱστ. Βυζαντ. βιβλ. XIII, κεφ. 12) λέγει, ὅτι Καφᾶς ἦτο ὄνομα « ἐγχωρίου. »

17) Περὶ τῶν ἐντεῦθεν ἐκκλησιῶν καὶ ἐπισκόπων Λεκιένιος, Τομ. I. σελ. 1329—1332.

18) Ἴδε τὴν σελ. 8 τῆς ἐν τῇ σημειώσει 22 ἀναφερθείσης περιηγήσεως τοῦ Βρονιεβσκίου.

κύριοι αὐτῆς, καὶ συνομολογοῦσι κατὰ τὸ ἔτος 1380 συνθήκην, καθ' ἣν παρεδόθη αὐτοῖς ἐπὶ λόγῳ ἐπετείου μισθοῦ, ἅπασα ἡ ἀπὸ τῆς Σουγδαΐας, πρὸς ἀνατολάς, μέχρι τοῦ Σεμβάλου, πρὸς ἑσπέραν, παραλία—καλουμένη τότε Γοτθία (ἴσως ἐκ τῆς ὁμωνύμου ἐπισκοπῆς)— ὁμοῦ « μετὰ τῆς γῆς καὶ τῶν ὑδάτων καὶ παντὸς λαοῦ της » 19). Συμφερώτατον μὰ τὴν ἀλήθειαν ὑπῆρξε τοῖς Τατάροις τὸ ἀντιδιδόναι ἀβέβαια κτήματα ἀντὶ βεβαίας ἀμοιβῆς! Ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς τῆς παραλίας εἶχε νὰ ὑψώσῃ φωνὴν ὡς πρὸς τὴν συνθήκην ταύτην. Οἱ δὲ Γεννουῖται ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποκριθῶσι μὲ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας διὰ νὰ πραγματοποιήσωσι τὸ δώρημα τῶν Τατάρων, ἀχθόμενοι ἀπὸ τῆς Σουγδαΐας.

Ἡ Σουγδαία, ἥτις σήμερον καλεῖται Σούδακ καὶ, πλήν τινων εἰς τὰ περὶ αὐτῆς ἐρευνήματα, δὲν ἔχει ἄλλο τι ἐξαίρετον παρὰ τὸν οἶνόν της, πρότερον ἦτο πόλις ἀξιόλογος. Κεῖται μὲν ἐν κοιλάδι εὐκάρπῳ, βλεπούσῃ πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἦτο δὲ κατ' αὐτὴν τὴν περίοδον περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλοῦμεν, ἡ γενικὴ ἀποθήκη πάντων τῶν διαγομένων ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Ῥωσσίαν καὶ τὸ ἀνάπαλιν 20), ἀμιλλωμένη περὶ τὴν ἐμπορίαν πρὸς τὴν Χερσῶνα, μέχρις οὗ ἀμφότεραι ὑπεχώρησαν τῷ Καφφᾷ 21). Ἀνῆκον τῇ πόλει τοῦτῳ κῆποι, ἔχοντες δύο λευγῶν διάστημα καὶ κῶμαι οὐκ ἐλάττους τῶν δεκαοκτώ 22). Γνωρίζομεν ἤδη ὅτι ἡ Σουγδαία εἶχε καθέδραν πρῶτον μὲν ἐπισκόπων, ἔπειτα δὲ μητροπολιτῶν Ἑλλήνων 23). Αἱ ἐκκλησίαι της, ὡς λέγεται, ἦσαν πλείους ἢ ἑκατὸν 24), ὁ δὲ λαός, κατὰ τὸν σύγχρονον Ἀραβικὸν γεωγράφον Ἀβουλφέδα, μῖγμά τι παντὸς ἔθνους διαφόρου θρησκείας. Οἱ δ' Ἕλληνες εἶχον τὴν κυριαρχίαν τῆς πόλεως.

Καὶ δὴ καὶ ἦρχεν ἐνθῷ ἀνεξάρτητός τις Ἡγεμὼν Ἕλλην, ὀνομαζόμενος εἰς τὰ πρακτικὰ τῶν Ῥώσσων *Στέφανος ὁ τοῦ Παυλείου*. Περὶ αὐτοῦ ὅμως δὲν ἠξεύρομεν ἄλλο εἰμὴ ὅτι, εἰσβαλόντων τῶν Γεννουϊτῶν οἱ ὑπήκοοί του, ἐξασθενίσαντες ὑπὸ διχονοίας, ἀπώλεσαν τὴν πόλιν, ὅθεν ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ πρὸς τὸν Ῥωσσικὸν Μεγάλον Κνιᾶζον (ἀρχιμήτριον 25), τὸν ἐπὶ τοῦ Τανάϊδος νικητήν.

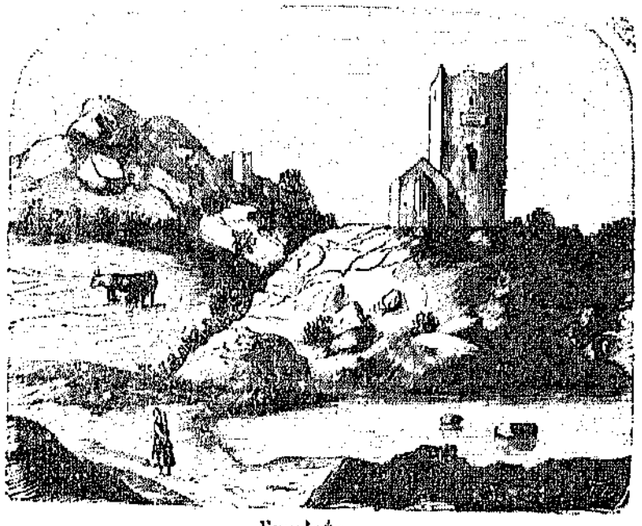

Σουγδαία.

Ἡ αὐτὴ συμφορὰ κατέλαβε δι' ὁμοίαν αἰτίαν, τὸ *Σέμβαλον*. Ἐπειδὴ αὕτη ἡ πόλις εἰς τὸ μέλλον ἀναλαμβάνει ἰδιαιτέραν ἐπισημότητα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν

19) Τὴν συνθήκην ταύτην ἐδημοσίευσεν ὁ Σισμόνδιος καὶ ἄλλοι τῶν περὶ τῶν Ἰταλικῶν πολιτειῶν γραψάντων· ὁρίζονται δὲ ἐν αὐτῇ καὶ τὰ ἑξῆς· queli dixoto casay li quai eran sotemixi e rendenti a Sodaja quando lo comun (*δηλαδὴ ἡ Γένοβα*) pryse Sodaja—sean in la voluntay e bayria de lo comun e de lo Consero, e sean franchi da lo imperio (τῶν Τατάρων). Semeieyoenti la G o t i a, con li soy casay e cum lo so povo, li quay sum cristiani, da lo Cembaro fim in Sodaya, sea de lo grande comun, e sean franchi li sovrascriti casay, lo povo cum li soy terren cum le sue aygae.

20) Ῥουβρίκιος, αὐτόθι Καραμζ. III, 170. ἀναφ.

21) Παράβ. τὴν περὶ Χερσῶνος μονογραφίαν τοῦ Κατεντοῦ εἰς τὰ Mémoires de la Société d'Archéologie et de Numismatique de S.Pétersbourg. Vol. III.

22) Βρονιέβσκιος ἢ Λακιωστὶ B r o n i o v i u s, Descriptio Tartariae. Lugd Bat. 1630 p. 283. Ἴδε καὶ ἀνωτέρω τὸ ἐν τῇ σημ. 19.

23) Ἴδε τὸν Λεκιέντιον I, 1229–1232. Ἀκριβέστερον γράφει περὶ τῆς ἐν Σουγδαΐᾳ ἐκκλησίας ὁ Κεππένιος ἐν τῇ ἀνωτέρω συλλογῇ.

24) Ὁ Βρονιέβσκιος γράφει ὑπερβολικῶς, φαίνεται, aliquot centena.

25) Κατὰ τὴν πηγὴν τοῦ Κεππενίου ἥτις εἶναι ἡ Ῥωσσιστὶ οὕτω λεγομένη Μπαρχάτναια Κνίγα,

ἐκλήνων τῆς Ῥωσσίας, 26) νομίζω ἁρμόδιον νὰ προεκθέσω ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς θέσεώς της. Ὁ Εὔξεινος Πόντος ἐμβάλλει παρὰ τῇ νοτιοδυτικῇ τοῦ Κριμίου ἄκρᾳ (τὴν ὁποίαν ὁ Πρόδοτος ὀνομάζει Τραχείαν Χερσόνησον, μέρος οὖσαν τῆς ὅλης, καὶ πολλὰ εὐλόγως παρομοιάζει μὲ τὴν Ἀττικήν) μεταξὺ ὑψηλῶν ὀρέων, σχηματίζων κερατοειδῆ μακρὸν κόλπον. Οὗτος εἶνε ὁ Συμβόλων λιμὴν τοῦ Στραβῶνος, «καθ' ὃν μάλιστα οἱ Ταῦροι, Σκυθικὸν ἔθνος, τὰ λεγόμενα συνίσταντο, τοῖς καταφεύγουσιν ἐπ' αὐτὸν ἐπιχειροῦντες», μετονομασθεὶς ἤδη ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν Θεοφάνους, Ἀναστασίου καὶ Κεδρηνοῦ, Σέμβαλον. Ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος, πρὸς δεξιὰν τοῦ εἰσπλέοντος, φαίνονται μέχρις ἡμῶν ἐρείπια τειχῶν, πύργων, δεξαμενῶν κ.λ. Ἐνταῦθα ἵστατο τὸ Παλάκιον τῶν ἀρχαίων, μνήμην ἑαυτοῦ ἐγκαταλιπὸν τὸ ὄνομα *Μπαλαχίβαν*, ὡς καλεῖται τὸ πολίχνιον, τὸ ὁποῖον ἐν εἴδει ἀμφιθεάτρου ὑψοῦται ἀπὸ τοῦ λιμένος πρὸς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους.

Ταύτης τῆς καλῆς καὶ αὐτοφυοῦς ἀσφαλοῦς θέσεως, ἐχούσης ἐκτὸς τούτου τὰ περὶ αὐτὴν πολλὰ καρποφόρα, οἱ Ἕλληνες τοῦ Μεσαιώνος πιθανῶς δὲν ἠμέλησαν, ἂν καὶ, ἀφ' ἑτέρου, ἀμφιβάλλομεν ἂν κατεσκεύασαν ὅλα τὰ ἐνταῦθα ὀχυρώματα. Ἡ πόλις τοῦ Σεμβάλου ὑπέκειτο ἴσως, κοσμικῶς μὲν εἰς τὰ Κάστρα τῶν Κλημάτων, περὶ ὧν ἀνωτέρω ὁ λόγος, ἐκκλησιαστικῶς δὲ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Γοτθίας ὡς καθέδρα αὐτῆς 27). Ἀπὸ δὲ τῆς μόνης πηγῆς, τὴν ὁποίαν ἔχομεν, περὶ τῆς τῶν Γεννουϊτῶν κατακτήσεως τοῦ φρουρίου, δηλαδὴ ἀπὸ τῆς πολλὰ περιέργου διηγήσεως τοῦ Βρονιεβσκίου, τοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1578 πρὸς τοὺς Τατάρους πρέσβεως τῶν Πολωνῶν, δὲν ἐξάγεται ἀκριβοῦντος, ἂν τὸ Σέμβαλον εἶχε τότε ἴδιον Ἡγεμόνα ἢ κοινὸν μὲ ἄλλο τι φρούριον. Λέγεται μόνον γενικῶς, ὅτι ἡ φοβερὰ ἐπιμαχία τῆς κενοδοξίας, τῆς ἔριδος καὶ τῆς ὀκναρίας ἐκώλυσε τοὺς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ ἀρχηγοὺς τῶν Ταυροελλήνων νὰ ὑπερασπίσωσι τὴν πόλιν — κυριευθεῖσαν διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν Γεννουϊτῶν 28).

Χρόνῳ δ' ὕστερον οἱ ἐν τῷ Σεμβάλῳ μείναντες Ἕλληνες, ἐξαίφνης ἐπαναστατήσαντες, ἐκβάλλουσι τοὺς πολεμίους καὶ τὸ φρούριον παραδίδουσιν Ἀλεξίῳ τινί, δεσπότῃ τῆς πλησιοχώρου πόλεως Θεοδώρου 29). Τοῦτο συνέβη ἐν τῷ φθινοπώρῳ τοῦ ἔτους 1453. καὶ ἱστορεῖται ὑπὸ τοῦ συγχρόνου Ἰταλοῦ, τοῦ Ἰω. Στέλλα 30). Ἡ νίκη, βέβαια, δὲν διήρκεσε πολὺν καιρόν, διότι οἱ Γεννουῖται ἤδη τῷ ἐπιόντι θέρει ἐπανελθόντες μὲ μεγάλον στόλον, ἀφῆσαν τὸ Σέμβαλον 31)· ἀλλὰ ὁ πόλεμος οὗτος μαρτυρεῖ, ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν ὑπέφεραν μὲ ἀδιαφορίαν ἢ ἑκουσίως τὴν

ὅπερ σημαίνει τὸ μετοχίπτηλον βιβλίον, ὁ Στέφανος εἶχε τὴν καθέδραν του εἴτε ἐν Σουγδαΐᾳ, εἴτε ἐν Μαγκωπίῳ, εἴτε ἐν Καφφᾷ· Τὴν πρώτην ἀπόφασιν νομίζω πιθανωτέραν, διότι ἄλλοθεν ἠξεύρομεν, ὅτι ὁ Καφφᾶς οὐδέποτε εἶχεν Ἡγεμόνας Ἕλληνας· τὸ δὲ Μαγκώπιον, ἂν καὶ, ὡς θέλομεν ἴδει, Πλαβε τοιούτους, ὅμως δὲν κατελήφθη, οὔτε ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ οὔτε ὕστερον ὑπὸ τῶν Γεννουϊτῶν. Ὁ Βρονιέβσκιος λέγει μόνον· Superbi, discordes et desides Graeci, a Genuensibus fracti et debilitati, civitatem hanccc amiserunt.»

26) Ἴδε τὴν σημ. 72.

27) Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Γοτθίας ἀναφέρονται ὑπὸ Λεκιεντίου I, 1240–1246· γνωρίζει δὲ μόνον 14, ὁ δὲ Κεππένιος 47. Ὁ τόπος τῆς καθέδρας τῆς Γοτθίας δὲν ἀναφέρεται· ἀλλὰ ἐπειδὴ εὑρίσκομεν ἐπισκόπους τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἐν τῷ Σεμβάλῳ (Λεκιέντιος Τομ. III, 1109), εἰκότως ἡ αὐτὴ πόλις ἦτο διαμονὴ καὶ τῶν ἀνατολικῶν ἱεραρχικῶν προέδρων, καθὼς αἱ λοιπαὶ Ἑλληνικαὶ ἐπισκοπαί, ἡ Χερσῶν, ἡ Σουγδαία, ὁ Βόσπορος ὕστερον εἶχον συγχρόνως καθέδρας Ἰταλικῶν ἐπισκόπων.

28) Βρονιέβσκιος, σελ. 274: « Jambol

dum seu Jamboli Graeci, Balacheium quasi piscium arcem et civitatem eam (nam in in eo loco mare piscibus ferax est) Turcae dixere. Ea in altissimo magno et saxoso monte ab Italis Genuensibus munita et habitata fuit: superbis enim et pessime tunc inter se convenientibus ac ignavis Graecorum, qui tunc eam partem Taurica tenebant, Ducibus, ignominiose sine aliquo eorum praesidio ab iis erepta fuit. Παράβ. αὐτόθι σελ. 283. Ἡ τοῦ Βρονιεβσκίου, καὶ ἄλλως καὶ διὰ τὴν Μεσαιωνικὴν ἱστορίαν τῶν Ταυροελλήνων σπουδαία περιήγησις, ἐκδοθεῖσα πρῶτον τῷ ἔτει 1595, εὑρίσκεται καὶ ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Σβαντνέρου, (Schwandtner, Scriptt: rerum Hungaricarum Vindob. 1766 T. I. p. 800 sqq).

29) Παρέβ. κατωτέρω τὰ εἰς τὴν σημ. 40 ἀνήκοντα.

30) Γράφει ὁ Στέλλας: Anno 1453 castrum Cimbaldi, quod erat de potentatu Communis Januae, operâ quorundam Graecorum Burgensium Castri illius conjuratione facta, datum est in potestatem cujusdam Nobilis de Graecorum progenie, qui vulgo Dominus de Lotedoro (o Tedoro?) dictus est, et proprio nomine Alexius vocatus est (Muratori Scriptt. Ital. T. XVII p. 1211). Τὸ αὐτὸ διηγοῦνται καὶ ὁ Βέσκοδι Νέβιο (Annali di Genoa. 1537.) καὶ ὁ Φολιέτας (Ἴδε τὴν ἐπομ. σημ.)

31) Ubertis Follietae (+ 1581) Genuensium Historiarum Lib. X. p. 567 (ἐν Graevii Thesaurus Antiqq. et Hist. Ital. T. 1). Eo anno (1453) Graeci incolae Cembali, Tauricae Chersonesi urbis, conjuratione in Genuenses urbis dominos facta, armis improviso arreptis, Genuensibus ejectis, urbem Alexio cuidam Graeco Theodori Domino, quod oppidum parvo intervallo abest a Ceobalo, tradiderunt; qua re cognita Genuenses classem in illos decernunt, cui Carolum Lomellium praeficiunt.

Insequenti anno classis in recuperationem Cembali comparata, quae fuit decem corbitarum, parisque triremium numeri, in qua fuerunt 6 bellatorum millia, mense Martio Genua proferta, Euxinumque ingressa, Cembalum appulsa est; Carolusque copiis in terram expositis, ac moenibus admotis, urbem expugnat; qua recuperata etc,

αὐθάδειαν τῶν ξένων, ἂν καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ ὑπείκωσι κατὰ τὰς περιστάσεις.

Οἱ Γενουῆται λοιπὸν, κατακτήσαντες καὶ τὸ Σεμβάλον, πραγματικῶς ἔγιναν κύριοι τῆς ὑπὸ τῶν Τατάρων παραδοθείσης εἰς αὐτοὺς παραλίας. Οἱ ἱππόται οὗτοι τοῦ λογιστικοῦ ἀδακίου ἦσαν ὁμοῦ καὶ ἱππόται τοῦ ξίφους. Ἐφρόντιζον παντοιοτρόπως περὶ ἐρυμάτων, τὰ μὲν κτίσαντες ἐκ θεμελίων, τὰ δὲ ἐπιδιορθώσαντες. Καὶ σήμερον τὰ διεφθαρμένα σύμβολα τῆς Γενοΐκας καὶ Ἰταλικαὶ ἐπιγραφαὶ σώζονται ἔτι, καὶ εἰς ταῦτα καὶ εἰς ἐκεῖνα.

Ὅσοι δὲ τῶν Ἑλλήνων δὲν ἤθελον νὰ μείνωσιν εἰς τὰς προτέρας κώμας των, ὡς ὑποχείριοι τοῦ ἐν Καφῷ Γενουϊτικοῦ προξένου, κατέφυγον εἰς τὰ χωρία, τὰ ἁποῖα εἶχον ἀκόμη πρὸς βορρᾶν τῶν ὀρέων, ἠσφαλισμένα ὑπὸ τῶν ἐν Θεοδώρῳ καὶ ἐν Μαγκωπίῳ φρουρίων αὐτῶν.

Ἡ Θεόδωρος εἶνε ὁ αὐτὸς τόπος, ὅστις ἐπὶ μὲν τοῦ Στράβωνος ἐκαλεῖτο Κτενοῦς λιμὴν, ἐπὶ δὲ τοῦ Προκοπίου καὶ τῶν Βυζαντινῶν, τῶν ἱστορησάντων τὴν ἐκεῖσε φυγὴν τοῦ Ῥωμαίου Ἰουστινιανοῦ, Δόρυ, Δόρυα, Δορᾶς 32), ὕστερον δὲ φέρει τὸ μέχρι τοῦδε Τουρκικὸν ὄνομα Ἰγκερμένιον, ὅπερ σημαίνει Ἀντροφρούριον 33). Κεῖται εἰς ῥυχὸν μακροῦ τινος καὶ ἀσφαλεστάτου κόλπου, ἐν διαστήματι 12 χιλιομέτρων πρὸς βορρᾶν ἀπὸ τοῦ Σεμβάλου, 10 δὲ πρὸς ἀνατολὰς ἀπὸ τῆς Χερσῶνος (εἴτε ἀπὸ τῆς Σεβαστουπόλεως 7) 34). Ὅλη ἡ ὁδὸς μεταξὺ τοῦ Κτενοῦντος καὶ τοῦ Σεμβάλου, τουτέστιν ὅλον τὸ μῆκος τοῦ ἰσθμοῦ, τοῦ κλείοντος τὴν ῥηθεῖσαν ἄκραν τῆς Τραχείας Χερσονήσου, ἦτον ἔκπαλαι ὀχυρωμένη· καταριθμεῖ γὰρ ὁ Στράβων εἰς αὐτὴν τὰ ὁρμητήρια Χάων, Νεάπολιν καὶ Ἐλπικάριον, τῶν ὁποίων τὰ λείψανα ἄλλος τις πολὺ μεταγενέστερος αὐτόπτης περιγράφει 35). Τὰ πέριξ τοῦ ὀρυμίου εἶνε ἐκ τῶν ὡραιοτάτων τοῦ Κριμίου καὶ ἀποτελοῦσιν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν δίοδον τῶν Ταυρικῶν ὀρέων εἰς τὰς πεδιάδας· λέγει δὲ περὶ τῆς τοποθεσίας ταύτης ὁ Προκόπιος· « αὐτὴ δὲ ἡ χώρα τὸ Δόρυ τῆς μὲν γῆς ἐν ὑψηλῷ κεῖται, οὐ μέν τοι οὐδὲ τραχεῖα οὐδὲ σκληρά ἐστιν, ἀλλ' ἀγαθή τε καὶ εὔφορος καρπῶν τε ἀρίστων. » Καὶ φαίνονται τῳόντι αὐτόθι κοιλὰς εὔφορος καὶ τερπνοτάτη, ἣν διαῤῥεῖ μέχρι τοῦ κόλπου εὔυδρος ποταμὸς, ἑκατέρωθεν δὲ τούτων δύο σχεδὸν ἰσοπλατεῖς πετρόλοφοι. Ἐπάνω εἰς τὰ ὀροπέδια ταῦτα εὑρίσκονται καὶ εἰς ἡμᾶς ἔτι ἀποχρώντως σῶα περιτειχίσματα, ἔχοντα πύργους καὶ καμαρωτὰς πύλας πρὸς τὰ ἔξω, ἀλλὰ διὰ κλιμάκων συγκοινωνοῦντα μὲ τὰς εἰς αὐτὰ τὰ ἐνδόμυχα τοῦ βράχου, ἐν εἴδει λαβυρίνθου, λελατομημένας ἐκκλησίας καὶ καμάρας. (36)

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἑπόμενον φυλλάδιον).

32) Ἴσως τὸ ὄνομα Δόρυ δὲν εἶναι ἄλλο τι παρὰ Γοτθικὴ καὶ διεφθαρμένη τῆς Ταυρίδος προφορὰ, διότι τὸ ο ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ τούτου, ὡς καὶ ἐν τῇ τῶν παλαιῶν Σουηδῶν, ἰσοδυναμεῖ τῷ αὐ (au)· ὅθεν ἔλεγον καὶ Gauthiod, ὅπερ οἱ σημερινοὶ Σουηδοὶ ὀνομάζουσι Gothia, κτλ. Ὁ γνωστὸς Γάλλος περιηγητὴς Δουβῶς (Dubois de Montpéreux νομίζει ὅτι ἡ εἰρημένη χώρα ἐκαλεῖτο οὕτω ἀπὸ τὰ ἐνταῦθα βλαστάνοντα Δόρατα (ξύλα)· ἀλλὰ πᾶσα ἡ Ταυρικὴ παρηλία ἔχει δένδρα καὶ δάση, οὐχὶ δὲ μόνον ἡ διαφερόντως τὸ Δόρυ (Ἰγκερμένιον).

33) Ὁ Κεππένος ἀμφιβάλλει ἂν τὸ σημερινὸν Ἰγκερμένιον ἦτε ἡ Θεόδωρος τοῦ μεσαιῶνος, οὐχὶ εὐλόγως, νομίζομεν, ἐπειδὴ ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ ὑπὸ διαφόρων εἰς διαφόρους χρόνους γενομένη τῶν δύο πόλεων τοπογραφία εἶναι ἁπλῆ σχεδὸν τῶν αὐτῶν πραγμάτων ἐπανάληψις, ἐξεύρομεν, ὅτι τὸ Ἰγκερμένιον εἶχον ἴδιους Ἡγεμόνας Ἕλληνας (Βρονιέσσιος. σελ. 263. Duces Graeci, qui Mangopiam et Ingermenium incolebant κτλ. Ἴδε καὶ ὅτι ὁ αὐτὸς λέγει ἐν τῇ σημ. 38 τῆς παρούσης πραγματείας), τὸ ὁποῖον συγχρόνως ἀναφέρεται περὶ Θεοδώρου (ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ἐν τῇ σημ. 35).

34) Λέγει ὁ Στράβων (Β.Ο. VII, κεφ. 4)· « Τὸ δ' ἴσον τὸ Κτενοῦς διέχει τῆς τε τῶν Χερρονησιτῶν πόλεως, καὶ τοῦ Συμβόλων λιμένος »

35) Βρονιέσσιος, σελ. 269. Per universum illum isthmum quondam usque ad urbis (Θηλαδὰ τῆς Θεοδώρου) moenia, aedificia sumptuosa exstitisse, puteos excavatos infinitos (qui adhuc fere plurimi sunt integri), ad extremum vero duas vias regias grandes lapidibus stratas, certo apparet. In eo isthmo pomaria, horti, vineae plurimae et optimae, a Graecis quondam cultae, quas Christiani Graeci vel Itali et Judaei paucique Turcae nunc possident, in loco eodem visuntur.

36) Τοιαῦτα οἰκοδομήματα εὑρίσκονται παντοῦ δὲ τὰ Ταυρικὰ ὄρη, πρὸ πάντων δὲ τὰ ἐν Ἰγκερμένῳ, ἐν Μαγκωπίῳ καὶ Τζιρκεσκερμενίῳ εἶνε ἀξιόλογα.

πάντες οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἐστραμμένοι πρὸς τὸ τεῦχός του ὅταν ἀνεπτύσσετο, πρὸς τὰ χείλη του ὅταν διεστέλλοντο, καὶ πάντες μετὰ παλμῶν καρδίας περιέμενον τὸν φλογερὸν λόγον περὶ τοῦ μάρτυρος τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς πατρίδος. Ἀλλὰ τὸν λόγον τοῦτον δὲν τὸν ἤκουσαν, δι' αὐτὸ τοῦτο, διότι τὸν περιέμενον. Ὅστις θέλει ν' ἀπαντήσῃ τὸν Κ. Τερτζέτην, πανταχοῦ ἄλλοῦ πρέπει νὰ τὸν παραμονεύσῃ ἢ ἐπὶ τῆς πεπατημένης καὶ δημοσίας. Ὁ Ῥήτωρ εἶπε λοιπὸν, ὅτι ὑποχέθη μὲν τοῦ ἀειμνήστου Γρηγορίου τὸν ἔπαινον, ἀλλ' ἀναλογισθεὶς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου καὶ τὴν μικρότητα τῶν δυνάμεών του, ἐδίστασε, καὶ παρητήθη αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἐπιφυλαττόμενος νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του κατὰ τὴν ἐπομένην κυριακὴν, ἂν ὑπὸ φίλων προετρέπετο καὶ ἐνεψυχοῦτο. Πρὸς τὸ παρὸν δὲ, ἵνα μὴ ἀφήσῃ τοὺς τιμήσαντας αὐτὸν ἀκροατὰς ν' ἀπέλθωσι κενοὶ, ὅτι ἀπεφάσισε νὰ τοῖς ἀναγνώσῃ τὸ κατὰ τύχην εἰς χεῖράς του περιελθὸν ποίημα ἡ *Πίνδαρος καὶ ἡ Κόρινα*. Πᾶν τὸ ἀκροατήριον ὑπεμειδίασεν εἰς τὴν ἐκ πατρικῶν σπλάγχνων ἐξελθοῦσαν ἀκουσίαν ταύτην φωνὴν τῆς φύσεως, καὶ χαίρων ἐδέξατο τὴν ποιητικὴν ἀποζημίωσιν. Τότε ὁ Κ. Τερτζέτης ἤρξατο τῆς ἀναγνώσεως, καὶ εἰς τὴν ἐνδόμυχον χάριν τοῦ ποιήματος προσέθετο τὴν χάριν τῆς ἰδίας ἀπαγγελίας. Ὁ Κ. Τερτζέτης εἶναι ἐκ Ζακύνθου, ὅπου τὰ πάντα ψάλλουσι· ψάλλει ἡ ἁρμονία τῆς φύσεως, ψάλλει τὸ κάλλος τῶν γυναικῶν, ψάλλουσιν οἱ ἐνθουσιώδεις ὀφθαλμοὶ τῶν ἀνδρῶν, ψάλλουσιν αἱ φωναὶ, ψάλλουσιν αἱ καρδίαι. Καὶ αὐτὴ ἡ ἀπαγγελία τοῦ Κ. Τερτζέτου προσέθετε νέαν ποίησιν εἰς τὴν ποίησιν, καὶ τῶν χειροκροτήσεων αἵτινες διεδέχθησαν τὸ ἀνάγνωσμα, οὐ μικρὸν μέρος ἀνῆκε καὶ εἰς αὐτὴν δικαιωματικῶς.

Ἰδοὺ καθ' ἃ ὑπεσχέθημεν τὸ ἐπαινεθὲν τοῦτο ποίημα·

ΚΟΡΙΝΝΑ
ΚΑΙ
ΠΙΝΔΑΡΟΣ.

—o—

Πελοποννασιοτὶ λαλεῦμες·
Δωρισδεν δ' ἔξεστι, δοκῶ, τοῖς Δωριέσσι.
(Θεόκριτ. εἰδύλ. ιε.)

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΝ.

Το ποιημάτιον θεωρεῖται συντροφευμένον μεθόδῳ εἰκονογραφίας, εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς τὸ τέλος. Ἡ πρώτη παριστάνει κῆπον καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ναὸν τῆς Ἀφροδίτης, καθίσματα, ἔνθα κάθηται λαὸς, καὶ θρόνους τριῶν δικαστῶν καθημένων· τὸν Πίνδαρον καὶ τὴν Κόρινναν κρατοῦντας λύραν εἰς τὰς χεῖρας. Φαίνονται δὲ διάφορα κτίρια τῆς πόλεως τῶν Θηβῶν, ὁ ποταμὸς Ἰσμηνὸς, καὶ εἰς μίαν τῶν θυρῶν ἐπιγραφὴ « Πύλη Ἠλέκτρας ».

Ἡ ἐπὶ τοῦ τέλους εἰκονογραφία παριστάνει τὴν νίκην τῶν Ἀθηνῶν πόλιν καὶ λείψανα τῆς ἀρχαίας. Εἰς ταύτην φαίνονται ὁ Παρθενὼν, τὸ Παλάτιον τοῦ Ὄθωνος, ὁδοὶ Σοφοκλέους, Βύρωνος καὶ Μισολῆ, τὸ Πανεπιστήμιον καὶ λαὸς πολὺς ἔνδυν καὶ ἔξωθεν αὐτοῦ. Εἰς τὸν ἀέρα ἄνωθεν τῆς πόλεως κυματίζει ταινία, φέρουσα ἐπιγραφὴν « Ἡ 25ῃ Μαρτίου ». Κεῖται δέ που μάρμαρα ἀρχαῖα μ' ἐπιγραφὰς « Ἡωμὸς ἐλέου·—« Τῷ ἀγνώστῳ Θεῷ ».—Φαίνεται πρὸς τούτοις θάλασσα καὶ πέραν πόλις μ' ἐπιγραφὴν « Τεργέστιον ».

Μένει τὸ θεῖον δουλίᾳ παρὲν φρενί.

(Αἰσχ. Ἀγαμέμ.)

—

Ἦτον ἡμέρα τοῦ Μαΐου,
γλυκὰ τὰ φέγγη ἀνοίγουν,
Ἀπρίλης φεύγει ὁ δροσερος,
πρωτομαΐα φωτίζει·
Ὅλος τῆς Θήβας ὁ λαὸς
περίχαρος ξυπνάει·
Σ' τὰ περιβόλια τοῦ ναοῦ
θεᾶς τῆς Ἀφροδίτης
Ἔμελλε νέος καὶ μιὰ νειὰ
νὰ γλυκοτραγουδήσουν,
Νὰ στήσουν πόλεμο τιμᾶς,
νὰ πάρουν τὸ στεφάνι.
Τῆς ξανθῆς ἦτον τῆς θεᾶς
μεγάλη ἑορτή τας,
Καὶ διὰ ν' ἀρέσουν τῆς θεᾶς
πολῖτες, ἱερατεῖο
Ἔριξαν κάλλους κ' ἔρωτος
τὸν ἔπαινον νὰ ψάλλουν.
Τὸν κάλλιο ψάλτη ἑπτάπετρη
κορώνα θὰ στολίσῃ,
Μέσα ς' τὰ ῥόδα καὶ μυρτιαῖς
θὰ λάμπουν τὰ πετράδια.
Ἀπ' τὴν Τανάγρα μὲ ἀργυρῆ
λύρα χρυσῆ ς' τὸ χέρι
Ἦλθε γλυκόφωνη, ξανθὴ,
ἡ ὀμορφονιὰ Κορίννα·
Ἥλιου ἀχτινοβολὴ
ἦταν τὰ μαῦρα μάτια,
Τριανταφυλλο τὸ ἀχείλι της,
κρίνα τὸ πρόσωπό της.
Ἀντίμαχος τραγουδιστὴς
τῆς μαυραμμάτας νέας
Ἦτον τῆς Θήβας νειὸς βλαστὸς,
Πίνδαρος, τ' ὄνομά του·
Ἦτον τῆς νειᾶς παιδιώτερος,
εἶχε μεγάλο πνεῦμα,
Ἀλλ' ἀπὸ χάρι κ' εὐμορφιὰ
γυμνὸ τὸ πρόσωπό του.
Σὰν ἐκαθῆσαν ς' τὰ θρονιὰ
οἱ τρεῖς ποῦ θὰ τοὺς κρίνουν,
Ἔδωσαν τοῦ παλληκαριοῦ
νὰ πρωτοτραγουδήσῃ.
Μὲ κτυποκάρδι ἀρχίνησε
ὁ νέος τὸ τραγοῦδι,

Τοῦ κάλλους καὶ τοῦ ἔρωτος
τὴν δύναμι νὰ ψάλῃ.
Οἱ νέοι συνομήλικες,
τῆς γειτονιᾶς του ἡ νέαις
Θέρος, ψυχή τοῦ δίνανε
νὰ πάρῃ τὸ στεφάνι.
Ἡ λύρα του ἐσυντρόφευε
τὸ μέλος τῆς φωνῆς του.
« Ἔρωτα, ποῦ ταῖς τρυφεραῖς
» τῶν νέων καρδιαῖς μαραίνεις,
» Ποῦ τῆς στερεᾶς καὶ τοῦ γιαλοῦ
» τοξεύεις τὰ θηρία,
» Αἰχμαλωτίζεις καὶ θεοὺς
» ς' τὰς εὐμορφιᾶς τοὺς πόθους !
» Νειὸ παλληκάρι ἐπλήγωσες
» ς' τὴν ξακουσμένη Ἀθήνα,
» Κοράσιο δεκαοκτὼ χρονῶν
» ἀγάπησεν ὁ νέος·
» Ἤτανε κόρη σιφατηγοῦ.
» Φτωχὸ παιδὶ αὐτὴς ἦτον·
» Καὶ νὰ τὴν πάρῃ ἀδύνατο·
» Βοηνοῦ χαμοδιαλέκτα
» Δενδροῦ ψηλοῦ τὴν κορυφὴ
» νὰ θράσῃ ἀ, ἀπελπιέται.
» Ἄνεμι τὸ 'χε καὶ χαρὰ
» τ' ὄμορφο παλληκάρι.
» Ἀπὸ τὰ πανηγύρια, 'ς τοὺς ναοὺς
» τὴν ποθητὴ νὰ βλέπῃ·
» Ἀν ταῖς μανάδαις τὰ παιδιὰ
» τ' ἀνήλικα ἀκλουθοῦνε,
» Σ' τὰ ἴχνη τῆς ἀγάπης του
» ἔτσι πάντα ὁ νέος.
» Μίνας ἐμπῆκε θεριστὴς
» καὶ ς' τὸ παραθυλάσσιο,
» Ὅπου ποτίζει καὶ γιαλὸς
» σμίγουνε τὰ νερά τους,
» Πᾶνε κοράσια ἀνύπανδρα,
» γυναῖκες πανδρεμένες·
» Γιορτάζουνε τὴν Δήμητρα
» ἡμερονύχτια τρία·
» Πᾶν τὰ κοράσια τὰ ξανθά,
» Πᾶνε κ' ἡ μαυρομάτες,
» Μόν' Ἀθηναῖος δὲν πατεῖ
» σ' ἐκεῖα τ' ἀιρογιάλια.
» Ὁ νειος γυναίκα ἐντόθηκε,
» μοιάζει κοράτη ὡραῖο,
» Τὸ κάλλος τῆς ἀγάπης του
» ἡμέρα καὶ νύχτα βλέπει.
» Τὴν νύχτα ς' τὰ χαράματα
» τὰς τρίτας τῆς ἡμέρας,
» Ἀν τὰ φτερὰ μονέζυλο
» χύνεται ς' τ' ἀκρογιάλι,
» Καὶ μὲ κουπὶ καὶ μὲ πανὶ
» τὸ μαῦρο κῦμα σχίζει·
» Ἤτον λιμανάκι τοῦ γιαλοῦ,
» καὶ τὰ κορίτσια ἐπήραν·
» Σ' ἐρημονήσι ὁρίζανε,
» καὶ τὴν στεριὰ πατοῦνε.

» Ὕπνος τοῦ Χάρου ἀδελφός,
» πλακώνει τοὺς λιμανάδες·
» Κοιμοῦντ' ἀμέριμνοι κακοῦ
» ς' τὸ δροσερὸ ἀκρογιάλι.
» Ὁ νειὸς ταῖς κόραις, ποῦ ἔκλαιγαν,
» μαζώνει καὶ ταῖς λέγει·
» — Ὅ,τι θὰ κάμω, κάμετε,
» θηριοῦ ψυχὴ ἐνδυθῆτε·
» Τὴν Ἀθηνᾶ καὶ Ἔρωτα
» βοήθεια σας καλεῖτε.
» — Τὸν καπετάνιο σὰν ἀρνὶ
» ς' τὸν ὕπνον του τὸν σφάζει,
» Ἡ νειαῖς τοὺς ἄλλους ἔσφαξαν
» ς' τοῦ ὕπνου τὴν γλυκάδα.
» Αἷμα καὶ θάλασσα βαρεῖ
» ς' τὸ ἀρμένο πλοῖο.
» Ταῖς νειαῖς ἀρίνει ς' τὸ νησὶ
» πάει ς' τὴν Ἀθήνα ὁ νέος.
» Καλεῖ νὰ τὸν ἀκούσουνε
» λαὸν καὶ μεγιστᾶνας.
» — Ὦ Ἀθηναῖοι τοὺς πόνους σας
» θὰ ἰάνω τῆς ψυχῆς σας.
» Τὸ ποῦ εἶναι τὰ κοράσια σας
» κ' ἡ μάναις τῶν παιδιῶν σας
» Ξέρω, καὶ θέλω σᾶς τὸ εἰπῆ,
» κ' ἐμένα ν' ἀκλουθήσετε.
» Ἀλλὰ ζητῶ 'ποῦ ὁ λαὸς
» μ' ὅρκον του νὰ μοῦ τάξῃ,
» Τοῦ πρώτου σας τοῦ στρατηγοῦ
» τὸ τρυφερὸ κοράσιο,
» Νύμφη μου, γλυκιὰ σύζυγο
» ς' τὸ σπῆτί μου νὰ πάρω,
» Δὲν εἶναι κόρη ἐγὼ ξανθὴ
» οὐδὲ μαυρομματοῦσα,
» Μὴ σᾶς γελᾷ τὸ φόρεμα·
» ἔρωτας μ' ἔχει ἐνδύσει·
» Τὸ ὄνομά μου Γρέναιος,
» μὲ σᾶς τὸν κύρη (α) βλέπω·
» Σταζει ἀπὸ τὸ χέρι μου
» τὸ αἷμα τῶν λιμανάδων,
» Ταῖς κόραις σας ἐδίδαξα
» φόνου, θανάτων ἔργα.
» — Πόνου καράβια ς' τὸν γιαλὸ·
» γιαλὸς καὶ κῦμ' ἀρρίζει·
» Πᾶνε . . . ταῖς νέαις ἤφεραν
» ἀπὸ τὸ ῥημονήσι,
» Τοὺς γάμους 'πανηγύρισαν
» τοῦ νέου καὶ τῆς νέας·
» Χαρὰ, ἡ χώρα, καὶ χοροὺς,
» μύρια βαρεῖ παιγνίδια.
» Ἤλθ' ἀπὸ τότε παλαιὸ
» συνήθειο ς' τὴν Ἑλλάδα,
» Καὶ ὅταν φωτίζῃ νιόνυμφους
» ξανθὸς ἀποσπερίτης,
» Καὶ σὰν νυχτώσῃ, ἡ συνοδειὰ
» πέρνει γαμβρὸ καὶ νύμφη·

(1) Τὸν πατέρα του δεικνύων εἰς τὴν ὁμήγυριν τῶν Ἀθηναίων.

» Χίλιαις λαμπάδες φέγγουνε,
» κ' ἡ νύχτα 'μοιάζει ἡμέρα·
» Ἀργὰ ς' τὴν μέση πιρπατεῖ
» κλαῦμένο τὸ κοράτιο·
» Κρατοῦν τὸ χέρι τοῦ γαμβροῦ
» σύντροφα παλληκάρια·
» Τ' ἀγώρια τὰ γλυκόφωνα,
» Ὑμέναι', Ὑμέναιε, ψάλλουν,
» Ὑμέναιε, ψάλλουν τὰ παιδιά,
» καὶ ἀντηχοῦν τ' ἀηδόνια ».
Πίνδαρος σὰν ἀπόσωσε
καὶ εἶπε τὸ τραγοῦδι,
Ἡ λύρ' ἀκούσθηκε ἡ χρυσῆ
τῆς εὔμορφης Κορίννας·
Τὸ χεῖλι τὸ γλυκόφωνο
ἀρχίνησε νὰ λέγῃ·
« Ἀκούσετε κ' εἰς μία νειὰ
» τοῦ Ἔρωτος τὴν χάρι.
» Βασίλισσα βασίλευε
» ς' ὅλην τὴν Θεσσαλία,
» Ποῦ ἔχει τοὺς δαφνοστόλιστους
» κάμπους καὶ τὸ ποτάμι,
» Ποῦ τὰ νερά του ς' τὸ γιαλὸ
» χύνει μ' ἀνθοὺς καὶ ῥόδα.
» Ἀνδρόγυνο ἦταν ζηλευτὸ
» αὐτὴ καὶ ὁ βασιλέας.
» Ἡ Χάραις καὶ ὁ Ἔρωτας
» τοὺς εἶχε ταιριασμένους
» Καὶ ς' τὴν ἀγάπη τῆς καρδιᾶς,
» ς' τὰ νειάτα καὶ ς' τὸ κάλλος.
» Ἔκαμαν κ' εὔμορφα παιδιὰ,
» ὡσὰν τ' ἀφρόπετα μῆλα.
» Ὁ βασιλιὰς ἀρρώστησε,
» χάρος τὸν κινδυνεύει,
» Ἡ χρυσῆ τρέμει νὰ κοπῆ
» κλωστὴ τῆς νιότητός του.
» Ἦλθε χρησμὸς ἀπ' τοὺς Δελφοὺς,
» ἦλθε χρησμὸς καὶ λέγει·
» — Ἡ μοῖραις στέργουν νὰ χαρῆ
» τὰ νειάτα του ὁ νέος,
» Ἂν ἄλλος πάρῃ θάνατο,
» κ' ἴδῃ τ' ἀνήλιο χῶμα,
» Ἡ παλληκάρι, ἢ γέροντας,
» κοράσιο, ἢ παντρεμένη ».
» — Οἱ φίλοι του ἀποτύθηκαν,
» κάνεις 'μιλιὰ δὲν ὀγάνει.
» Μάνα, γονεὸς του θλίβονται,
» ἀλλ' ἀγαποῦν τὸν ἥλιο,
» Τοῦ ἥλιου νὰ ὑστερηθοῦν
» δὲν στέργουν ταῖς ἀκτῖναις.
» Ἀλλ' ἡ βασίλισσα πιστὴ
» 'ς τοῦ ἔρωτος τὴν φλόγα,
» Ἀγκαλιασταὶ τὰ τέκνα της
» λέγει 'ς τὸν σύζυγόν της·
» Βροχὴ, βροχὴ, τὰ δάκρυα της
» βαντίζουν τὰ παιδιά της·
» — Λάβε, σ' ἀφίνω τὰ παιδιὰ,
» κόρη καὶ ἀγώρια δύο,
» Κ' ἐγὼ ς' τὸν ᾅδη θὰ διαβῶ,
» 'ς τ' ἀνήλιο τὸ σκοτάδι.
» Ἀν τὰ θωρῇς θυμήζου με,
» ἀν τὰ θωρεῖς νὰ κλαίῃς.
» Καὶ ἂν πάρῃς ἄλλη ὀμορφονιά,
» ἰδὲς μὴν τὰ πικραίνῃ ». —
» Δὲν στέργει ὁ νιὸς τὴν ἀλλαγὴ,
» χάρο παρακαλιέται·
» Ἡ μοῖραις δὲν ξεγράφουνε
» τὸν λόγον τῆς Ἀλκήστης,
» Καὶ ἦλθεν ὁ Χάρος, μάρανε
» 'τ ὄμορφο πρόσωπό της.
» Ἀν τὸν τάφον, 'ποῦ τὴν πήγαιναν
» μὲ θρηνῳδίαν τοῦ κόσμου
» Ἄνδρας, Θηβαῖος, ἥρωας
» 'πάνου 'ς τὸ μνῆμα ἐφάνη,
» Μάνας Ἀργίτισσας υἱὸς,
» 'ς τὴν Θήβα γεννημένος·
» Κρατεῖ σαΐτα καὶ σπαθὶ,
» βαστᾷ βαρὺ κοντάρι,
» Τὸν Χάρον ἐπολέμησε
» 'ς τὰ μαρμαρένια ἀλώνια·
» Ἀ τοῦ ἥλιου τὸ βασίλευμα
» 'ς τὴν γῆν τὸν γονατίζει·
» Καὶ ἀφοῦ τὸν Χάρο ἐνίκησε,
» ἡ ὀμορφονιὰ ἀναστήθη·
» Λάμπει τὸ κάλλος τῆς ζωῆς
» τῆς γυναικὸς 'ς τὰ μάτια.
» Χάρου, ὦ Θήβα ξακουστὴ
» μὲ τὸ γενναῖό σου τέκνο ! »
Χαρὰ κυριεύει τὸν λαὸν
καὶ ἀπὸ τὰ δυὸ τραγούδια,
Καὶ τῆς Κορίννας ὥμοιαζε
θὰ πέση τὸ στεφάνι.
Ἀλλ' οἱ κριτάδες καὶ οἱ τρεῖς,
χαρὰ νὰ δώσουν νέκ,
Εἶπαν, ὅτ' εἶναι ἀμφιβολιὰ,
κι' ἄλλα νὰ ποῦν τραγούδια.
Ὁ Πίνδαρος ἀρχίνησε,
« Θεὰ, Ἀφροδίτη, λέγει,
» Ὄχι ἐσύ, 'ποῦ ἔρωτα
» χύνεις διὰ μαῦρα μάτια,
» Διὰ χείλη ῥαδοκάκινα,
» διὰ μάγουλο χιονάτο,
» Καὶ ἀπ' τὸν ἀφρὸ τῆς θάλασσας
» θεὰ ξανθὴ ἐγεννήθης,
» Ἀλλὰ ἐσύ, 'ποῦ ταῖς ψυχαῖς
» καῖς διὰ μεγάλα ἔργα·
» Τὸ τέλος σου ὄχι ἡδονὴ,
» οὔτ' εὐμορφιὰ προσώπου,
» Οὔτε στολίδια τοῦ κορμιοῦ
» Χρυσοκυματισμένα,
» Καὶ φῶς ἀγνὸ ἐγεννήθηκες
» ἀπὸ τὸ φῶς τῆς 'μέρας·
» Θεοὶ καὶ ἀνθρώποι σὲ καλοῦν
» οὐράνιαν Ἀφροδίτη·
» Ἀπὸ τὸ κάλλος σου, ὦ θεὰ,
» καὶ ὁ Κόδρος ἔχει ἀνάψει·

» Ῥίχνει τὴν χρυσοῦφαντή
» χλαμύδα τοῦ κορμιοῦ του,
» Ἀφίνει τὸ βασιλικὸ
» σκῆπτρο καὶ τὴν κορώνα,
» Βλάχικη σάρκα φόρεσε,
» τὸ κλαδευτῆρι ζώνει,
» Θυμάρια, ξύλα τῆς φωτιᾶς
» ἐθέριζε 'ς τοὺς κάμπους.
» Ἀπ' τὰ τσατίρια τῶν ἐχθρῶν
» δυὸ στρατιῶταις βγαίνουν,
» Πᾶνε, τοῦ Κόδρου καὶ μιλοῦν,
» τὸν Κόδρον ἐρωτᾶνε·
» Τὸ πότες θὰ παραδοθῆ
» τῶν Ἀθηνῶν ἡ πόλις,
» Ν' ἀλυσοδέσουν τὰ παιδιά,
» ταῖς εὔμορφαις γυναῖκαις.
» Ὁ Κόδρος ἀγριοκύταξε
» τοὺς δύο τοὺς στρατιώτας·
» — Μὰ αὐτὸ τὸ κλαδευτῆρί μου
» ποῦ θὰ σᾶς θανατώσῃ,
» Θὲ νὰ σᾶς πάρῃ τὴν ζωὴν,
» σὰν κόψω τὰ θυμάρια,
» 'ς ταῖς νειαῖς ταῖς Ἀθηναίισσαις
» τὸ χέρι δὲν θ' ἁπλώστε·
» Ἐδῶ ἱεράκια τ' οὐρανοῦ
» θὰ φᾶνε τὰ κορμιά σας.»
» — Ἐξεσπλεθώσαν τὰ σπαθιὰ
» καὶ οἱ δυὸ Πελοποννήσιοι·
» Τὸ κλαδευτῆρι 'ς τὴν καρδιὰ
» ἐπλήγωσε τὸν ἕνα,
» Ὁ ἄλλος χώνει τὸ σπαθὶ
» τοῦ βασιλιᾶ 'ς τὴν μέση·
» Τὸ αἷμά του 'ς τοῦ Ἰλισσοῦ,
» Τὸ κῦμα πάει καὶ σμίγει,
» Ὁ ποταμὸς κοκκίνησε
» καὶ τ' ὄμορφ' ἀκρογιάλι.
» Θύρα τῆς χώρας ἄνοιξε
» καὶ κήρυκας προβαίνει·
» Πάει 'ς τοὺς ἐχθροὺς, πάει καὶ μιλεῖ
» 'ς τὸν ἀρχιστράτηγόν τους·
» — Τοῦ βασιλέως τὸ λείψανον
» ἤλθαμεν νὰ μᾶς δώστε,
» Διὰ νὰ τοῦ κάμουμε τιμαῖς,
» νὰ θάψουμεν ὡς πρέπει·
» Κ' ἡμεῖς καὶ σεῖς τὸ ξέρετε
» ὁ θεῖος χρησμὸς τί εἶπε.
» Φύγετε γλίγωρ' ἀπὸ 'δῶ,
» ἢ μείνετε τι' ἂν θέλτε,
» Τοῦ βασιλιᾶ μας τὴν θανὴ
» καὶ σεῖς ν' ἀκολουθῆστε».
» — Σύγνεφο λύπης πλάκωσε
» στράτευμα καὶ ἀρχηγούς του·
» Ἐβύσσανε τὸ λείψανο,
» καὶ 'ς τὰ Ἐλευσίνια φεύγουν.
» Τῆς εὐμορφιᾶς σου ἐρᾶστής,
» οὐράνια μου Ἀφροδίτη,
» Δὲν ἴδε ὁ Κόδρος θάνατον
» διὰ μάτια καὶ διὰ φρόδια.
» Ἀλλὰ τὸ πνεῦμά σου, ὦ θεά,
» τὸ πνεῦμά του ἔχει ἀγιάσει.
» Τὸ χέρι τὸ βασιλικὸ
» κρατεῖ χρυσὸ ποτῆρι,
» Μέσα τὸ αἷμά του ἔχυσε,
» — Πιὲ, τῆς πατρίδος λέγει,
» Κέρασμα πιὲ τὸ αἷμα μου,
» ποτῆρι ἐλευθερίας».
» — Θεά μου φωτογέννητη!
» φῶς πνεύματος χαρίζεις».
Ἡ Κόριννα' ἀποκρίθηκε
καὶ αὐτὴ μὲ νέο τραγούδι.
» Νέε τῆς Θήβας, φαίνεται,
» καὶ ἄλλον ψαλμὸν δὲν ξεύρεις,
» Παρὰ τὰ ἐπαινέματα
» νὰ λὲς τῶν Ἀθηναίων.
» Θηβαῖοι ποῦ μ' ἀκούετε,
» θέλω, — διατί φοβοῦμαι
» Μήνα καὶ ἡ εὔμορφη θεά,
» τῆς ἡδονῆς μητέρα,
» Ποῦ ἀγρυπνιαῖς γλυκειᾶς νυκτὸς
» ὀρέγεται καὶ ἀγάπαις,
» Μήνα μ' ἐμᾶς καὶ ὀργισθῆ
» τοῦ νέου διὰ τὸ τραγοῦδι, —
» Θέλω νὰ εἰπῶ, πῶς κ' ἡ θεά,
» ἐρωτοπληγωμένη
» Σ' ταῖς κορυφαῖς Ἠλιοῦ βουνοῦ
» μὲ νειὸ Βοσκὸ ἐκοιμήθη·
» Ἀγχίσης εἶχε τόνομα,
» βασιλικὸ κλονάρι,
» Σ τῆς χλωρᾶς Ἴδας ταῖς ποδιαῖς
» ἔβοσκε τὰ κοπάδια·
» Θεὰ τὸν εἶδε καὶ ἄναψε,
» πόθος πολὺς τὴν καίει·
» Πῆγε 'ς τὴν Κύπρο κ' ἔκλεισε
» ταῖς θύραις τοῦ ναοῦ της,
» Ἡ Χάραις τὴν ἐλούσανε
» καὶ τὴν μυροστολίσαν.
» Πῆρε τοὺς κάμπους, τὰ βουνά,
» ἴσια 'ς τὴν Ἴδα πάει·
» Τ' ἄγρια θηριὰ 'ς τὸν δρόμον της,
» κ' οἱ ἀετοὶ ἀπ' τὰ δάση
» Συναπαντοῦσαν τὴν θεά,
» καὶ χαίρονταν κ' ἐκείνα·
» Ταῖρι μὲ ταῖρι 'ς ταῖς φωλιαῖς
» καὶ 'ς ταῖς σπηλιαῖς τους σμίγουν·
» Μεσημεριάτικη κρατεῖ
» τὸ ὄρος ἡσυχία,
» Τὰ πρόβατα σταλιάζουσι
» καὶ οἱ βοσκοὶ κοιμοῦνται.
» Ἀπὸ τοὺς ἄλλους χωριστὸς,
» 'ς εὔμορφο κορφοβοῦνι
» Ἀγχίσης ἐκιθάριζε
» δενδροῦ ψηλοῦ 'ς τὸν ἴσκιον,
» Πουλιὰ καὶ ἀηδόνια 'ς τὰ κλαδιὰ
» τὸν ἦχόν του ἀκολουθοῦσαν,
» Κοράσιο ἀνύπανδρο ἡ θεὰ
» τοῦ ἐξεφανερώθη,

» Μήνα τὴν ἴδη ὡσὰν θεὰ,
» καὶ φοβηθῆ ὁ νέος·
» Ἀλλὰ τὸ κάλλος τῶν ματιῶν
» φέγγος περίσσιο ρίχνει,
» Ταῖς εὐωδιαῖς τοῦ κόρφου της
» ἡ τραχηλιὰ δὲν κρύπτει.
» Ἀφοῦ τὴν εἶδε, τῆς μιλεῖ
» ὁ εὐτυχισμένος νέος·
» Ἂν ἦσ' ἀπὸ ταῖς Χάριταις
» ἡ ὀμορφώτερή τους, —
» Διατὶ δὲν μοιάζεις γέννημα
» θνητῆς μητρὸς νὰ ἦσαι, —
» Ἂν ἦσαι ἡ Ἀρτέμιδα,
» ἢ ἡ ξανθὴ Ἀφροδίτη,
» Χαῖρε, θεά, ποῦ ἐτίμησες
» τὰ μάτια μου καὶ σ' εἶδαν·
» Δός μου νὰ γένω ξακουστὸς
» ἄνδρας εἰς τὴν φυλήν μου·
» Μόλις τὸ γένι μου ἄνθησε,
» νὰ ζήσω, δός μου χάρι,
» Τιμὴ καὶ δόξα ς' τοὺς λαούς
» νὰ ἔχῃ τ' ὄνομά μου·
» Δός μου γυναῖκα ὀμορφιὰ
» καὶ τέκνα νὰ μοῦ μοιάζουν,
» Καὶ 'γὼ ς' τὸ χῶμα ποῦ πατεῖς
» λαμπρὸν βωμὸ θὰ στήσω,
» Θυμιάματα, τρανταφυλλιαῖς,
» συχνὰ θὰ τὸν στολίζω ».
» — Θεὰ δὲν εἶμαι, μὴν τὸ λὲς,
» τοῦ λέγ' ἡ Ἀφροδίτη,
» Μάνα θνητὴ μ' ἐγέννησε
» καὶ βασιλιὰς πατέρας·
» Εἰς τὴν Φρυγία γεννήθηκα,
» μ' ἀνάστησε ἡ Τροιάδα·
» Γνωρίζω καὶ τὴν γλῶσσάν σας,
» ὡσὰν τὴν ἐδικήν μου·
» Κοράσια εἴμαστε πολλὰ
» ἔξω ς' τὰ περιβόλια,
» Σ' τ' ἀλώνια ἐχορεύαμε,
« κόσμος πολὺς μᾶς βλέπει·
» Ἠλθ' Ἀργειφόντης ὁ θεὸς,
» ἔρχεται καὶ μὲ πέρνει·
» Μ' ἐχώρισε τῆς συνοδιᾶς,
» μ' ἐπῆρε ς' τὸν ἀέρα·
» Παρηγοριὰ ς' τὸ κλάψιμά μου
» λόγια γλυκὰ μοῦ λέγει·
» — Σὲ πάγω σύζυγ' ὄμορφη
» ς' ὄμορφο παλληκάρι·
» Ἀγχίσης ἔχει τ' ὄνομα,
» τέκνο καλῶν γονέων·
» Σὰν σμίγῃ τὸ τριαντάφυλλο
» μὲ τὰ λευκὰ τὰ κρίνα,
» Νειὰ εὔμορφη, νειὸς εὔμορφος,
» καὶ σεῖς θὰ ταιριασθῆτε·
» Τέκνα 'σὰν ἄστρα τ' οὐρανοῦ
» θὰ κάμετε κ' οἱ δύο ».
» — Καὶ ἂν, ὁ Ἑρμῆς ὡς ἔλεγε,
» σὺ ὁ Ἀγχίσης εἶσαι,
» Παρακαλῶ σε, ἄκουε με,
» παρακαλιὰ μεγάλη,
» Μὴν μοῦ φιλήσῃς τὰ γλυκὰ
» τὰ μάτια οὔτε τὰ χείλη,
» Ἂν σέβεσαι τιμιότητα
» κ' ἔπαινο τῶν ἀνθρώπων,
» Καὶ σύρε με ς' τὴν μάνα σου,
» ς' τὰ γονικά σου πᾶμε,
» Καὶ στεῖλε τοῦ πατέρα μου,
» δῶρα νὰ σὲ προικίσῃ,
» Νὰ κάμουμε τοὺς γάμους μας
» ς' τὰ σπήτια τῶν γονιῶν σου ».
» — Κοράσιο ὀμορφομίλητο,
» ὁ νιὸς ἀπολογέται,
» Ἂν ἦναι ἀλήθεια καὶ θεὸς
» ἐδῶ σὲ ἔχει φέρει,
» Ἀγαπητὴ συμβία μου
» θὰ ζήσῃς μετ' ἐμένα,
» Ἀλλὰ καὶ τ' ᾄδου ἂν ἔμελλε
» νὰ ἰδῶ τὰ μαῦρο χῶμα,
» Δὲν θὰ ἀφήσω, ποῦ ἐδῶ,
» ς' τὴν σιγαλιὰ τῆς ὥρας,
» Σ' τὸν ἴσκιο τ' ὄμορφου δενδροῦ,
» μαζὶ μὲ σὲ, κοράσιο,
» Τῆς νειότης καὶ τοῦ ἔρωτος
» νὰ μὴ γευθῶ τὰ δῶρα ».
» — Μὲ τὴν θεὰ κοιμήθηκε,
» χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ.
» Πῶς ἦτον κάλλους ἡ θεὰ
» καὶ τῶν ἐρώτων μάνα.
» Ὕπνος γλυκὺς ἐχύθηκε
» ς' τὰ μέλη τοῦ κορμιοῦ του·
» Σ' τοῦ ἥλιου τὸ βασίλευμα
» καὶ ς' τὴν στερνή του ἀχτῖνα
» Ἡ Ἀφροδίτη ἐνδύθηκε,
» τὸ κάλλος της ἀστράφτει,
» Σὰν ὅταν μεγαλόχαρη
» ζῇ μὲ θεοὺς τοὺς ἄλλους,
» Καὶ τὸν Ἀγχίση ξύπνησε,
» καὶ στέκει ὀρθὴ, τοῦ λέγει· »
» — Ξύπνησ', Ἀγχίση, νὰ ἰδῆς,
» ἂν μοιάζω τὸ κοράσιο,
» Ποῦ Ἀργειφόντης ὁ θεὸς
» σοῦ φερε ἐδῶ ς' τὸ ὄρος. »
« — Ἐκεῖνος 'σὰν ἐξύπνησε
» κ' εἶδε θεᾶς τὰ κάλλη,
» Μὲ ταῖς παλάμαις του ταῖς δυὸ
» κρύβει τὸ πρόσωπό του.
» — Θεὰ σκληρὴ, μ' ἀδίκησες,
» τῆς ἀποκρίθη ὁ νέος·
» Πλαμμένοι, χωρὶς δύναμιν,
» κ' ἡμέραις ζοῦν ὀλίγαις
» Ὅσοι μ' ἀθάναταις θεαῖς
» τύχῃ καὶ κοιμηθοῦνε.
» Θεὰ πῶς εἶσ' ἐνόησα,
» ἄμα σὲ πρωτοείδα,
» Ἀλλὰ ἐσὺ μὲ 'γέλασες
» μὲ πονηρὴ ὁμιλία·

» Μητέρα δτ' εἶσαι τοῦ ἔρωτος
» τὸ κάλλος σου τὸ δείχνει.
» Συνήθειο τό χετε οἱ Θεοί
» βλάβη θνητῶν νὰ ἦσθε.»
« — Πάρε τὰ λόγια τὰ πικρὰ,
» τοῦ λέγ' ἡ Ἀφροδίτα,
» Πάρετα πίσω καὶ ἀπὸ μὲ
» ποτὲ κακὸ δὲν θὰ 'χῃς
» Σ' τοὺς πέντε χρόνους θὰ στραφῶ,
» καὶ θὰ κρατῶ 'ς τὸ χέρι
» Ξανθὴ ἀγῶρι καὶ ὄμορφο,
» παιδί σου καὶ παιδί μου.
» Σ' τὴν Ἴλιον πάρ' το, ἀνάθρεφ' το,
» νὰ δοξασθῇ 'ς τὸν κόσμον.
» Σ' τὴν πόλιν πρόσεχε, ἂν σταθῇ
» κάνεις καὶ σ' ἐρωτήσῃ,
» Μὲ ποιὰ νεράϊδα τοῦ βουνοῦ,
» μὲ ποιὸ ξανθὸ κοράσιο
» Χρυσὸν υἱὸν ἐγέννησες,
» πλάσμα χαριτωμένο,
» Ἰδὲς καλὰ, μὴν καυχηθῇς
» καὶ 'πῆς τὸ ὄνομά μου,
» Διατί ὁ Δίας μ' ἀστραπαῖς
» καὶ μὲ βροντὴ μεγάλη,
» Θὰ σχίσῃ γῆν καὶ οὐρανὸν,
» νὰ ἰδῇς τ' ἀνήλιο χῶμα.
» Ἂν παρακούσῃς, ξεύρετο,
» 'δικό σου σφάλμα εἶναι ».
» — Θηβαῖοι, μὲ τὸ παράδειγμα
» θεᾶς τῆς Ἀφροδίτης,
» Μὴν ἀποστρέφεσθε ποτὲ
» τὰ ἐρωτικὰ παιγνίδια.
» Ἀπ' τὴν θεὰ γεννήθηκεν
» ὁ φοβερὸς Αἰνείας·
» Τὸ γένος του καὶ ἡ φυλὴ
» βασίλειο ἔχει 'ς τὴν δύσι,
» Ὅπου ὁ Τίβρις ποταμὸς
» γῆν εὔκαρπον ποτίζει·
» Καὶ παλαιοί, καθὼς μιλοῦν,
» χρησμοὶ καὶ προφητεύουν,
» Θὰ 'λθοῦν ἐδῶ πολεμικὰ
» τέκνα του, ἀπογόνοι·
» Σέρνουν τὸν Χάρο 'τὰ σπαθιά,
» λαοὺς ἀλυσοδένουν,
» Καὶ τῆς Ἑλλάδος ὁ λαὸς
» γόνα 'ς αὐτοὺς θὰ κλίνῃ ».
Ὁ Πίνδαρος ὡς ἄκουσε
τὰ λόγια τῆς Κορίννας
Τὰ 'στερνά της, ἄναψε,
'σὰν σίδερο 'ς τ' ἀμόνι
Ποὺ τοῦ χαλκιᾶ εἰς τὸ σφυρὶ
σπινθοβολάει καὶ ἀστράπτει·
« — Τί φλυαρεῖς, τῆς φώναξε,
» ἀνόητα τραγουδίστρα;
» Ὅσο τὸν ἥλιο βλέπουνε
» Σπαρτιᾶται καὶ Ἀθηναῖοι,
» Ἐχθρὸς ποτὲ δὲν θ' ἀξιωθῇ,
» ἀλλόφυλος ἡ 'ντόπιος,

» Νὰ σύρῃ μὲ τὴν ἄλυσον
» φυλὴν τὴν Ἑλληνίδα·
» Πρωϊνὴ θρέφουν ψυχὴ
» 'ς ἀνδρειωμένα στήθη·
» Δὲν κυνηγοῦν τοὺς ἔρωτας,
» παχειὰ τραπέζια κ' ὕπνο·
» Γυναῖκα, καὶ δὲν τὸ 'μαθες
» τὸ πῶς ἀποκριθῆκαν
» Σ' τὸ μήνυμα τοῦ βασιλιᾶ,
» γῆ καὶ νερὸ νὰ δώσουν;
» Οἱ Ἀθηναῖοι τὸν κήρυκα
» 'ς τὰ βάραθρα κρεμνίζουν,
» Ὅπου, προδόταις καὶ φονεῖς
» θάφτουν διὰ τιμωρία.
» Σ' τὴν Σπάρτη τοὺς δυὸ κήρυκας
» εἰς φρέαρ κατεβάζουν
» Νερὸ νὰ πάρουνε καὶ γῆν,
» νὰ πᾶν τοῦ βασιλιᾶ τους·
» Ἐκλείσαν καὶ μὲ μάρμαρο
» τοῦ πηγαδιοῦ τὰ χείλη.
» Ἴσὰν 'ς τὸ λέγω, εἴπήκαν
» τὸν μέγα βασιλέα ».
« — Γυρίζεις τὴν πατρίδα σου,
» ἡ Κόριννα τοῦ λέγει,
» 'Σὰν ἀσυλλόγιστος μιλεῖς
» ἄλλας σοφίας σοῦ λείπει.
» Μὲ τοὺς Περσιάνοι 'δέσαμε
» ἐρέτος συμμαχία.
» Σπαρτιᾶται καὶ Ἀθηναῖοί σου
» εἶναι ἐχθροὶ 'δικοί μας,
» Εἶναι ἐχθροὶ τῶν φίλων μας
» καὶ μαύωξε τὸν νοῦν σου ».
» — Γυναῖκα, κάμε μιὰ δουλιὰ,
» σύρε 'ς τὴν θύρα Πλέκτρα·
» Ἐκεῖ σιμὰ 'ς τὰ μνήματα
» θὰ ἰδῇς μεγάλη πέτρα·
» Θηβαῖοι καὶ Θεσσαλίσσαις
» τὴν λέμε Σωφρονίστρα.
» Παλλάδα ἡ ἁγνὴ θεὰ
» τὸ ἄγαρο λιθάρι
» Τοῦ Ἡρακλῆ ἐβρόντησε
» 'ς ταῖς πλάταις ταῖς μεγάλαις.
» Ἀγοῦ ἡ παραφροσύνη του
» φονεύει τὰ παιδιά του, . . .
» Σὰν λούλουδα μαράνθηκαν,
» ποὺ ἀνεμιὰ θερίζει·
» Κοίτονταν εἰς τὸ αἱμά τους
» μὲ τὸ φιλὶ πλεμένα!
» Ἔτρεχε καὶ τὸν γέροντα
» πατέρα του νὰ σφάξῃ . . . . !
» Ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ ἐβρόντησε
» τὸ τρομερὸ λιθάρι·
» Ἴπιον τὸν ἀποκοίμησε,
» κ' ἔλθῃκε ὁ θυμός του.
» Εἶδε τὸ χέρι τῆς θεᾶς
» βροχὴ νὰ ἤθελε βρέξει,
» Βροχὴ λιθάρια τ' οὐρανοῦ
» 'ς τὴν ράχην τῶν Θηβαίων,

» Ὅταν νερὸ τοῦ ποταμοῦ
» καὶ χῶμα τῆς πατρίδος
» Σ' τοὺς κήρυκας ἐδώκανε
» τῆς βάρβαρης Ἀσίας!
» Τὸν Ἰσμηνὸν ἀτίμασαν,
» καὶ γῆς Καδμείας τὴν δόξαν ».
Χαμογελῶντάς του γλυκὰ,
τοῦ λέγει ἡ Κορίννα·
« — Πάψε τὰ κόκκινα μαλλιά
» βάφ' τα νὰ σκυταδιάσουν.
» Κακολογιὰ καὶ ἀψίτητα
» σοῦ δίδουν τὰ μαλλιά σου.
» Βλαμμένοι εἶναι 'ς τὰ φρένα τους
» Σπαρτιᾶται καὶ Ἀθηναῖοι·
» Ἂν ἐχθρὸν ἔχῃς δυνατὸν,
» ζωὴν, πατρίδα χάνεις,
» Ἀλλ' ἂν τὸν ἔχῃς φίλον σου
» σὲ σώζει ἡ συντροφιά του. »
» — Μιλοῦν τὰ λόγια σου ἄνανδρα,
» ὡσὰν γυναῖκα ποὺ εἶσαι·
» Σκοπὸς δὲν εἶναι τῆς ζωῆς
» νὰ ζῇς 'σὰν ζῶ' τοῦ δάπους,
» Ἀλλ' ἐπουρώνους τοὺς θεοὺς,
» ποὺ τὴν ζωὴν μᾶς δῶσαν,
» Μ' ἔργα τιμῆς καὶ ἀθάνατα
» νὰ τοὺς δοξολογοῦμεν.
» Κορίννα, ' ποὺ παράφρονας
» καλεῖς τοὺς Ἀθηναίους,
» Ἄκουσε καὶ τὰ κόκκινα
» μαλλιά τί σοῦ μιλοῦνε·
« Ἕνα εἶναι τὸ ἔθνος μας,
» πίστι κρατοῦμε μία·
» Σύρε 'ς τοὺς τρωτοδίτικους
» τοὺς κάμπους τοῦ πολέμου·
» Λαοὶ στρατοπεδεύονται
καὶ βασιλεῖς Ἑλλήνων·
» Κρατοῦμε ἀπὸ τὸ σπέρμα τους,
» εἴμαστ' ἐμεῖς ἐκεῖνοι,
» Μὲ δόξα κ' αἵματα πολλὰ
» στήσαμε ἔθνος ἕνα.
» Ὅποιος, Κορίννα, ὀρέγεται
» τὸ γένος του ν' ἀρνῆται,
» Προδότου πέρνει καύχημα,
» ζῇ μισητὸς τοῦ κόσμου,
» Καὶ Περσεφόνης τῆς Θεᾶς
» τὴν κρίσι δὲν θὰ φύγῃ.
» Λαὲ τῆς Θήβας, ἄλους μὲ,
» καὶ σεῖς οἱ μεγιστᾶνοι·
» Μιὰ θεραπεία, 'ς τὸ κακὸ (α)
» ποὺ κάμαμε, γνωρίζω·
» Καὶ ἂν εἶμαι νέος, μὲ γέροντας
» πάντα δὲν εἶν' ἡ γνώσι.
» Διαλέχτε τοὺς καλήτερους
» τοὺς πρώτους τῆς πατρίδος
» Καὶ τῆς Ἀσίας 'ς τὸν βασιλιὰ
» κήρυκας νὰ τοὺς στείλτε ».
» — Θέλει τῆς Θήβας ὁ λαὸς
» γῆν καὶ νερὸ νὰ δώσῃς ».

(α) Ἐννοεῖ τὸ προσκύνημα εἰς τοὺς Πέρσας.

» — Καὶ ἂν τ' ἀρνηθῇ στρατεύομε
» μὲ τοὺς θεοὺς βοήθεια,
» Μὲ τῶν ἡρώων ταῖς ψυχαῖς,
» ταῖς πολυδοξασμέναις·
» Θὰ 'λθοῦν εἰς τὴν σημαίαν μας,
» 'ς τὴν δόξαν τῶν ἁρμάτων,
» Μακεδονῖται, Θεσσαλοὶ,
» Σπαρτιᾶται καὶ Ἀθηναῖοι.
» Αὐτὰ, ὁποῦ σᾶς ἱστορῶ,
» εἶναι χρησμοὶ Ἑλλάδος·
» Σ' ἄλλους, ἂν δὲν τολμήσετε,
» εἰς ἄλλους θ' ἀληθεύσουν.
» Θηβαῖοι, καὶ δὲν ἀκούσετε
» ἐψὲς φωνὴ, ποῦ ἦλθε;
» Χίλια καράβια ἔφαγε
» Ἄθωνος τ' ἀκρωτήρι·
» Σέρνει τὸ κῦμα τοῦ γιαλοῦ
» στηθάρια καὶ ἀνδρειωμένους·
» Ἀντὶ νὰ πάρουν τοὺς Δελφοὺς,
» νὰ πάρουν τὴν Ἀθήνα,
» Σ' τοῦ ὠλεανοῦ τὰ σπήλαια
» τοὺς τρῶνε τὰ θηρία.
» Λαὲ τῆς Θήβας τείναξε
» ζυγὸν ὀλιγαρχίας
» Καὶ σεβασθῆτε μιὰ φορὰ
» τοὺς νόμους τῆς Ἑλλάδος·
» Τ' ἄγρια στοιχεῖα τους σέβονται
» καὶ κολεμοῦν διὰ κείνους ».
Κεντοῦν μεγάλη ταραχὴ
τὰ λόγια τοῦ Πινδάρου·
Πέρνει λιθάρια ὁ λαὸς,
τοὺς πρώτους νὰ βαρέσῃ,
Ἢ τ' ἄτιμο προσκύνημα
εὐθὺς ν' ἀνακαλέσουν.
Μιλοῦν οἱ γεροντότεροι·
« Αὔριο 'ς τὸ συμβούλιο,
» Καθὼς τὸ θέλει ὁ λαὸς,
» θὰ γεῖν' ἡ ἐπιθυμιά του·
» Ἀλλ' ἂς ἀφήσουν σήμερα
» νὰ κλείσῃ τὸ παιγνίδι,
» Νὰ μὴ σκορπίσ' ἡ ἑορτὴ,
» καὶ νὰ δοθῇ ἡ κορώνα ».
Μὲ τῶν γερόντων τὴν φωνὴν
ὁ κόσμος ἡσυχάζει·
Εἰς τὰ πεζούλια κάθουνται
'ς τὴν γῆν τὴν ἀνθισμένη·
Σ' τὸν ἥλιο, 'κοῦ σαίτευε,
δίδουν τὰ δένδρα ἴσκιο.
Ὁ μισινὸς ὁ δικαστὴς
μιλεῖ καὶ ἀποφασίζει·
« Οἱ ἔπαινοι τῆς εὐμορφιᾶς
» θέρμα τραγοῦδι ἦτον·
» Εἶπε τὰ ὀμορφότερα
» τραγούδια ἡ Κορίννα·
» Τὸ κάλλος τοῦ προσώπου της
» καὶ 'ς τὴν θεὰ εἶναι ὕμνος·
» Μοιάζει κ' ἡ εὔμορφη ψυχὴ
» τὴν χάρι τοῦ προσώπου.

» Ὁ Πίνδαρος ἂς διδαχθῇ
» καλήτερα τραγούδια,
» διὰ νὰ ζωτάῃ τὰ στέφανα
» 'ς ταῖς ἑορταῖς ταῖς θείαις.
Εἶπανε, καὶ τῆς φόρεσαν
τῆς νίκης τὸ βραβεῖο.
Ὁ Πίνδαρος μουρμούριζε
« ἡ σκρόφα τραγουδίστρα . . . . ! »
Ὡς εἶδε 'ς τὰ ξανθὰ μαλλιὰ
πλεμμένο τὸ στεφάνι.
Τὴν αὐρινὴν οἱ προύχοντες
γνώμη βαρειὰ ἐβάλαν,
Καὶ φοβερίζουν τὸν λαὸν,
ἂν θέλῃ τι νὰ κάμῃ.
Ἤθελαν καὶ τὸν Πίνδαρον
μὲ πρόστιμ' ἀπ' ἀργύρια,
Ἀκόμη καὶ μὲ φυλακὴν,
λένε, νὰ τιμωρήσουν.
Τὴν χώρα μὲ τὰ λόγια του
ἐπῆγε νὰ ταράξῃ
Ἀλλὰ τὸν πῆραν σὰν παιδὶ,
καὶ τὸν ἐσυμπαθῆσαν.
Ἦρθαν καιροὶ μετέπειτα,
καὶ ὁ ψάλτης ὁ Θηβαῖος
Τοὺς Ἀθηναίους τοὺς ἤρωας
'ς τὴν Ὀλυμπία δοξάζει·
Τὸ ὄμορφό τος τέννημα
ἡ λύρα του ἐγκωμιάζει.
'Σ τὸν Μαραθῶνα εἶχε ἰδεῖ
τὰ Περσικὰ κουφάρια
Κ' ἐδάκρυσεν ἀπὸ χαρὰ
'ς τοὺς ματωμένους κάμπους,
Καὶ εἶδε 'ς τὴν λίμνην τὴν θολὴν
καράβια χωρὶς ναύταις. —
Εἶχε καρδιὰ ἀθηναϊκὴ,
καὶ ἂς ἦτον καὶ Θηβαῖος.
Μίσησαν τὸ τραγοῦδί του
οἱ προεστοὶ τῆς Θήβας,
Τὸν ψάλτη ἐκαταδίκασαν
δραχμαῖς χιλιάδες δύο,
Οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς πλήρωσαν,
τοῦ σταίνουν καὶ ἀνδριάντα.

—o—

Πρέπει καὶ τὸ τραγοῦδί μου
σήμερα ἐγὼ νὰ κλείσω
Μὲ τῆς Ἀθήνας τ' ὄνομα
τῆς παλαιᾶς καὶ νέας·
Ἢ δόξαις τους νὰ σμίξουνε,
μιὰ θάλασσα νὰ γείνουν.
Εἴθε κ' οἱ ἄνδρες δικασταὶ,
ἑπτάφωτη πλειάδα,
ἐμὲ νὰ στεφανώσουνε,
ἀνόμοιοι τῶν Θηβαίων,
Καὶ νὰ μὴν πάρουν 'σὲ κακὴ
τὰ κόκκινα μαλλιά μου!

Εἰς τῆς Σχολῆς (α) τὰ μάρμαρα
νέο τραγοῦδι ἀρχίζω·
Δύσι ἐσὺ καὶ ἀνατολὴ,
ἀκούσετε τί λέγω,

Ὡς τὰ πουλάκια τὰ ὄμορφα,
χειμῶνα γεννημένα,
Ἀκαρτεροῦν τὴν ἄνοιξι
νὰ πρωτοκηλαδήσουν,
Τοῦ Μάη νὰ ψάλουν ταῖς δροσιαῖς,
'ς τ' ἄνθη νὰ παιγνιδίσουν·
Ὁμοίως κ' ἡμεῖς γλυκόφωνα
νέα ἀηδόνια Ἑλλάδος,
Τὴν ἄνοιξι 'παντέχουμε
νὰ γράψουμε τραγοῦδι.
Ὁ Ἑλλὴς εἶναι Μάης μας
καὶ τὸ Πανεπιστήμιο.
Θεὲ, καὶ ἀγγέλοι τ' οὐρανοῦ
φώτισι νὰ μοῦ δώστε,
Εὐχὴ νὰ ψάλω ἀρεστὴν
'ς τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων,
Εἰς τὴν φωνήν μου νὰ χαροῦν
ἔθνος καὶ βασιλέας.
» Ἔλθε, Ἀθῆνα ξακουστὴ,
» νὰ ἴδουν καιροὶ καὶ χρόνοι,
» Ποῦ πόλιν ἐνδοξότερην
» ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη
» Σὲ τὸ ἀκοίμητο ταξιδί τους
» ἄλλην νὰ μὴν θωροῦνε!
» Σ' τὰ ἅρματα, 'ς τὰ γράμματα
» ψιλὴ κορφὴ νὰ γένῃς·
» Σοφίας κύματα ἄφθαρτα
» πάλιν 'ς τὴν γῆν νὰ χύσῃς.
» Πίστευσε καὶ ὅλα θὰ γενοῦν
» τὰ ὅπα σοῦ προλέγω·
» Ἂν τὸ μυστήριο ποῦ σοῦ εἰπῶ
» καλὰ 'ς τὸν νοῦν σου ἀκούσῃς.
» Κάτεχε· μόνος ὁ Θεὸς
» δόξης πηγὴ πῶς εἶναι,
» Πηγὴ καλοῦ καὶ εὐμορφιᾶς,
» πηγὴ ἀθανασίας.
» Ποτίσου πνεῦμα ἅγιον
» 'ς τὴν θεϊκήν του χάριν·
» Μάχου τὴν ὕλην τὴν κακὴν·
» μάρανε τὰ δεσμά της.
» Τὸ σῶμά μας κατόμενο,
» λάμπει ἀρετῆς τὸ κάλλος,
» Γράφε εἰς μάρμαρο λευκὸ
» φωνὴν ἀγνώστου φίλου,
» Ἂν ἄλλοτε ποῦ ἔγραψες
» χάριν θεοῦ ἀγνώστου,
» Κ' ἔλθε σοφὸς διδάσκαλος (2)
» κ' ἐρώτισε τὸν νοῦν σου
» Τὸν Ἰησοῦ ἐξεδράλυνε

(1) Τὸ Πανεπιστήμιον.
(2) Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

» 'ς τὰ γράμματα τὰ θεῖα,
» Τέκνο θεοῦ ἀγαπητὸ,
» καὶ αὐτὸς θεὸς αἰώνιος,
» Μεσίτης εὔσπλαγχνος τῆς γῆς
» 'ς τὸν θρόνον τοῦ Ὑψίστου ».
Χαῖρε! κ' ἐγὼ ἀπόσωσα
εὐχὴν καὶ τὸ τραγοῦδι.
Καὶ σὺ μητέρα μου ἀκριβὴ,
'ποῦ μοῦ 'δοσες τὴν ζῆσιν,
Μάνα μου, 'ποῦ μ' ἐγέννησες
νὰ ἴδῳ καλαῖς ἡμέραις (α),
Μὴν λυπηθῇς, ἂν καὶ ἰδῇς
ἄλλους νὰ στεφανώσουν,
Ἀλλὰ εἰπὲ χαρούμενη
εἰς ξένους καὶ εἰς φίλους,
« Ἔχ' ἡ Ἑλλάδα καὶ ἄλλους υἱοὺς
πολὺ καλήτερούς του ».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

Ὁ συγγραφεὺς προτίθεται διὰ τοῦ ποιήματίου τούτου ἀκολουθῶν ἀρχαίας μυθολογικὰς καὶ ἱστορικὰς παραδόσεις, νὰ εἰκονίσῃ τὴν σκηνὴν τοῦ μεταξὺ Πινδάρου καὶ Κορίννας ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ ἐν Θήβαις. Ἀπέφυγεν, ὅσον ἐδυνήθη, νὰ μὴ εἰσαγάγῃ τι εἰς αὐτὸ ἄσχετον καὶ ἀπρέπον εἰς τὸ πνεῦμα καὶ εἰς τὴν φυσιογνωμίαν τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν τὰ διαγωνιζόμενα πρόσωπα ἔζων· ἐπίσης δὲ ἐπροσπάθησεν, εἰς σύγχρονα ἀναφερόμενος, νὰ φυλάξῃ πίστιν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Ἑλληνικῆς ἀναγεννήσεως. Πρὸς τὸ τέλος τοῦ ποιήματος ἠθέλησε νὰ δείξῃ τὴν ὑπεροχὴν τῆς αἰωνίου καὶ θείας ἀρχῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ ὡς πρὸς τὸν ὑλισμὸν τῶν ἀρχαίων θρησκειῶν. Ὁ Πίνδαρος ἐξυμνῶν τὴν οὐρανίαν Ἀφροδίτην, κρατεῖ τὸν μέσον ὅρον μεταξὺ τῆς εἰδωλολατρείας καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ. Οἱ λόγοι του εἶναι ἄνοδος πρὸς τὸ πνεῦμα, ἤτοι πρὸς τὴν λατρείαν τῆς ἠθικῆς ἁρμονίας καὶ ὡραιότητος, ἥτις εἶναι ἡ βάσις τῶν δογμάτων τῆς Χριστιανικῆς πίστεως·

—o—

Εἰς τὴν στιχουργίαν τοῦ ποιήματος ἠκολούθησεν ὁ συγγραφεὺς καὶ τὰ δύο συστήματα, τουτέστι, καὶ τὸ διαλύον τὰ φωνήεντα, καὶ τὸ ἑνῶνον αὐτὰ εἰς τὴν προφορὰν, ὁδηγούμενος ἀπὸ τὸν τονισμὸν τοῦ στίχου καὶ ἀπὸ τὴν ἁρμονίαν, τῆς ὁποίας τὸ αὐτὶ εἶναι ὁ καλήτερος κριτὴς, καὶ ἀκολουθήσας εἰς τοῦτο τὸ παράδειγμα διακριθέντων ποιητῶν τοῦ γένους μας καὶ τῶν δημοτικῶν μας ἀσμάτων, ὡς τὰ ἑξῆς·

Πάει ὁ Κατσούδας 'ς τὸν πασσᾶν,
πάει νὰ προσκυνήσῃ.

—o—

Τὸ καρσοῦλι ἐφώναξε,
τ' ἀπάνω καὶ τὸ κάτω.

—o—

Δέκα ἡμερούλαις πόλεμο,
καὶ δέκα ἡμερονύχτια.

—o—

Μόν' εἶμαι Ἀνδρουῦτσος ξακουστὸς,
Ἀνδρουῦτσος ξακουσμένος.

—o—

Ὅσο νὰ σκάσῃ αὐγερινὸς,
νὰ πάῃ ἡ πούλια γιῶμα.
Νὰ μάσω ἐγὼ τ' ἀσκέρι μου
νὰ πάω νὰ τὸ μετρήσω.

—o—

Κ' ἐφέτος μπῆκα 'ς τὸν γιαλὸ
καὶ πάω μὲ τὰ καράβια.

—o—

Τὸ πάω εἰς τοὺς τελευταίους στίχους προφανῶς δὲν προφέρεται οὔτε πῶ, οὔτε πᾶ, διότι συγχίζεται μὲ τὸ τρίτον πρόσωπον.

Ὁ ὑπὸ τοῦ Larcher χρονολογικὸς πίναξ τοῦ Ἡροδότου θέτει τὴν γέννησιν τοῦ Πινδάρου κατὰ τὸ ἔτος 517 πρ. Χρ.

Ὁ μεταξὺ Πινδάρου καὶ Κορίννας ποιητικὸς διαγωνισμὸς ἔγινεν εἰς τὴν νεανικὴν ἡλικίαν τοῦ Πινδάρου. (Ὅρα Ο'. Μύλλερ περὶ Πινδάρου).

Ὁ Παυσανίας ὁμιλεῖ περὶ τῆς νίκης τῆς Κορίννας εἰς τὰ Βοιωτικὰ, κεφάλαιον κβ', ἐν ᾧ διηγεῖται περὶ τῆς ἐν Τανάγρᾳ εἰκόνος τῆς ὡραίας Κορίννας.

Ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Αἰλιανὸς ἔγραψε περὶ τούτου ὡς ἑξῆς· «Πίνδαρος ὁ ποιητὴς, ἀγωνιζόμενος ἐν Θήβαις, ἀμαθέσι περιπεσὼν ἀκροαταῖς, ἡττήθη Κορίννης πεντάκις, Ἐλέγχων δὲ τὴν ἀμουσίαν αὐτῶν ὁ Πίνδαρος, σῦς· ἐκάλει τὴν Κόρινναν».

α Βπτάπετρη κορόναν. Ἡ ἁρμονία χαρακτηρίζεται ὑπὸ τῶν ζωγράφων, φέρουσα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της στέμμα μὲ ἑπτὰ λάμποντας ἀδάμαντας, ἔμβλημα τῶν ἑπτὰ τόνων τῆς μουσικῆς.

Περὶ Ὑμεναίου ἴδε Θεοκρίτου Ἐλέν. ἐπιθαλάμιον,

«Ὑμὴν, ὦ Ὑμέναιε, γάμῳ ἐπὶ τῷδε χαρείης ».

καὶ τοὺς ἐπιθαλαμίους τοῦ Κατούλλου περὶ τῶν γάμων Ἰουλίας καὶ Μανλίου.

Vesper adest, juvenes; consurgite; vesper Olympo
Expectata diu vix tandem lumina tollit.

Περὶ Ἀλκίστης ἴδε τὴν ὁμώνυμον τραγῳδίαν Εὐριπίδου.

Περὶ Κόδρου ἴδε Λυκοῦργον κατὰ Λεωκράτους. — Βαλέριον Μάξιμον βιβλ. 5. κεφ. 6. — Ἰουστῖνον βιβλ. 6'. ᾧ. VI. — Παυσανίου Ἀττικὰ κεφ. Ιθ'. ἐν ᾧ ἀναφέρει τὰ ἑξῆς·

«Δείκνυται (α) δὲ καὶ, ἔνθα Πελοποννήσιοι Κόδρον τὸν Μελάνθου βασιλεύοντα Ἀθηναίων κτείνουσι.»

Περὶ Οὐρανίας Ἀφροδίτης ὅρα συμπόσιον Πλάτωνος καὶ τὰ Βοιωτικὰ τοῦ Παυσανίου κεφ. Ις'. — καὶ Ξενοφῶντος συμπόσιον κεφ. Η'. ὅπου λέγει· « Εἰ μὲν οὖν μία ἐστὶν Ἀφροδίτη, ἡ δίτταί, οὐρανία τε καὶ πάνδημος, οὐκ οἶδα· (καὶ γὰρ Ζεὺς, ὁ αὐτὸς δοκῶν εἶναι, πολλὰς ἐπωνυμίας ἔχει) ὅτι γε μέν τοι χωρὶς ἑκατέρα βωμοί τε εἰσὶ, καὶ ναοὶ, καὶ θυσίαι, τῇ μὲν

(α) Τὴν ἐποχὴν τῆς ἐλευθερίας.

(α) Παρὰ τῷ Βιλισσῷ.

πανδήμῳ ῥαδιουργότεραι, τῇ δὲ οὐρανίᾳ, ἁγνότεραι, οἶδα.

Ι. Εἰκάσαις δ' ἂν καὶ τοὺς ἔρωτας τὴν μὲν πάνδημον τῶν σωμάτων ἐπιπέμπειν, τὴν δ' οὐρανίαν, τῆς ψυχῆς τε, καὶ τῆς φιλίας, καὶ τῶν καλῶν ἔργων».

Καὶ ὁ Κικέρων εἰς τὸ σύγγραμμά του περὶ τῆς φύσεως τῶν θεῶν ἀποκαλεῖ τὴν οὐρανίαν Ἀφροδίτην «Nata ex cœlo et die».

Περὶ Ἀφροδίτης καὶ Ἀγχίσου ἴδε ὕμνον Ὁμήρου εἰς Ἀφροδίτην. — Ὁ Βιργίλιος εἰς τὸ βιβλίον Β'. τῆς Αἰνειάδος ἀναφέρει τὸν Ἀγχίσην, λέγοντα.

Jampridem invisus Divis, et inutilis, annos
Demoror, ex quo me divûm pater atque hominum rex
Fulminis afflavit ventis et contigit igni.

Ὁ Ἀγχίσης δὲν ὠφελήθη ἀπὸ τὴν παραίνεσιν τῆς Ἀφροδίτης νὰ φυλάξῃ σιωπήν. Ὅθεν ὁ Ζεὺς ἐκεραυνοβόλησεν αὐτόν. ἀλλ' ἡ Ἀφροδίτη προσδραμοῦσα, μόλις ἔσωσεν αὐτὸν ἀπὸ τὸ θανατηφόρον κτύπημα τοῦ κεραυνοῦ.

Περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Ῥωμαίων ἀπὸ τὸν Αἰνείαν καὶ ἀπὸ τοὺς Τρῶας ἴδε Διονύσιον Ἁλικαρνασσέα. — καὶ Βιργίλιον.

«Hic donnes Aenee, cunctis dominabitur oris
Et nati natorur, et qui nascentur ab illis.

Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ ἐκαυχᾶτο ὅτι κατάγετο ἀπὸ τὴν Ἀφροδίτην Aeneadum genetrix, ὡς τὴν ὑμνολογεῖ ὁ Λουκρήτιος. — Οἱ δύο οὗτοι στίχοι τοῦ Βιργιλίου εἶναι σχεδὸν μετάφρασις πιστὴ τῶν ἑξῆς δύο Ὁμηρικῶν (Ἰλ. Υ. 307):

«Νῦν δὲ δὴ Αἰνείαο βιὴ Τρώεσσιν ἀνάξει
Καὶ παῖδες παίδων, τοίκεν μετόπισθεν γενωνται.»

Ὁ Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς (ὡς ὁ Βιργίλιος εἰς τοὺς ἀνωτέρω), ἀναγινώσκειν ἀντὶ «Τρώεσσιν» «πάντεσσι» εὑρίσκει εἰς τὸν Ὅμηρον προφητευομένην τὴν ἀπέραντον κυριαρχίαν τῶν Ῥωμαίων, ἀπογόνων τῶν Τρωαδιτῶν.

Περὶ τῶν πυλῶν Ἠλέκτρας, περὶ τοῦ λίθου Σωφρονιστῆρος, καὶ περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἡρακλέους ὅρα Παυσανίου κεφ. ιά.

Ἐπὶ τῶν Περσικῶν αἱ Θῆβαι ἐκυβερνῶντο ὀλιγαρχικῶς. Περίστασις, τὴν ὁποίαν οἱ Θηβαῖοι, κατὰ τὸν Θουκυδίδην, μεταχειρίζονται πρὸς ὑπερά σπισίν των, ἀπολογούμενοι εἰς τὰς κατηγορίας τῶν Πλαταιέων.

—o—

Μετὰ δὲ τὸ ποίημα τοῦτο ἀνέγνω ὁ ποιητὴς ἢ ὁ ἀνάδοχος αὐτοῦ τὸν ἑπόμενον εὐφυέστατον ἐπίλογον,

«Ὁποιος, Κυριοι, καὶ ἂν ἔγραψε τὸ ποιημάτιον, καὶ τὸ ποῖος ἀδιάφορον· σημειωτέον, κατὰ τὸ γράμμα του, ὁποῦ ἀνοίχθη ἀπὸ τὸν Πρύτανιν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, σημειωτέον, ὅτι φρονεῖ πῶς πλαστουργία τέχνων δὲν συντελεῖ ὀλιγώτερον εἰς τὴν εὐδαιμονίαν ἑνὸς ἔθνους, παρ' ὅ,τι συντελοῦν καὶ εὔμορφοι στίχοι. Ὅθεν εἶχε προσδιορίσει, ἂν τοῦ ἔπεφτε τὸ βραβεῖον τῶν χιλίων δραχμῶν, νὰ διαμοιρασθῇ τὸ ποσὸν εἰς δέκα κοράσια τῆς Πρωτευούσης, χάριν ὑπανδρείας, χάριν τεκνοποιίας. Φαίνεται ἐθεώρησε τὸ βραβεῖον τοῦ Κυρίου Ἀμβροσίου Ῥάλλη, ὡς δίφορον λεμονιάν, τὴν πρώτην ἑξαμηνίαν νὰ τοῦ κάμῃ στίχους εὐμόρφους, τὴν δευτέραν νήπια καλά, δυνατά, τοῦ λαοῦ, νανουρισμένα μὲ τὸ τραγουδὶ τοῦ Ἰμεναίου, χάριν εὐγνωμοσύνης. Ἀπέτυχε καὶ εἰς τοὺς δύω του σκοπούς· ἐπαινέθη τὸ ποίημα. Ἀλλ' οἱ ἔπαινοι μιᾶς Ἐπιτροπῆς καὶ μὲ τὸν Πρύτανιν ἐπὶ κεφαλῆς, δὲν ἀπηζημίωνον, δὲν ἐκανοποιοῦν τὰ δέκα κοράσια· τοὺς ἔφυγε τὸ προγαμιαῖόν τους δῶρον! τὸ πρᾶγμα ἔγινε, δὲν εἶνε πάλαι συντέλεια αἰῶνος· ἡ χίλιαις δραχμαῖς πιάνουν καὶ ἐκεῖ ὁποῦ ἐδόθησαν, — Ἀλλὰ τὸ περιστατικὸν ὁποῦ φέρει εἰς ἀπορίαν εἶνε τὸ ἀκόλουθον, ἡ τύχη τοῦ Πινδάρου. Ἠξεύρετε τί γράφει ὁ Παυσανίας· ἐνίκησεν ἡ Κόρινναν τὸν Πίνδαρον, λέγει, ἐξ αἰτίας τῆς διαλέκτου· δὶν ἐστιχουργοῦσεν αὐτὴ μὲ τὴν Δωρικὴν φωνὴν, ἀλλὰ μὲ τὴν Αἰολικὴν, τὴν συνειθισμένην ἀπὸ τοὺς πολλούς· σκεφθῆτε λοιπὸν τὸ ἀνεξήγητον τῆς τύχης τοῦ Πινδάρου· τὸν παλαιὸν καιρὸν ὁμιλεῖ δωρικὰ παλαιά· ἡ Κόριννα ὁμιλεῖ ἁπλᾶ, τὴν φωνὴ τοῦ λαοῦ, μὲ τὴν γλῶσσάν της καὶ μὲ τὰ νάζια της, τοῦ παίρνει τὰ στέφανα· χάσκει ὁ Πίνδαρος μὲ ταῖς ἑλληνικούραις του. Φέτος, μὲ τὴν πολυκαιρίαν, φαίνεται, ἔβαλε γνῶσιν, ὁμιλεῖ ἁπλᾶ, ἐνθυμεῖται τὴν παλαιὰν δίκην· ἀλλὰ τί συμβαίνει! οἱ κλέφταις κ' οἱ ἁρματωλοὶ τοῦ ιθ'. αἰῶνος ὁμιλοῦν ἑλληνικώτερα ἀπὸ τὸν Πίνδαρον, καθὼς εὐστόχως τὸ παρετήρησε καὶ ὁ Κύριος ἐξηγητὴς τῆς Ἐπιτροπῆς· τὸν χανδακόνουν λοιπὸν καὶ αὐτοί, τοῦ παίρνουν τὰ πρωτεῖα. Ἂν τοῦ ἐξέφυγεν ἀπὸ τὸ στόμα, χωρὶς νὰ θέλῃ καὶ καμμία ἑλληνικούρα, ἀπὸ κακὴν συνήθειαν, κλέφταις καὶ ἁρματωλοὶ τὸν πλακόνουν μὲ τὰ χαρμανιά. Εἶπες φαλὴν Ἑλληνίδα, τοῦ λέγουν, τὸν ρασκαρεύουν εἰς τὸν κόσμον, ἐνώπιον τοῦ Πρωθυπουργοῦ.

«Νὰ ποῦμεν ὅμως καὶ τὴν μαύρην ἀλήθειαν, τὸ ποίημα εὑρέθηκε ξίκικο· ἀκούσατε· ἡ ὀκᾶ, δράμια τετρακόσια· ἀλλὰ ὀκᾶ, καθαρεύουσα, δράμια πεντακόσια· τὸ ποίημα ἐζύγιζε δράμια τετρακόσια τριάντα καὶ ἔκλαιε· ποῦ νὰ φθάσωμεν εἰς τὰ πεντακόσια! ἔλειπαν στίχοι ἑξήκοντα ἀκόμη μὲ σωστὸν λογαριασμόν.

«Ἀρκετά, Κύριοι, ἐγελάσαμεν, καὶ τὰ πολλὰ γέλοια δὲν εἶνε καλά· σᾶς προσκαλῶ λοιπὸν τὴν ἐχομένην Κυριακὴν νὰ κλαύσωμεν καὶ ὀλίγον ἐνθυμούμενοι τὸν ἀείδιμον Πατριάρχην Γρηγόριον· Ἀγαθὸν ἔκειν εἰς οἶκον πένθους».

Καὶ εἶναι μὲν εὐφυέστατος ὁ ἐπίλογος οὗτος, καὶ εἰς τὴν τέρψιν τῶν ἀκροατῶν συνετέλεσεν οὐχ ἧττον αὐτοῦ τοῦ ποιήματος, καὶ πολλάκις διεκόπη ὑπ' ἀσβέστου γέλωτος καὶ δικαίων χειροκροτήσεων. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμετέραν πεποίθησιν δύω τινὰς παρατηρήσεις ὀφείλομεν νὰ προσθέσωμεν. Τὴν πρώτην, ὅτι ὁ Πίνδαρος δὲν ἐλησταεύθη τὸ ἄθλον ὑπὸ τῶν Ἁρματωλῶν μόνον ἐν ὀνόματι τῆς γλώσσης, ὡς φαίνεται ἐνίοις, ἀλλὰ προσέτι καὶ ἐν ὀνόματι τῆς ποιήσεως, διότι ἐκ τῶν δικαστῶν οἱ πλεῖστοι ἀνεγνώρισαν ἴσα τὰ ποιητικὰ προτερήματα τῶν δύω ἐπιδοκιμασθέντων ποιημάτων, καὶ, ἂν δὲν μᾶς ἠπάτησεν ἡ φήμη, τρεῖς ἐκ τῶν ἐξ ἐθεώρησαν μάλιστα ὡς ἀνώτερα τὰ τῶν Ἁρματωλῶν. Τὴν δὲ δευτέραν, ὅτι τῷ ὄντι ὁ Πίνδαρος ἔχει ἁμαρτίας, φαίνεται· τοὐλάχιστον τὴν ἁμαρτίαν τοῦ νὰ μὴ ἐκτιμᾷ δεόντως τὸ ἔγκαιρον ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης. Οὕτως ἐστερήθη ἄλλοτε τοῦ στέμματος διότι δὲν ἔψαλε κατὰ τὴν γλῶσσαν τῶν ἀκροατῶν του, καὶ ἐστερήθη τοῦ στέμματος ἐκ νέου, κατὰ μέρος κἂν, δι' αἰτίαν, οὐχί, ὡς νομίζει, τὴν ἐναντίαν ἐκείνης, ἀλλ' ἐντελῶς τὴν ἰδίαν· ἔψαλεν εἰς γλῶσσαν ἥτις δὲν εἶναι ἡ τῶν δικαστῶν καὶ ἀκροατῶν του. Ὁ Πίνδαρος εἶχε λησμονήσει τὸ πάλαι ὅτι δὲν ἠγωνίζετο ἐνώπιον τῶν διωριστὶ λαλούντων χωρικῶν τοῦ Ἐρινεοῦ ἢ τοῦ Κιτινίου, ἀλλ' ἐν Θήβαις, τῇ πατρίδι τῶν προγόνων καὶ διδασκάλων τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου, παρ' οἷς ἡ γλῶσσά του ἦχει ξενοφώνως. Ἀλλὰ τὸ πάθημα δὲν τῷ ἐχρησίμευσεν εἰς μάθημα. Ἐλησμόνησεν ὁμοίως καὶ σήμερον ὅτι δὲν ψάλλει ἐνώπιον ἀκροατῶν καὶ δικαστῶν τῶν ποιμένων τοῦ Δαδίου καὶ τῆς Πελίτζας· ἀλλ' ἐν Ἀθήναις, ἐνώπιον τῶν λογάδων πάσης τῆς Ἑλλάδος, οἵτινες τῷ εἶπον ὡς οἱ ἀρχαῖοι Θηβαῖοι. Ἡ γλῶσσα ἣν ὁμιλεῖς εἶναι ἴσως ὡραία, ὁμιλεῖται, δὲν ἀμφιβάλλομεν, εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ Παρνασσοῦ, καὶ εἰς τοῦ Πίνδου τὰ βλαχοχώρια· ἀλλὰ δὲν εἶναι ἡ ἐθνική μας. Οὔτε αὐτὴν διδασκόμεθα, οὔτε αὐτὴν ὁμιλοῦμεν ἢ γράφομεν. Οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν λέγει ποτὲ ζῆσι, ἢ λέγει πλέον μάννα, χρός, ποῦ δοσαι, κτλ. Μοῖ σοῖ φανῇ λοιπὸν παράδοξον, ἂν, ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν τοὐλάχιστον, τὸ βραβεῖον δοθῇ εἰς τὸν ὁμιλοῦντα ὄχι τὴν ἐδικήν σου, εἴτε ὡς δωρικὴν εἴτε ὡς χωρικὴν τὴν χαρακτηρίσῃς, ἀλλὰ τῆς τῶν δικαστῶν καὶ ἀκροατῶν σου, ἥτις ἄλλοτε μὲν ἦτον ἡ αἰολική, ὧν δὲ ἡ καθαρεύουσα πανελλήνιος.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ τοῦ διαγωνισμοῦ, πρέπει, ἕπως καταστήσωμεν καταληπτὰ τινὰ μέρη τῆς περὶ αὐτοῦ ἐκθέσεως ἐν φυλλ. ΟΓ', σελ. 24, παραβαλλομένης πρὸς τὸ ἐκδοθὲν ἐν τῷ προλαβόντι φυλλαδίῳ ποίημα τοῦ Κ. Τζαλακώστα, νὰ σημειώσωμεν ὅτι ὁ ποιητὴς οὗτος διώρθωσε πρὸν τοὺς ἐκδώσῃ τινὰς τῶν στίχων τῶν κατακριθέντων ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς. Ἀντὶ τῶν ἐκφράσεων *γρεκώδης κάλλη γήρας* καὶ *ἀνέμου*, καὶ *μεγάλη τῆς φύσεως ἀναστάτωσις*, ἀντικατέστησε τὸν β'. καὶ γ'. στίχον τῆς *τρίτης* στροφῆς· ἀπὸ τὸν δ'. στίχον τῆς 49 στροφῆς ἐξήλειψε τὰς λέξεις *θροῦς ῥημάτων*· τὴν *ἔνεδραν* μετέβαλεν εἰς *ἐνέδραν*, καὶ τὴν λέξιν *θέσιν* ἀφῆρεσεν ἀπὸ τὸν 6 στίχον τῆς στροφῆς 56. Εἰς δὲ τὴν ἰδιαιτέραν τοῦ ποιήματος τούτου ἔκδοσιν προσέθηκεν ἐπὶ κεφαλῆς καὶ τινας στίχους εἰς μνήμην τοῦ ἀρτίως ἀποθανόντος τέκνου του, οἵτινες διὰ τὴν γλυκύτητα τοῦ αἰσθήματος καὶ διὰ τὸ κάλλος τῆς ἐκφράσεως, ὡς φαίνονται αὐτοὶ ἤδη ἄξιοι τοῦ στεφάνου, καὶ οὓς καταχωρίζομεν παρὰ πόδας.

ΤΗι ΣΠΑΡΑΚΤΙΚΗι ΜΝΗΜΗι
ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΜΟΥ
ΟΝ, ΜΟΙΡΑ ΑΝΕΛΕΗΜΩΝ
ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΠΗΝ ΑΝΘΟΥΝΤΑ ΕΑΡ
ΑΝΙΡΠΑΣΕ.

—o—

Καλῶν τὸν Θάνατον καὶ Χρόνον,
Ἔγραφον ἥσυχος, καὶ πόνον
Δὲν ἠσθανόμην φλογερόν.
Δὲν ἔλεγον πῶς θὰ σὲ χάσω·
Ὡς ἄγγελος τότ' ἐκοιμᾶσο
Εἰς τοῦ πατρός σου τὸ πλευρόν.

—o—

Ποσάκις τὴν γραφίδ' ἀφίνων
Ἠρχόμην προσχαρὴς, καὶ κλίνων
Τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ σέ!
Εὐῶδες ὠσφαινόμην μύρον,
Καὶ μ' ἐγοήτευον ὀνείρων
Τερπναὶ εἰκόνες καὶ χρυσαῖ.

—o—

Οὐαὶ χαρᾶς ἠμαρτημένης!
Εἰς κάλπην μαύρης εἰμαρμένης
Ὑστρέφοντ' ὧραι συμφορᾶς·
Εἷς κλάδος σήμερον ἀνθίζει . . .
Ἀλλὰ τὸ μνῆμά σου στολίζει—
Τὸ μνῆμα πάσης μου χαρᾶς.

—o—

Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων, ἴδομεν ἐν τῷ Αἰῶνι ἐπίκρισιν τῶν δύω διακριθέντων τούτων ποιημάτων, ὑπὸ Κυρίου τινὸς Ἰ. Σ. ἐκ Σύρου, ἥτις ὁμολογοῦμεν ὅτι μᾶς ἐξέπληξεν.

Ὁ Κύριος οὗτος, τῆς νεοελληνικῆς ποιήσεως φανόμενος ὅτι κηρύττεται πράμαχος, ἐναντίον τῆς ἰδέας τοῦ Κ. Ἀμβρ. Ῥάλλη, εἰπόντος ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ πεζὴ γλῶσσα ταχύτερον προοδεύει τῆς ποιητικῆς, ἀναδείκνυται ἐν τούτοις αὐτὸς αὐτῆς κατακριτὴς πολὺ αὐστηρότερος. Πρῶτον μὲν ἀπηνῶς καταφέρεται κατ' ἀμφοτέρων τῶν ἐν τῷ ἐνεπτῶτι ἔτει εὐδοκιμησάντων ποιητῶν, τοῦ τε Κ. Χαλακώστα καὶ τοῦ Κ. Τερτζέτου, καὶ κακίζει αὐτῶν τὴν νίκην. Ἀγαπῶμεν τοὺς μασσῶντας, οὐχὶ τοὺς δάκνοντας τὴν τῶν Μουσῶν δάφνην. Ἔπειτα δὲ, ὑποκρίνεται μὲν τὴν ἐνθουσιώδη θαυμαστὴν τῶν δύω ἀδελφῶν Σούτσων, ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἶναι προφανῶς τέχνασμα αὐτοῦ εἰρωνικὸν καὶ ἐπίβουλον· διότι, παραθέτων αὐτῶν τεμάχια, οὐ μόνον δὲν ἐκλέγει τὰ ἄριστα, ὡς τοῦ Ἀλεξάνδρου τὰς πρώτας σατύρας, καὶ τοῦ Παναγιώτου τινὰ ἐκ τοῦ Ὀδοιπόρου καὶ Μεσσίου, ἀλλ' ἐκ προθέσεως ἀναμφιβόλως ἀντιγράφει τινα, ἐν οἷς πρὸς τοῖς ἄλλοις ὑπάρχουσι καὶ ὅσα ὡς

λάθη ἐλέγχονται ὑπ' αὐτοῦ ἐν τοῖς ποιήμασι πρὸς οἷς παραβάλλει τοὺς ΚΚ. Σούτσους.

Οὕτω, λέγει, ἐν τῷ στίχῳ τοῦ Ζαλακώστα

«Τοῦ πύργου παραπλήσιον μονύδριον ἅγιον
λαμπὰς φωτίζει, πρὸ σεπτῆς εἰκόνος καομένη,»

ὅτι ὁ νοῦς μοχθεῖ τρέχων πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ὀνομαστικῆς *λαμπὰς*, τοῦ ῥήματος *φωτίζει*, καὶ τῆς μεταβατικῆς *μονύδριον*. Καὶ ἐν τούτοις προτείνει ὡς στιχουργικῆς καλλιεπείας παράδειγμα τὸν ἀκόλουθον στίχον τοῦ Ἀλ. Σούτσου:

«Τοῦ Θεοῦ τὰ ἐργαλεῖα εἰς τὴν γῆν αὐτὴν τὸ πάλαι
οὐρανόθεν κλοιμαῖα χεῖρες ἔφερον μεγάλαι

ὅπου ἐρωτᾶται ἂν ἡ ὀνομαστικὴ *χεῖρες* καὶ τὸ ῥῆμα *ἔφερον*, δὲν ἀπέχουσι πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὴν μεταβατικὴν (;) *ἐργαλεῖα*, ἀφ' ὅ,τι τὸ *λαμπὰς φωτίζει* ἀπὸ τὸ μονύδριον. Ἔπειτα τὸ *πρὸ σεπτῆς εἰκόνος* τοῦ Ζαλακώστα εἶναι *ἐλληνικοῦρα* (!), διότι ἀναφορικόν, ἐνῷ σημαίνει *πρὸ μιᾶς εἰκόνος*. Τοῦτο λέγει ἀναμφισβήτητα; ἐπὶ τῷ πλαγίῳ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐλέγξῃ ὡς αὐτόχρημα ἑλληνικοῦραν τὸ ἑπόμενον ἀναφορικὸν *τετράγωνα Γαλιλαίας* (δηλ. *τῆς Γαλιλαίας, οὐχὶ μᾶς* Γαλιλαίας), τοῦ Παναγιώτου Σούτσου, ὃν προσποιεῖται θαυμάζων *μέχρι λατρείας*. — *Ὄθεν* ἐδῶ, δύω ἐπιῤῥήματα πλησίον, λέγει, καὶ τὸ λέγει οὐχὶ ἀπουδαίως νομίζομεν, ἀλλὰ διὰ νὰ προσβάλῃ βεβαίως τὸν Ἀλ. Σούτζον, ἔχοντα εἰς τὸν ἀνωτέρω στίχον τὸ *πάλαι οὐρανόθεν*, ἐπίσης δύο ἐπιῤῥήματα πλησίον. — Ἠκρατηρεῖ τὸ *γνήσιος ἕως*, καὶ τοι προπαρατηρηθὲν καὶ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς, κακῶς ποιούσης· διότι τί κάμνει ἡ ἐπιτροπὴ τὸ *δείλης ἕως ὑψίας* τοῦ Γεωπονικοῦ; Ἀλλὰ τὸ παρατηρεῖ ὁ ὑπουργὸς τῶν Σούτζων κατήγορος, διότι ἠξεύρει ὅτι τὴν λίαν ἐπιτετραμμένην μετάθεσιν ταύτην κατὰ κόρον μετεχειρίσθησαν οἱ Σούτζοι, καὶ ἀπ' αὐτῶν τὴν ἔμαθεν ὁ Ζαλακώστας. Ἀλλ' οἱ Κ. Σούτζοι θέλουσι βεβαίως γελάσει βλέποντες τὸν ὑποτιθέμενον ὑπερκαπιστὴν των ἐρωτῶντα ἂν ἐν τῷ στίχῳ

Ἐστάθη τῆς ἰκέτιδος ἔγγυς

τὸ *ἔγγυς* δύναται νὰ τεθῇ μετὰ τὴν γενικὴν, καὶ ἤθελον τῷ εἰπεῖ ὅτι τὸ ἔγγυς εἶναι ἐπίῤῥημα, καὶ δύναται πάντως νὰ τεθῇ καὶ πρὶν καὶ μετὰ τὴν γενικὴν, ἀπαραλλάκτως ὡς ἂν ἔλεγεν

ἐστάθη τῆς ἰκέτιδος πλησίον

Ὁμοίως δὲ ψέγει ἐν τῇ ἐπιμελεστέρᾳ φράσει τοῦ Ζαλακώστα τὴν ἀνάμιξιν νεωτέρων τύπων, τοῦ *εἶναι*, καὶ τοῦ *μὴ* μετ' αἰτιατικῆς, μόνον καὶ μόνον διότι γνωρίζει ὅτι καὶ ὁ Παν. Σούτζος (Ἡ τρίτη Σεπτεμβρίου, 2) λέγει: *Εἶναι σκότος*, καὶ (αὐτ. 3) *λαὸς, σύμπαν τὸ κράτος, στράτευμα, ἓν σῶμα εἶναι,» καὶ ὡς ἕνας μανομάγος*, καὶ πάμπολλα ἄλλα ὅμοια. Προσέτι δὲ «*Μ' ἄνθη στέψατε τὴν πτώκα*» (ὠδὴ εἰς τὴν κα'. Μαρτ.), καὶ *Μ' αὐτοκράτορος πορφύραν, καὶ μὲ τὴν γρυσῆν φιάλην* (ὠδ. εἰς τὴν βασίλισσαν) κτλ κτλ.

Ἡ τακτικὴ λοιπὸν τοῦ Ἰ. Σ. μᾶς φαίνεται προφανής. Κηρύττει ὡς κορυφαῖος ποιητὰς, ὡς μόνους ποιητὰς ἐν Ἑλλάδι τοὺς ἀδελφοὺς Σούτζους, καὶ μετὰ ταῦτα καταδεικνύει ἐν τῷ Ζαλακώστα (ἀναφερόμενον αὐτὸν, ὡς μόνον δυνάμενον διὰ τὴν ὑφὴν τῆς στιχουργίας καὶ τῆς γλώσσης του νὰ ἀντιπαραβληθῇ πρὸς τοὺς Σούτσους) ὑποτιθέμενα, καὶ καθ' ἡμᾶς ἀνύπαρκτα ἐλαττώματα, εἰς ἃ γνωρίζει ὅτι ἀσυγκρίτως συνεχίστερον ὑπέπεσαν ἐκεῖνοι, ἵνα δι' αὐτοῦ διαβάλῃ ἐκείνους, καὶ ἑπομένως προχειρον παραγάγῃ τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἂν τοιοῦτοι εἰσὶν οἱ κορυφαῖοι, τί ἄραγε ἔσονται οἱ λοιποὶ ποιηταὶ τῆς Ἑλλάδος; Ὅπως ὅμως συγκαλύψῃ τὸν κατὰ τῶν Σούτζων σκοπόν του, ἐν ᾧ πρόκειται περὶ τῆς γλώσσης, δολίως ἢ γελοίως ἀναφέρει χωρὶς τοῦ Παναγιώτου Σούτζου ἓκ τινος μελοδράματος ἐπιγραφομένου Βλαχάβας, ἐν οἷς ἐπαινεῖ οὐχὶ τὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ τὴν ἔννοιαν, θαυμάζων φέρ' εἰπεῖν ὅτι ὁ Βλαχάβας ἐκπνέων, λέγει πρὸς τὸν Γοῦβκον μετὰ μίσους, νὰ σκύψῃ νὰ τὸν ἴδῃ, διὰ νὰ τὸν ἐνθυμῆται. «*Ἕως σὲ εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν ἀκαντήσω.*» καὶ πάλιν ἐπιτηδες στίχον ἐκλέγων οὐχὶ ἐκ τῶν ἐπιτυχεστέρων, ἐν αὐτῷ τὸ σὲ τίθεται οὕτως, ὥστε νὰ λαμβάνῃ ἔμφασιν, σημαίνων *σὲ, καὶ ὄχι ἄλλον*.

Ἀλλὰ καὶ τοῦ πεζοῦ λόγου ἐπιπόλαιος φαίνεται κριτὴς ὁ Ἰ. Σ., καὶ πάλιν μὲ τοὺς Σούτζους τὰ ἔχει. Οἱ κορυφαῖοι, λέγει, τῆς πεζῆς ἡμῶν γλώσσης θεωροῦνται, πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως μὲν ὁ Κοραῆς, τὴν σήμερον δὲ ὁ Λασώπιος, καὶ ἀντιγράφων τεμάχια αὐτῶν, καταδεικνύει αὐτῶν τὰς ἐλλείψεις, καὶ ἐπιφωνεῖ ὅτι γλῶσσα ἑλληνικὴ τὴν ὑφὴν, γλῶσσα ἀφελὴς καὶ ἀληθῶς Ἡροδότειος εἶναι ἡ τῶν Σούτζων, ὧν παραθέτει καὶ ἓν παράδειγμα.

Καὶ πρῶτον μὲν λέγομεν τῷ Ἰ. Σ. ὅτι ὁ Κοραῆς ἦν ὁ ἥπατος τῶν παρ' ἡμῖν φιλολόγων, τιμήας οὐ μόνον τὴν πατρίδα αὐτοῦ Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ τὴν υἱοθετήσασαν αὐτὸν Γαλλίαν διὰ τῆς εὐρείας καὶ περιωτισμένης του κριτικῆς· προσέτι εἶχεν ὁ Κοραῆς τὸ δῶρον τῆς ἀληθοῦς καὶ οὐχὶ ἐπιτεθδευμένης ἀφελείας περὶ τὸ γράφειν, τῆς χάριτος ἥτις πηγάζει ἐκ τῆς εὐκρινείας, καὶ ἐκ τῆς λογικῆς τῶν ἰδεῶν ἐκθέσεως. Ὅτι ὅμως ὁ Κοραῆς ἐντέχνως ἔγραφεν, ὅτι καλλιτεχνικῶς οὕτως εἰπεῖν διέθετε τὰς περιόδους του, τοῦτο οὐδεὶς εἶπεν, ἢ ἄν τις τὸ διεσχυρίσθη, εἶχεν ἄδικον. Ὁ δὲ Λασώπιος εἶναι ὁ πολυμαθέστερος ἴσως τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων. Μέχρι τοῦδε χιλιάδας Ἑλλήνων ἐδίδαξε, καὶ ὅμως ὁ φιλόπονος γέρων δὲν παύει οὐδὲ στιγμὴν διδασκόμενος. Ὁ ἀπὸ καθέδρας λόγος του εἶναι ἀνεξάντλητον ῥεῦμα παντοίων καὶ ποικίλων εἰδήσεων, ἀφ' ὧν οὐδεὶς ἐστιν ὁ μὴ δυνάμενος ν' ἀρυσθῇ μεγίστην ὠφέλειαν. Ὅμοιος εἶναι καὶ τῶν συγγραφῶν του ὁ χαρακτήρ. Ἐν αὐταῖς χεῖ ἀρθόνως τὰς ἀνεξαντλήτους του γνώσεις, περὶ τὸ ὅρος ὅμως οὐδεμίαν ἐπιτηδεύσεως ἀξίωσιν ἔχει, καὶ ὁ σκοπός του ἐν αὐταῖς εἶναι νὰ ὠφελήσῃ διὰ τῆς οὐσίας, οὐχὶ νὰ θαυμασθῇ διὰ τὸ ἔνδυμα. Ἤθελον ὁ Ἰ. Σ. ν' ἀναφέρῃ τοὺς ἐπὶ καλλιεπείᾳ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ διαπρέψαντας καὶ διαπρέποντας παρ' ἡμῖν; ὤφειλε νὰ ὀνομάσῃ τὸν Ἰ. Ῥίζον, τὸν Βαλέττα, τὸν Οἰκονόμου, τὸν Μανούσην, τὸν Ἰωάννην Σούτζον, τὸν Κ. Παπαῤῥηγόπουλον. Πρὸ πάντων ὅμως ὤφειλε νὰ μὴ φέρῃ ὡς παράδειγμα ὕφους πεζοῦ ἐκ τῶν Σούτζων ὅ,τι ἴσως ἀδυνατώτερον αὐτοὶ ποτὲ ἔγραψαν, μικρὸν κέντρονα μεγάλων λέξεων τοῦ Ἡροδότου, Θουκυδίδου ἢ Ξενοφῶντος, οὐδεμίαν γλωσσικὴν χάριν ἔχοντα, συντάττοντα σολοίκως τὸ *ἐπηκολούθει μετ' αἰτιατικῆς*, προσθέτοντα ἄρθρον εἰς τὴν φράσιν *περὶ δείλην ὀψίαν*, καὶ ξενίζοντα καὶ γαλλίζοντα ὅλως εἰς τὸ ἀσύνδετον τῶν φράσεων: ὁ *Μιαούλης . . . Τὴν ἐκτοῦσαν . . . ὁ ὑποναύαρχος. Ἐν τούτῳ τῷ μεταξύ. κτλ.*

Ὁ Κ. Ἰ. Σ. ἂν ἦτον εἰλικρινὴς πρὸς τοὺς Κυρίους Σούτζους, ἐδύνατο μὰ τὴν ἀλήθειαν ἀξιολογώτερόν τι παράχιον αὐτῶν νὰ ἐκλέξῃ. Τὸ καθ' ἡμᾶς, ἐναντίον τῆς γνώμης τοῦ Κ. Ῥάλλη, φρονοῦμεν ὅτι ἡ ποιητικὴ καὶ γλῶσσα δὲν καθυστέρησε τῆς πεζῆς, διότι πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἔτι ὁ Κ. Ἰάκ. Ῥαγκαβῆς μετέφραξε τὸν Κίνναν τοῦ Κορνηλίου μετὰ πολλῆς ἀκριβείας καὶ χάριτος, καὶ ὁ Ἰ. Ῥίζος ἔγραφε τὴν Ἀσπασίαν καὶ τινας ᾠδὰς του εἰς καθαρεύουσαν γλῶσσαν, καὶ ἤδη γράφεται ἐν ποιήμασιν ἡ γλῶσσα πολλάκις ἐπιμελέστατα, ὡς ἐν πᾶσι σχεδὸν τοῖς ποιήμασι τοῦ Ζαλακώστα, ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ποιημάτων τῶν Σούτζων, περὶ ὧν δὲν πρέπει νὰ κρίνῃ τις ἐκ τῶν παραδειγμάτων ἃ πονηρῶς ἐξελέξατο ὁ Ἰ. Σ., καὶ ἐν πολλοῖς πολλῶν ἄλλων ποιητικοῖς συνθέμασι.

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ.

Τὸ ἅγιον Πάσχα! Τὸ οὐράνιον κῦρος τῆς ἀληθείας! ἡ σφραγὶς τῆς σωτηρίας τῶν πιστευόντων! Ὁ ὀλβιμβος τῆς ζωῆς κατὰ τοῦ θανάτου! Μεγάλαι νύκτες ἀνεφάνησαν πολλάκις καὶ πολλαχοῦ, ἄνδρες διὰ τῆς προφητικῆς χάριτος τῆς μεγαλοφυΐας, βαθέα διδόντες μυστήρια, καὶ ὑψηλὰς κηρύττοντες ἀληθείας. Καὶ τοὺς ἤκουσαν μὲν καὶ τοὺς ἐχειροκρότησαν οἱ ἄνθρωποι κατ' ἀρχάς, ἀλλὰ μέχρι τέλους ἢ τοὺς κατέτρεξαν ἢ τοὺς ἐλησμόνησαν. Πλήρης ἐμπνεύσεως ἦν τοῦ Σωκράτους ὁ λόγος, καὶ ἀπὸ τῶν χειλέων αὐτοῦ πειστικὴ ἔῤῥεεν ἡ καθαρὰ ἀρετὴ, καὶ πολλῶν ἐφώτισε τὸν νοῦν καὶ ἐμόρφωσε τὴν καρδίαν. Ἀλλ' αὐτὸν μὲν οἱ Ἀθηναῖοι ἐπότισαν κώνειον, τὴν δὲ φιλοσοφίαν του διεδέχθησαν ἄλλαι φιλοσοφίαι. Διότι πᾶν ὅ,τι ὁ ἄνθρωπος οἰκοδομεῖ, ἔστω καὶ ὁ μέγιστος τῶν ἀνθρώπων, ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ τὸ καταῤῥίψῃ.

Ἦλθε καὶ ἐδίδαξεν ὁ Χριστὸς, καὶ ἁγία ἦν πᾶσα λέξις του, καὶ οὐρανία ἡ ἠθικὴ ἦν ἐκήρυττε. Τινὲς τῶν θαυμάτων του θεαταὶ ἐκλονίσθησαν, καὶ δώδεκα τὸν ἠκολούθησαν ἁλιεῖς, ἐξ ὧν μάλιστα ὁ εἷς καὶ τὸν ἠρνήθη καὶ ὁ ἕτερος τὸν ἐπρόδωκεν· ἀλλ' ὁ λαὸς τῶν Ἰουδαίων τὸν συνέλαβεν ὡς κακοῦργον καὶ τὸν ἐσταύρωσε μετὰ τῶν λῃστῶν, καὶ ἐτθεῖτο ἐν τῷ τάφῳ ἡ μνήμη καὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς διδασκαλίας του, καὶ ἄλλος κατόπιν ἀναφυεὶς, νέα θὰ ἐκήρυττε δόγματα, ἴσως εὐπροσδεκτότερα, διότι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἡ ἀπάτη φαίνεται πειστικωτέρα τῆς ἀληθείας. Ἀλλὰ μέγα θαῦμα ἐγένετο ὅπως φωτίσῃ τὴν ἀσθενῆ τῶν ἀνθρώπων διάνοιαν, καὶ δείξῃ τοῖς ἀμβλυοποῦσι τὴν ἀληθῆ τῆς σωτηρίας ὁδόν. Ὁ Θεὸς, ὁ ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων τὴν μεγάλην τελέσας αὐτοθυσίαν, ἔθρυσε τὰς πύλας τοῦ ᾅδου, καὶ ἀνέστη συναναστήσας τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας τὸν θάνατον. Τὰ ἔθνη εἶδαν καὶ ἐπίστευσαν, καὶ ὁ νόμος τοῦ οὐρανοῦ ἐγένετο νόμος τῆς γῆς. Μετὰ πόσης χαρᾶς καὶ ὑπερηφανείας ὁ χριστιανὸς δὲν πανηγυρίζει τὴν ἑορτὴν ταύτην τῶν ἑορτῶν, ἥτις τὸν ἠγίασε καὶ ἐφώτισεν, ἥτις ὕψωσε τὴν ἀνθρωπίνην αὐτοῦ ἀξίαν, καὶ εὐρεῖαν τῷ ἠνέῳξε τὴν πύλην τοῦ οὐρανοῦ.

Τὰ ὡρολόγια τῶν Ἀθηνῶν μόλις ἐκτύπων τὴν ἑνδεκάτην, ὅταν καθ' ὅλην τὴν πόλιν ἤχησε λαμπρὰ κωδωνοκρουσία, εἰς ἣν ἀνταπεκρίνοντο οἱ κώδωνες πασῶν τῶν πόλεων καὶ πάντων τῶν χωρίων τῆς αὐτονόμου Ἑλλάδος. Αἱ τέως ἔρημοι ὁδοὶ ἐπληροῦντο κατ' ὀλίγον, καὶ τὴν σιωπὴν τῆς νυκτὸς διέκοπτεν ὁ θόρυβος τῶν πανταχόθεν ἐν πανηγυρικῇ στολῇ σπευδόντων πρὸς τὰς Ἐκκλησίας.

Ὁ στρατὸς, πεζοὶ καὶ ἱππεῖς, ἑορτασίμως πεκρατεταγμένοι ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων μέχρι τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Βιρήνης, προέπεμπον ἐν ἤχῳ σαλπίγγων τὴν ἐν λαμπραῖς ἁρμαμάξαις ὀχουμένην βασιλικὴν συνοδείαν, καὶ ὁ ἐν ταῖς ὁδοῖς πεπυκνωμένος λαὸς ζητοκραυγῶν διεσχίζετο. Τέλος ἐκτύπησε μεσονύκτιον, καὶ τὰ πυροβόλα ἀπὸ τῆς ὀφρύος τῆς Πνυκὸς, καὶ ἡ μουσικὴ παιανίζουσα, καὶ πυροτεχνήματα ἀναπτόμενα, καὶ ψαλμῳδία, τεσσαράκοντα ἱερέων, ἀνήγγειλον ὅτι *ἀνέστη ὁ Χριστὸς*, καὶ ἐν τῷ ἅμα ἀνήρθησαν χιλιάδες λαμπάδων, θέαμα παριστῶσαι λαμπρότατον, χαρμοσύνως ἄνω καὶ κατω κινούμεναι, καὶ ὁμοιάζουσαι ἄμετρον πλῆθος ἀστέρων κατελθόντων ἐκ τῶν οὐρανῶν ἵνα πανηγυρίσωσι τὴν ἑορτὴν ἐφ' ᾗ καὶ οἱ οὐρανοὶ ἀγάλλονται. Εἰς τὴν λάμψιν αὐτῶν, μεταβάλλουσαν τὴν νύκτα εἰς ἡμέραν φαιδράν, ἐφάνη, ἐμπρὸς τοῦ ναοῦ καὶ ἐν τῷ μέσῳ πλήθους ἀναριθμήτου, μεγάλη μυροστόλιστος ἐξέδρα, ἐφ' ἧς ἐκυμάτουν ἀναπεπταμέναι σημαῖαι Ἑλληνικαὶ, καὶ ἦν ἐπλήρουν ὑπουργοὶ, βουλευταὶ καὶ γερουσιασταὶ, καὶ πάντες οἱ τῆς πολιτείας προϊστάμενοι· ἐν μέσῳ δ'αὐτῶν, ἐν καταχρύσῳ στολῇ εθνικῇ, ὅτε βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα, ἀσπαζόμενοι τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον.

Αὕτη εἶναι τῆς ἑορτῆς ἡ ἐπισημοτάτη στιγμή. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν κανονοβολισμῶν καὶ κυμβάλων, τῆς φωταγωγίας καὶ τῶν κωδώνων, ἕκαστον στόμα ἐπαναλαμβάνει ψαλμῳδοῦν τὸ *Χριστὸς ἀνέστη*, ἑκάστη καρδία τὸ αἰσθάνεται πάλλουσα· καὶ ἐν τῷ παγκοίνῳ χαρᾷ τὸ αἴσθημα τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης διατρέχει ὡς ἠλεκτρικὸς σπινθὴρ τὰς ψυχὰς, καὶ πάντες ἀδελφικῶς περιπτύσσονται, καὶ ἡ κόρη τείνει ἐρυθριῶσα τὰ ῥόδινα χείλη της εἰς ἁγνὸν ἀσπασμὸν, καὶ ὁ ἐχθρὸς φίλημα ἐξιλεώσεως δίδει εἰς τὸν ἐχθρὸν, καὶ ὁ ὑψηλὸς ταπεινοῦται, καὶ ὑψοῦται ὁ ταπεινὸς ἐνώπιον τοῦ ὑψίστου. Τότε ἐν Ῥωσσίᾳ ὁ ἕσχατος τῶν στρατιωτῶν ἔχει τὴν ἀξίωσιν αὐτὸν τὸν αὐτοκράτορα

νὰ φιλήσῃ ὡς ἴσον καὶ φίλον του εἰς τὸ στόμα, καὶ ὁ αὐτοκράτωρ φιλεῖ τὸν ἔσχατον τῶν στρατιωτῶν, διότι ἐνώπιον τοῦ ὑπερτάτου, τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν θανόντος καὶ ἀναστάντος, δὲν ὑπάρχουσιν αὐτοκράτωρ καὶ στρατιώτης, ἀλλὰ μόνον ἀγαθὸς καὶ κακοῦργος, ἀσεβὴς καὶ εὐσεβής. Ἡ λαμπρότης μεθ' ἣς ἡ ἑορτὴ τοῦ πάσχα τελεῖται ἐν Ἀθήναις, πληροῖ τὸν χριστιανὸν Ἕλληνα αἰσθήματος ἐθνικῆς τινος ὑπερηφανείας, ἀλλ' ἐν ταυτῷ καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν ὑπέρτατον.

Πολλοὶ δὲν ἐνθυμοῦνται ἴσως διατὶ τὸ Πάσχα εἶναι ἑορτὴ κινητή, δὲν ἐπανέρχεται δηλαδὴ κατὰ τὴν αὐτὴν ἑκάστου ἔτους ἡμέραν, καὶ ἔτι μᾶλλον διατὶ ἐνίοτε μὲν συμπίπτει μετὰ τοῦ ἡμετέρου, ἄλλοτε δ' εἶναι πλησιέστερον αὐτοῦ καὶ ἄλλοτε ἀπώτερον. Ἡ ἐποχὴ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα ἦτον κατ' ἀρχὰς ἀόριστος. Ὁ ἅγιος Ἰ. ἀποστολικὸς καὶ ἄλλοι ἄλλων συνόδων κανόνες προσδιώρισαν νὰ πανηγυρίζηται μετὰ τὴν πανσέληνον τοῦ Μαρτίου, ἐκτὸς ἂν κατ' αὐτὴν ἔχωσι Πάσχα οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτε τὸ ἡμέτερον ἀναβάλλεται ἐπὶ μίαν ἔτι κυριακήν, διότι ὁ αὐτὸς κανών, καὶ ὁ πρῶτος ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ ἄλλοι, ἀπαγορεύουσι μὴ συνεορτάζειν τοῖς Ἰουδαίοις. Ἂν συμπέσῃ λοιπὸν ἡ νέα σελήνη ἐπὶ ἡμέρας ἥτις ἀνήκει εἰς τὸν μάρτιον καὶ δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τοὺς καθολικούς, τότε δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν τὸ πάσχα ὁμοῦ. Ἂν φέρ' εἰπεῖν ἡ νέα σελήνη τοῦ Μαρτίου γίνῃ κατὰ τὴν πρώτην τοῦ μηνὸς τούτου καθ' ἡμᾶς, τὴν 13 δὲ κατὰ τοὺς καθολικούς, τότε ἡ πανσέληνος ἔσται καθ' ἡμᾶς κατὰ τὴν 28 Μαρτίου, κατὰ δὲ τοὺς καθολικοὺς κατὰ τὴν 9 Ἀπριλίου, καὶ τὸ πάσχα ἀμφοτέρων ἔσται κατὰ τὴν ἑπομένην κυριακήν, ἐκτὸς ἂν συμπέσῃ νὰ τὸ ἔχωσι τότε οἱ Ἰουδαῖοι, διότι ἡμεῖς θέλομεν ἀναβάλει τὸ ἡμέτερον ἐπὶ μίαν ἔτι κυριακήν, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ Λατινοί. Ἀλλ' ἂν ἡ νέα σελήνη πέσῃ ἐφ' ἡμέρας ἥτις παρ' ἡμῖν μὲν ἀνήκει εἰς τὸν φεβρουάριον, παρὰ καθολικοῖς δὲ εἰς τὸν Μάρτιον, τότε μακρύνονται αἱ δύω ἑορταί. Ἔστω ὅτι ἔγινεν ἡ νέα σελήνη τὴν πρώ-

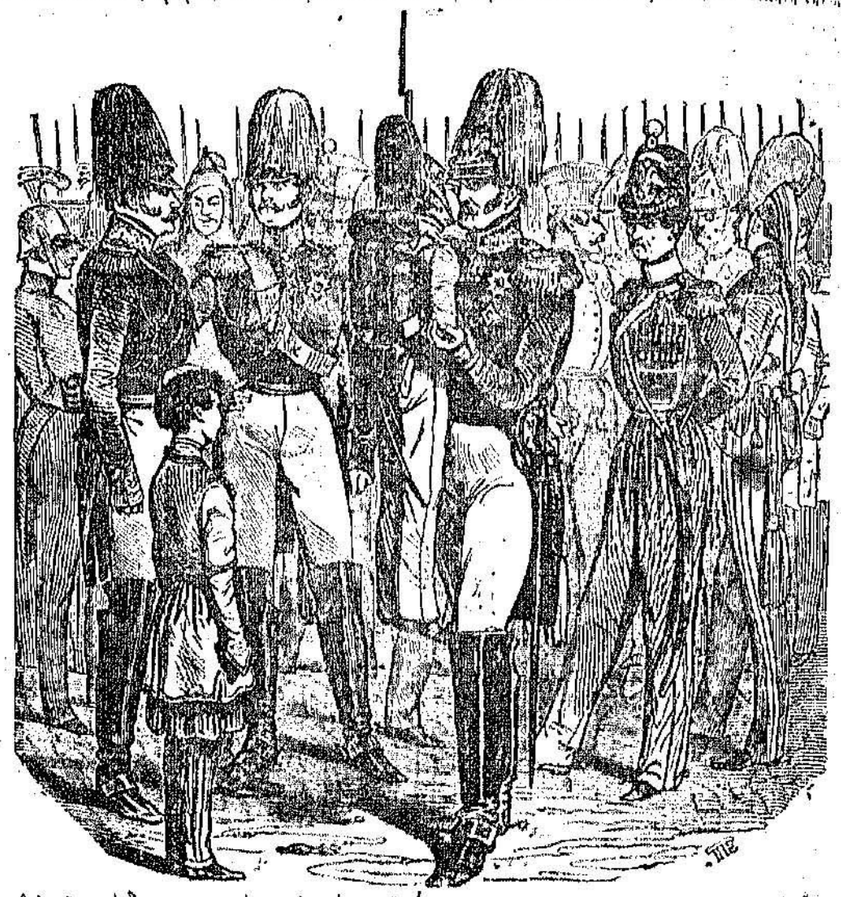

τῶν καθολικῶν καὶ διαμαρτυρουμένων τὸ Πάσχα ἄλλοτε μὲν συμπίπτει μετὰ τοῦ ἡμετέρου, ἄλλοτε δ' εἶναι πλησιέστερον αὐτοῦ καὶ ἄλλοτε ἀπώτερον. Ἡ ἐποχὴ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα ἦτον κατ' ἀρχὰς ἀόριστος. Ὁ ἅγιος Ἰ. ἀποστολικὸς καὶ ἄλλοι ἄλλων συνόδων κανόνες προσδιώρισαν νὰ πανηγυρίζηται μετὰ τὴν πανσέληνον τοῦ Μαρτίου, ἐκτὸς ἂν κατ' αὐτὴν ἔχωσι Πάσχα οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτε τὸ ἡμέτερον ἀναβάλλεται ἐπὶ μίαν ἔτι κυριακήν, διότι ὁ αὐτὸς κανών, καὶ ὁ πρῶτος ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ ἄλλοι, ἀπαγορεύουσι μὴ συνεορτάζειν τοῖς Ἰουδαίοις. Ἂν συμπέσῃ λοιπὸν ἡ νέα σελήνη ἐπὶ ἡμέρας ἥτις ἀνήκει εἰς τὸν μάρτιον καὶ δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τοὺς καθολικούς, τότε δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν τὸ πάσχα ὁμοῦ. Ἂν φέρ' εἰπεῖν ἡ νέα σελήνη τὴν πρώτην τοῦ Μαρτίου κατὰ τοὺς καθολικούς. Αὕτη εἶναι κατ' αὐτοὺς ἡ τοῦ μαρτίου σελήνη, ἐξ ἡ πανσέληνος τὴν 28, καὶ τὸ πάσχα τὴν ἀνέτως μετέπειτα κυριακήν. Ἀλλὰ δι' ἡμᾶς ἡ 1 μαρτίου ἐκείνη εἶναι ἡ 17 φεβρουαρίου, ἄρα ἡ τότε γενομένη σελήνη εἶναι ἡ τοῦ φεβρουαρίου, οὐχὶ τοῦ Μαρτίου, ἡ πανσέληνος αὐτῆς εἶναι τὴν 16 Μαρτίου, ἡ τοῦ μαρτίου σελήνη ἄρχεται τὴν 17, ἔχουσα τὴν πανσέληνον τὴν 13 Ἀπριλίου, καὶ τὸ πάσχα ἡμῶν ἀπέχει τότε ἀπὸ τὸ τῶν καθολικῶν κατὰ 28 ἡμέρας. Ἰδοὺ τί ἐμποδίζει νὰ μὴ συμπανηγυρίζωσι πάντες οἱ χριστιανοὶ τὴν παγκόσμιον ταύτην ἑορτήν.